

Leviticus

Leviticus 1

1. En de HEERE riep Mozes, en sprak tot hem uit de tent der samenkomst, Versta, den tabernakel, waarin God kwam om zijn volk toe te spreken, Exod. 29:42, en zij komen moesten om hem te vragen en te horen spreken; Exod. 33:7. **zeggende:**
2. Spreek tot de kinderen Israels, en zeg tot hen: Als een mens uit u den HEERE een offerande zal offeren, Anders, *aan*, of, *toebrengen*. Alzo in Lev. 1:3,5, enz. Versta dit offeren, van het werk des volks en niet des priesters. **gij zult uw offeranden offeren van het vee, van runderen en van schapen.** Dit woord bedoelt niet alleen schapen, maar ook geiten, gelijk te zien is onder Lev. 1:10. Zie ook Gen. 12:16.
3. Indien zijn offerande een brandoffer van runderen is, Zie Gen. 8:20. zo zal hij een volkomen mannetje offeren; Dat geen gebrek aan het lichaam heeft. Zie onder, Lev. 22:20,21,22. **aan de deur van de tent der samenkomst zal hij dat offeren,** Waar het brandofferaltaar stond; gelijk te zien is onder Lev. 1:5. **naar zijn welgevallen,** Uit deze woorden blijkt dat hier gesproken wordt van *vrijwillige* offers, welke niet geschieden naar de gewone en gezette orde, maar naar het goedvinden van iemand in het bijzonder, om God te bidden of te danken. **voor het aangezicht des HEEREN.** Door de tent der samenkomst, in wier binnenste deel was de ark des verbonds, het teken van Gods tegenwoordige bijwoning, Exod. 25:22, waarom ook de tent genoemd wordt *Gods huis*, 1 Sam. 3:15, gelijk God ook gezegd wordt daarin te zijn, onder Lev. 4:7.
4. En hij zal zijn hand op het hoofd des brandoffers leggen, Hebreeuws, *met zijne hand steunen*. Te weten, om daarmee te betuigen dat hij dit offer aan God toeheiligde, overgaf en voorstelde, als in de plaats van zichzelf, om voor zich genade bij den HEERE te vinden, door de toekomstige offerande van den *Messias*, die door deze afgebeeld was. Zie Exod. 29:10. **opdat het voor hem aangenaam zij,** Dat is opdat het hem, die het offert, voor een wettelijk en Gode aangenaam offer verstrekke. **om hem te verzoenen.** Dat is, om voor hem te betekenen en te verzegelen de verzoening, die door den *Messias* in de volheid des tijds geschieden zou; Rom. 3:25; 2 Cor. 5:19; Ef. 1:7; Col. 1:14,19,20.
5. Daarna zal hij het jonge rund Namelijk, de priester, of die het offert, door den priester, gelijk God bevolen had, Exod. 29:11, en ook geschied is; onder Lev. 8:15. Of, *daarna zal men het jonge rund slachten*, te weten, door den priester. **slachten voor het aangezicht des HEEREN;** Het Hebreeuwse woord betekent eigenlijk, *de keel afsteken*. en de zonen van Aaron, de priesters, zullen het bloed offeren, en het bloed sprengen rondom dat altaar, hetwelk voor de deur van de tent der samenkomst is.
6. Dan zal hij het brandoffer de huid aftrekken, Te weten, een der priesters. Zie 2 Kron. 29:34. en het in zijn stukken delen.
7. En de zonen van Aaron, den priester, zullen vuur maken op het altaar, Hebreeuws, *vuur geven*; te weten, van het vuur, hetwelk van den hemel vallen zou, als men het eerst op dit altaar zou offeren, onder, Lev. 9:24, en daarom geduriglijk bewaard moest worden. Zie onder, Lev. 6:12. en zullen het hout op het vuur schikken.
8. Ook zullen de zonen van Aaron, de priesters, de stukken, het hoofd en het smeer, Anders, *ingewand*. Anders, *romp*; waarvan het hoofd en de schenkelen af

zijn en het ingewand uitgedaan. schikken op het hout, dat op het vuur is, hetwelk op het altaar is.

9. Doch zijn ingewand, Het Hebreeuwse woord betekent eigenlijk het naaste van enig ding, hetwelk is *het binnenste, of, het midden* daarvan, hoedanig het ingewand der beesten is. en zijn schenkelen zal men met water wassen; en de priester zal dat alles aansteken op het altaar; het is een brandoffer, een vuuroffer, Dat is, dat door het vuur gans verteerd en verslonden moest worden. Zie Exod. 29:18. Zodanig was het brandoffer. tot een liefelijken reuk den HEERE. Dat is, den HEERE zeer aangenaam en welgevallig, en waarmede Hij wel tevreden is; hetwelk van de offeranden der beesten gezegd wordt niet ten aanzien van haarzelven, maar van de offerande van *Christus*, die zij betekenden, welke eigenlijk het slachtoffer is, Gode tot een welriekenden reuk; Ef. 5:2. Zie ook Gen. 8:21.

10. En indien zijn offerande is van klein vee, van schapen of van geiten, ten brandoffer, zal hij een volkomen mannetje offeren.

11. En hij zal dat slachten De priester, gelijk boven, Lev. 1:5. aan de zijde van het altaar noordwaarts, Dat is, in den voorhof ter rechterzijde van het altaar des brandoffers, waar men kwam in de tent der samenkomst. voor het aangezicht des HEEREN; Zie boven, Lev. 1:3. en de zonen van Aaron, de priesters, zullen zijn bloed rondom op het altaar sprengen.

12. Daarna zal hij het in zijn stukken delen, mitsgaders zijn hoofd en zijn smeer; en de priester zal die schikken op het hout, dat op het vuur is, hetwelk op het altaar is.

13. Doch het ingewand en de schenkelen zal men met water wassen; en de priester zal dat alles offeren en aansteken op het altaar;

het is een brandoffer, een vuuroffer, tot een liefelijken reuk den HEERE.

14. En indien zijn offerande voor den HEERE een brandoffer van gevogelte is, zo zal hij zijn offerande van tortelduiven, of van jonge duiven, offeren. Hebreeuws, *zonen der duiven*; also onder, Lev. 12:6. Aldus wordt ook genoemd een jonge os, *de zoon van een rund*, Gen. 18:7, en boven, Lev. 1:5, een jonge ezel, *de zoon ener ezelin*, Gen. 49:11, een jonge eenhoorn, *de zoon des eenhoorns*, Ps. 29:6.

15. En de priester zal die tot het altaar brengen, Te weten, offerande van gevogelte, gelijk onder, Lev. 1:17. en deszelfs hoofd met zijn nagel splijten, Of, *omdraaien, omwringen, afwringen*. en op het altaar aansteken; en zijn bloed zal aan den wand des altaars uitgeduwd worden.

16. En zijn krop met zijn vederen zal hij wegdoen, Anders, *drek, vuiligheid*; te weten, die in de krop en de darmen is. en zal het werpen bij het altaar, oostwaarts, Dat is, tot eerbied jegens de Goddelijke majesteit, zeer ver van de ark des verbonds, die westwaarts was, in het heilige der heiligen. aan de plaats der as. Waar de as der offeranden eerst gedragen werd, om daarna met andere vuiligheid buiten het leger gevoerd te worden. Zie onder, Lev. 4:12, en Lev. 6:10,11, en Lev. 8:17.

17. Verder zal hij die Te weten, offerande, gelijk boven, Lev. 1:15. met zijn vleugelen klieven, Of, *tussen zijne vleugelen*. niet afscheiden; Dat is, niet ontleden, noch in stukken verdelen, gelijk men de andere beesten deed, maar men moest de vogels alleen in het midden tussen de vleugels klieven. en de priester zal die Te weten, offerande, gelijk boven, Lev. 1:15. aansteken op het altaar, op het hout, dat op het vuur is; het is een brandoffer, een vuuroffer, tot een liefelijken reuk den HEERE.

1. Als nu een ziel een offerande Dat is, een *persoon*, of *mens*; gelijk het woord *mens* gebruikt wordt boven Lev. 1:2. Zie Gen. 12:5. van spijsoffer den HEERE zal offeren, Dat is, ene offerande, waarin men spijs of meelbloem offerde, dat ten dele den priester toekwam, ten dele met wierook werd verbrand. Zie de volgende verzen. zijn offerande zal van meelbloem zijn; Dat is, gebuild meel, de bloem van het meel. en hij zal olie daarop gieten, en wierook daarop leggen.
2. En hij zal het brengen tot de zonen van Aaron, Te weten, spijsoffer. de priesters, *een* van welke daarvan zijn hand vol grijpen zal Hebreeuws, *de volheid zijner vuist vuisten*. Alzo onder, Lev. 5:12. uit deszelfs meelbloem, Versta, des spijsoffers meelbloem. Dat is, meelbloem tot het spijsoffer behorende. en uit deszelfs olie, met al deszelfs wierook; Of, *boven*. Alzo onder, Lev. 3:4,10, en Lev. 4:9, enz. Dat is, samen met al den wierook des spijsoffers. en de priester zal deszelfs gedenkoffer aansteken op het altaar; Een reukwerk, zo genoemd, omdat het God indachtig maakte *menselijker wijze gesproken* de beloften, die Hij den vromen Israëlieten gegeven had, en de gebeden, die zij tot hem deden; welke bij een reukwerk dat opklimt vergeleken worden; Ps. 141:2; Hand. 10:4; Openb. 8:3,4. het is een vuuroffer, tot een liefelijken reuk den HEERE.
3. Wat nu overblijft van het spijsoffer, zal voor Aaron en zijn zonen zijn; het is een heiligheid der heiligheden Dat is, een zeer heilig ding, of van zeer grote en voortreffelijke heiligheid. Alzo Exod. 30:36, en onder, Lev. 2:10, en Lev. 24:9, enz. Het is een manier van spreken, betekenende de vergroting en de verheffing desgenen, van wien gesproken wordt. Alzo wordt God genoemd *de God der Goden*, en de *Heere der heren*; Ps. 136:2,3. Het lied van Salomo, *het lied der liederen*, Hoogl. 1:1. Vergelijk de aantekeningen Gen. 9:25. van de vuurofferen des HEEREN.
4. En als gij offeren zult een offerande van spijsoffer, een gebak des ovens; het zullen zijn ongezuurde koeken van meelbloem, Hebreeuws, *koeken der ongezuurdheden*; en alzo in het volgende. met olie gemengd, en ongezuurde Anders, *of. vladen*, Of, *pannekoeken*, of *taarten*. met olie bestreken.
5. En indien uw offerande spijsoffer is, in de pan *gekookt*, zij zal zijn van ongezuurde meelbloem, met olie gemengd.
6. Breekt ze in stukken, en giet olie daarop; het is een spijsoffer.
7. En zo uw offerande een spijsoffer des ketels is, Anders, *pan*; dat is van hetgeen wat in den ketel gezoden of in de pan gebakken is. het zal van meelbloem met olie gemaakt worden.
8. Dan zult gij dat spijsoffer, hetwelk daarvan zal gemaakt worden, den HEERE toebrengen; en men zal het tot den priester doen naderen, die het tot het altaar dragen zal.
9. En de priester zal van dat spijsoffer deszelfs gedenkoffer opnemen, Zie boven, Lev. 2:2. en op het altaar aansteken, het is een vuuroffer, tot een liefelijken reuk den HEERE. Zie Gen. 8:21, en boven, Lev. 1:9.
10. En wat overblijft van het spijsoffer, zal voor Aaron en zijn zonen zijn; het is een heiligheid der heiligheden Zie boven, Lev. 2:3. van de vuurofferen des HEEREN.
11. Geen spijsoffer, dat gij den HEERE zult offeren, zal met desem gemaakt worden; want van geen zuurdesem, Versta dit van de vrijwillige offeranden. Want in de dankoffers geldt deze wet niet, onder Lev. 7:13, noch in de offeranden der eerstelingen, onder, Lev. 23:17, en hier in Lev. 2:12. en van geen honig De honig werd met den zuurdesem verboden, omdat hij

niettegenstaande zijne zoetheid, den aard heeft het deeg, waarmede hij vermengd is, te verzuren en te doen rijzen. zult gijlieden den HEERE vuuroffer aansteken.

12. De offeranden der eerstelingen Zie onder, Lev. 23:17. zult gij den HEERE offeren; Te weten, gedesemd of met honig vermengd. maar op het altaar zullen zij niet komen tot een liefelijken reuk.
13. En alle offerande uws spijsoffers zult gij met zout zouten, en het zout des verbonds Dat is, dat u vermane van mijn verbond, waardoor gij verplicht zijt naar een onbesmettelijk en onverderfelijk leven te trachten; Mark. 9:49. van uw God van uw spijsoffer niet laten afblijven; Hebreeuws, *doen ophouden*. met al uw offerande zult gij zout offeren.
14. En zo gij den HEERE een spijsoffer der eerste vruchten offert, zult gij het spijsoffer uwer eerste vruchten van groene aren, bij het vuur gedord, Of, *gezengd, geschroeid*. dat is, het klein gebroken graan van volle groene aren, offeren.
15. En gij zult olie daarop doen, en wierook daarop leggen; het is een spijsoffer.
16. Zo zal de priester deszelfs gedenkoffer Zie boven, Lev. 2:2. aansteken van zijn klein gebroken graan en van zijn olie, met al den wierook; het is een vuuroffer den HEERE.

Leviticus 3

1. En indien zijn offer een dankoffer is; Het Hebreeuwse woord betekent *welvaren* en *voorspoedigheid*, of *vergelding*; alsof men zeide: Ene offerande, waarmede men God dankzegging vergeldt voor allerlei welstand, voorspoed, vrede en zegening; en *vergeldoffer* zou kunnen genoemd worden. zo hij ze van de runderen offert, hetzij mannetje of wijfje, volkomen

zal hij die offeren, Zie boven, Lev. 1:3. voor het aangezicht des HEEREN.

2. En hij zal Namelijk, hij die haar brengt, om geofferd te worden. zijn hand op het hoofd Zie boven, Lev. 1:4. zijner offerande leggen, en zal ze slachten Namelijk, de priesters, gelijk boven, Lev. 1:5. voor de deur van de tent der samenkomst; en de zonen van Aaron, de priesters, zullen het bloed rondom op het altaar sprengen.
3. Daarna zal hij van dat dankoffer een vuuroffer den HEERE offeren, het vet, dat het ingewand bedekt, en al het vet, hetwelk aan het ingewand is. Anders, *over, of op*.
4. Dan zal hij beide de nieren, en het vet, hetwelk daaraan is, dat aan de weekdarmen is; Versta, de darmen, die in het weke van den buik, bij de Latijnen *Ilia* genoemd, liggen. en het net over de lever, met de nieren, Hebreeuws, *boven*; gelijk Lev. 2:2, enz. Dat is, samen met de nieren, die hij niet alleen tot dit offer afzonderen moest, maar ook tot hetzelfde einde haar vet afnemen enz. en het net der lever. zal hij afnemen. Of, *afdoen, aftrekken*.
5. En de zonen van Aaron zullen dat aansteken op het altaar, op het brandoffer, hetwelk op het hout zal zijn, dat op het vuur is; het is een vuuroffer, tot een liefelijken reuk den HEERE.
6. En indien zijn offerande van klein vee is, Dat is, schapen en geiten, gelijk af te nemen is uit Lev. 3:7,12; zie boven, Lev. 1:2. den HEERE tot een dankoffer, hetzij mannetje of wijfje, volkomen zal hij die offeren.
7. Indien hij een lam tot zijn offerande offert, zo zal hij het offeren voor het aangezicht des HEEREN. Zie boven, Lev. 1:3.
8. En hij zal zijn hand op het hoofd zijner offerande leggen, en hij zal die

- slachten Te weten, de priester; zie boven Lev. 1:5. voor de tent der samenkomst; en de zonen van Aaron zullen het bloed daarvan sprengen op het altaar rondom.
9. Daarna zal hij van dat dankoffer een vuuroffer den HEERE offeren; zijn vet, den gehele staart, dien hij dicht aan de ruggegraat zal afnemen, Versta hiermede, het uiterste deel of het einde van de ruggegraat, eindigende in het sluitbeen, genoemd bij de Latijnen *Os sacrum*. en het vet bedekkende het ingewand, en al het vet, dat aan het ingewand is;
10. Ook beide de nieren, en het vet, dat daaraan is, dat aan de weekdarmen is; en het net over de lever met de nieren, zal hij afnemen.
11. En de priester zal dat aansteken op het altaar; het is een spijs Hebreeuws, *brood*. des vuuroffers den HEERE. Versta, het vlees der offeranden, wat door het vuur, God ter eer, verteerd moest worden, gelijk het brood of de spijs door de mond des mensen: of wat van de offeranden den priesters toekwam, om door hen gegeten te worden. Zie de plaatsen recht te voren aangetekend.
12. Indien nu zijn offerande een geit is, zo zal hij die offeren voor het aangezicht des HEEREN.
13. En hij zal zijn hand op haar hoofd leggen, en hij zal hem slachten voor de tent der samenkomst; en de zonen van Aaron zullen haar bloed op het altaar sprengen rondom.
14. Dan zal hij daarvan zijn offerande offeren, een vuuroffer den HEERE; het vet bedekkende het ingewand, en al het vet, dat aan het ingewand is;
15. Mitsgaders de beide nieren, en het vet, dat daaraan is, dat aan de weekdarmen is; en het net over de

lever, met de nieren, zal hij afnemen.

16. En de priester zal die aansteken op het altaar; het is een spijs des vuuroffers, tot een liefelijken reuk; Zie Gen. 8:21. alle vet zal des HEEREN zijn. Volgens dien mocht het vet van geen beest, dat tot de offerande geschikt was, noch door den priester, noch door den eigenaar gegeten worden, maar moest den HEERE geheiligd en voor hem aangestoken zijn. Zie onder, Lev. 7:23, enz.
17. *Dit* zij een eeuwige inzetting voor uw geslachten, Hebreeuws, *inzetting der eeuwigheid*. Zie Gen. 13:15. in al uw woningen: Hun wordt verboden het vet te eten van het vee, niet alleen wat in de tent der samenkomst aan God geofferd werd, maar ook wat zij tehuis voor hun eigen gebruik slachtten. Doch men versta niet alle vet zonder onderscheid, maar eigenlijk het smerig en roestig vet, wat aan de einden en vellen der spieren groeit en hangt, en door de koude klonterig, hard en brokkelig wordt, bij de Latijnen genoemd *adeps*. Welverstaande van die drie soorten, welke uitgedrukt wordt, Lev. 6:23,24. **geen vet noch bloed zult gij eten.** Zie Gen. 9:4; Lev. 7:26, en Lev. 17:10.

Leviticus 4

1. Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2. Spreek tot de kinderen Israels, zeggende: Als een ziel zal gezondigd hebben, Dat is, een mens. Zie boven, Lev. 2:1, en zo dikwijls in het volgende. **door afdwaling** Dat is, door onwetendheid, wanneer iemand zich vergrijpt, niet wetende dat het zonde is wat hij doet, of door onvoorzichtigheid, haastigheid en onbedachtzaamheid in enige Hebreeuws, *van alle*; dat is, van een, of enige van alle geboden Gods, gelijk in het einde van Lev. 4:2 verklaard wordt. **Zonde valt, hetwelk hij na den daad eerst begint te bedenken. van enige** Hebreeuws, *van alle*; dat is, van een, of enige van alle geboden Gods, gelijk in het einde van Lev. 4:2 verklaard

wordt. geboden des HEEREN, Te weten, waardoor iets verboden wordt. Alzo 1 Kron. 2:43. En zo wordt *gebieden* voor *verbieden*, gebruikt; Deut. 2:37, en Deut. 4:23. dat niet zou gedaan worden, Alzo onder, Lev. 4:13,22. Zie Gen. 20:9. en *tegen* een van die zal gedaan hebben; Versta hierbij, dat men dan de offeranden zal doen, die in het volgende bevolen worden.

3. Indien de priester, die gezalfd is, Versta, den overpriester, die naderhand alleen gezalfd werd: onder, Lev. 21:10; Exod. 29:7, en Exod. 30:30; ook Lev. 10:7; Num. 3:3. Nu werden de gewone priesters ook wel gezalfd, maar slechts eenmaal, dienende zulke zalving ook voor hun nakomelingen; Exod. 29:29, en Exod. 40:15. zal gezondigd hebben, In leer of in leven. tot schuld des volks, Zodat hij door zijne zonde een schuld over het volk brengt, daar het zijn valse leer aanneemt, of het kwade exempel van zijn leven navolgt; vergelijk 1 Kron. 21:3. Anders, *naar de schuld des volks*. Dat is, in gelijke manieren als wanneer iemand van het gemene volk mocht zondigen. zo zal hij voor zijn zonde, die hij gezondigd heeft, offeren een var, een volkomen jong rund, Hebreeuws, *de zoon van het rund*. Alzo onder, Lev. 4:14. Zie boven, Lev. 1:14. den HEERE ten zondoffer. Hebreeuws, *tot zonde*; dat is, ene offerande, die gedaan wordt voor de zonde. Alzo wordt het woord *zonde* en *schuld* genomen onder, Lev. 6:17; Ezech. 45:23; 2 Cor. 5:21.
4. En hij zal die var brengen tot de deur van de tent der samenkomst, voor het aangezicht des HEEREN; en hij zal zijn hand op het hoofd van dien var leggen, en hij zal dien var slachten Namelijk, een van de andere priesters, die het altaar dienden. Want hij wordt onderscheiden van den priester, die in Lev. 4:5 de *gezalfde* genoemd wordt. voor het aangezicht des HEEREN.
5. Daarna zal die gezalfde priester van het bloed van den var nemen, en hij

zal dat tot de tent der samenkomst brengen.

6. En de priester zal zijn vinger in dat bloed dopen; en van dat bloed zal hij zevenmaal sprengen voor het aangezicht des HEEREN, voor den voorhang van het heilige. Versta, een zeer kostbaar tapijt, waarmede het *heilige*, of het voorste deel des tabernakels, van het *heilige der heiligen*, of het *allerheiligste*, hetwelk was het achterste deel, *hier ook het heilige genoemd* onderscheiden wordt. Zie Exod. 26:31,32,33, en Exod. 35:12, en Exod. 40:3,21; Num. 4:5.
7. Ook zal de priester van dat bloed doen op Hebreeuws, *geven*. Alzo onder, Lev. 4:18; Exod. 29:12. de hoornen Zie Exod. 27:2, en Exod. 38:2. des reukaltaars der welriekende specerijen, Hebreeuws, *des altaars van de roking der welriekende specerijen*. voor het aangezicht des HEEREN, dat in de tent der samenkomst is; Te weten, binnen in het voorste deel, voor aan het heiligdom; Exod. 30:6. dan zal hij al het bloed van den var uitgieten aan den bodem van het altaar des brandoffers, Dat is, aan den grond, of het onderste deel des altaars. Alzo onder, Lev. 4:18,25,30,34. hetwelk is aan de deur van de tent der samenkomst. Dat is, voor aan den ingang van het voorste deel des tabernakels, genaamd het *heilige*.
8. Verder, al het vet van den var des zondoffers zal hij daarvan opnemen; het vet bedekkende het ingewand, en al het vet, dat aan het ingewand is;
9. Daartoe de twee nieren, en het vet, dat daaraan is, dat aan de weekdarmen is, en het net over de lever, met de nieren, zal hij afnemen;
10. Gelijk als het van den os des dankoffers opgenomen wordt; en de priester zal die aansteken op het altaar des brandoffers.

11. Maar de huid van dien var, en al zijn vlees, met zijn hoofd en met zijn schenkelen, en zijn ingewand, en zijn mest;
12. En dien gehele var zal hij tot buiten het leger uitvoeren, aan een reine plaats, waar men de as uitstort, *Hebreeuws, aan de uitstorting der as; dat is, bij de uitgestorte as.* Versta, een plaats buiten het leger, waar de as, die van de verbrande offeranden kwam, met andere vuiligheden van de offeranden komende, uitgeschud werd. Zij is te onderscheiden van de asplaats, die aan de oostzijde van den voorhof des tabernakels was, waar de as eerst van het altaar gedragen werd. Zie boven, Lev. 1:16; van beide plaatsen tezamen zie onder, Lev. 6:10,11. en zal hem met vuur op het hout verbranden; bij de uitgegoten as zal hij verbrand worden.
13. Indien nu de gehele vergadering van Israel afgedwaald zal zijn, *Te weten, door onwetendheid en misverstand, gelijk boven Lev. 4:2.* en de zaak voor de ogen der gemeente verborgen is, en zij iets gedaan zullen hebben *tegen* *Hebreeuws, een; dat is, ietwat, het een of ander ding.* enige van allen geboden des HEEREN, dat niet zoude gedaan worden, en zijn schuldig geworden; *Dat is, gevallen in zonde, en daarom strafwaardig; vergelijk boven Lev. 4:3.*
14. En die zonde, die zij daartegen *Te weten, tegen enig gebod des HEEREN.* gezondigd zullen hebben, bekend is geworden; zo zal de gemeente een var, een jong rund, ten zondoffer offeren, en dien voor de tent der samenkomst brengen; *Hebreeuws, voor het aangezicht der tent.*
15. En de oudsten der vergadering *Die in de regering en in het leerambt boven anderen gesteld waren. Zie Exod. 3:16; Matth. 26:57.* zullen hun handen op het hoofd van den var leggen, voor het aangezicht des HEEREN; en hij zal den var slachten *Namelijk, de priester, wiens ambt was dit te doen. Zie boven Lev. 1:5.* voor het aangezicht des HEEREN.
16. Daarna zal die gezalfde priester *Zie boven, Lev. 4:3.* van het bloed van den var tot de tent der samenkomst brengen.
17. En de priester zal zijn vinger indopen, *Het Hebreeuwse woord, gevoegd zijnde bij een ander woordje min, dat is, uit, van, sluit samen in zich de betekenis van het woord nemen.* Vergelijk hiermede de aantekeningen Gen. 12:15, idem onder Lev. 5:15. Men kan ook deze woorden overzetten, *dopen in wat van dat bloed. nemende van dat bloed;* en hij zal zevenmaal sprengen voor het aangezicht des HEEREN, voor den voorhang. *Zie boven, Lev. 4:6.*
18. En van dat bloed zal hij doen op de hoornen van het altaar, dat voor het aangezicht des HEEREN is, dat in de tent der samenkomst is; *Te weten, HEERE, gelijk boven Lev. 4:7.* dan zal hij al het bloed uitgieten, aan den bodem van het altaar des brandoffers, hetwelk is voor de deur van de tent der samenkomst.
19. Daartoe zal hij al zijn vet van hem opnemen, en op het altaar aansteken.
20. En hij zal dezen var doen, gelijk als hij den var des zondoffers gedaan heeft, also zal hij hem doen; en de priester zal voor hen verzoening doen, *Dat is, aandienen het teken en het zegel der verzoening, die door den Middelaar geschieden zou. Zie boven, Lev. 1:4, en vergelijk 2 Cor. 5:19,20.* en het zal hun vergeven worden. *Te weten, uit genade, door het geloof, om het uitgestorte bloed van Christus, Rom. 3:25, niet der beesten, Hebr. 10:4, welke bloedstorting slechts een voorbeeld was van Christus' offerande; Hebr. 10:1, enz.*
21. Daarna zal hij dien var tot buiten het leger uitvoeren, en zal hem

- verbranden, gelijk als hij den eersten var verbrand heeft; Zie boven, Lev. 4:12. het is een zondoffer der gemeente.
22. Als een overste zal gezondigd hebben, en tegen een van de geboden des HEEREN Hebreeuws, *alle*. Zie boven, Lev. 4:13. zijns Gods, door afdwaling, Zie boven, Lev. 4:2; en versta dit vers van de afdwaling, die door onvoorzichtigheid geschiedt, wanneer iemand zijn zonde wel bemerkt door zichzelf, maar na de daad. De andere, waarvan Lev. 4:23 spreekt, komt uit enkele onwetendheid, waardoor men niet verstaat dat het zonde is, hetgeen men gedaan heeft, dan door een ander onderricht zijnde. gedaan zal hebben, hetwelk niet zou gedaan worden, zodat hij schuldig is;
23. Of men zijn zonde, Anders, *als*, of, *zo zijne zonde*, enz. die hij daartegen gezondigd heeft, aan hem zal bekend gemaakt hebben; zo zal hij tot zijn offer brengen een geitenbok, Dat is, een jonge en nog zuigende bok. Alzo onder, Lev. 4:28 ene *geitenbokin*, voor, een jonge geit; idem. onder, Lev. 5:6, enz. een volkomen mannetje.
24. En hij zal zijn hand op het hoofd van den bok leggen, en zal hem slachten in de plaats, Namelijk, de priester. waar men het brandoffer slacht Te weten, voor de deur van de tent der samenkomst. Zie boven, Lev. 1:3; Exod. 29:10,11. voor het aangezicht des HEEREN; het is een zondoffer.
25. Daarna zal de priester van het bloed des zondoffers met zijn vinger nemen, en *dat* op de hoornen van het altaar des brandoffers doen; dan zal hij zijn bloed aan den bodem van het altaar des brandoffers uitgieten.
26. Hij zal ook al zijn vet op het altaar aansteken, gelijk het vet des dankoffers; zo zal de priester voor hem verzoening doen van zijn zonden, en het zal hem vergeven worden.
27. En zo enig mens Hebreeuws, *ziel*. Zie boven, Lev. 2:1. van het volk Versta, het gemene volk; niet alleen van de Israëlieten, maar ook van de vreemdelingen, die door de besnijdenis bij het volk Gods ingelijfd waren; Exod. 12:49; Num. 15:16. des lands door afdwaling Zie de verklaring hiervan boven, Lev. 4:22. zal gezondigd hebben, dewijl hij iets doet *tegen* een van de geboden des HEEREN, dat niet gedaan zou worden, zodat hij schuldig is;
28. Of men zijn zonde, die hij gezondigd heeft, aan hem zal bekend gemaakt hebben; zo zal hij tot zijn offerande brengen een jonge geit, Hebreeuws, een *geit*, of, *bokin der geiten*; dat is, een jonge zuigende geit. Zie boven, Lev. 4:23. een volkomen wijfje, voor zijn zonde, die hij gezondigd heeft.
29. En hij zal zijn hand op het hoofd des zondoffers leggen; en men zal dat zondoffer slachten in de plaats des brandoffers. Dat is, waar men het brandoffer slacht. Zie boven, Lev. 1:3.
30. Daarna zal de priester van haar bloed met zijn vinger nemen, en doen het op de hoornen van het altaar des brandoffers; dan zal hij al het bloed daarvan aan den bodem van dat altaar uitgieten.
31. En al haar vet zal hij afnemen, gelijk als het vet van het dankoffer afgenomen wordt, en de priester zal het aansteken op het altaar, tot een liefelijken reuk den HEERE; en de priester zal voor hem verzoening doen, Zie boven, Lev. 4:20. en het zal hem vergeven worden.
32. Maar zo hij een lam voor zijn offerande ten zondoffer brengt, het zal een volkomen wijfje zijn, dat hij brengt.

33. En hij zal zijn hand op het hoofd des zondoffers leggen, en hij zal dat slachten tot een zondoffer, Te weten, de priester. Zie boven, Lev. 1:5. in de plaats, waar men het brandoffer slacht.
34. Daarna zal de priester van het bloed des zondoffers met zijn vinger nemen, en zal het doen op de hoornen van het altaar des brandoffers; dan zal hij al het bloed daarvan aan den bodem van dat altaar uitgieten.
35. En al het vet daarvan zal hij afnemen, gelijk als het vet van het lam des dankoffers afgenomen wordt, en de priester zal die aansteken op het altaar, Te weten, vettigheden die onderscheiden waren, gelijk af te nemen is boven uit Lev. 4:8,9. op de vuurofferen des HEEREN; Zie boven, Lev. 3:5. en de priester zal voor hem verzoening doen over zijn zonde, die hij gezondigd heeft, en het zal hem vergeven worden.

Leviticus 5

1. Als nu een mens zal gezondigd hebben, Hebreeuws, *ziel*, en zo in het volgende. Zie Gen. 12:5. dat hij gehoord heeft een stem des vloeks, Dat is, der lastering tegen God, *gelijk onder*, Lev. 24:10,11 of tegen zijn naasten *gelijk 2 Sam. 16:7* uitgeworpen. waarvan hij getuige is, hetzij dat hij het gezien Dat is, zelf in persoon bij het vloeken geweest is. of **geweten heeft**; Dat is, uit het verhaal van anderen gehoord heeft. indien hij het niet te kennen geeft, Te weten, aan de overheid, belet zijnde door enige menselijke zwakheid van blohartigheid, vrees, toegenegenheid, verzuim, enz. zo zal hij zijn ongerechtigheid dragen. Dat is, hij zal lijden de straf, die hij door zodanige misdaad van stilzwijgen verdiend heeft. Zie deze manier van spreken onder, Lev. 5:17, en

Lev. 17:16, en Lev. 20:20; Num. 14:33; Jes. 53:11, enz., en zo wordt *zonde*, of *ongerechtigheid* voor straf genomen, Gen. 19:15; Num. 18:1. Zie Gen. 4:13. # Ge 4.13

2. Of wanneer een mens enig onreind ding zal aangerod hebben, Versta dit van de ceremoniële onreinheid; zie breder daarvan onder, Lev. 11, en Deut. 14. hetzij het dode aas van een wild onreind gedierte, of het dode aas van onreind vee, of het dode aas van onreind kruipend gedierte; Zie Gen. 1:20. al is het voor hem verborgen geweest, Zodat hij niet geweten heeft dat hij die aangerod had. nochtans is hij onrein en schuldig.
3. Of als hij zal aangerod hebben de onreinigheid van een mens, naar al zijn onreinigheid, Dat is, in enige soort der onreinheid, waardoor een mens naar de wet der ceremoniën onrein worden kon. Zie van de algemene soorten dezer onreinheid, onder Lev. 11, Lev. 12, Lev. 13, Lev. 15, Lev. 17. waarmede hij onrein wordt; en het is voor hem verborgen geweest, en hij is het gewaar geworden, Hebreeuws *heeft het geweten*. Alzo Lev. 5:4. zo is hij schuldig.
4. Of als een mens zal gezworen hebben, onbedacht met zijn lippen uitsprekende, Te weten, aan zijn naasten. Van het kwade is een voorbeeld, 1 Sam. 25:22, idem Hand. 23:12. Van het goede, Mark. 6:23. om kwaad te doen, of om goed te doen; naar al wat de mens in den eed onbedacht uitspreekt, en het is voor hem verborgen geweest, Te weten, door bekoring en ontsteldheid zijns geestes. en hij zal het gewaar worden, zo is hij aan een van die schuldig. Te weten, aan ene van de voorgemelde misdaden.
5. Het zal dan geschieden, Dat is, dan zal deze volgende wet onderhouden worden. als hij aan een van die schuldig is, Anders, *omdat hij*, enz. dat hij belijden zal, waarin hij gezondigd heeft; Dat is, in

welke van de voorgemelde stukken. Anders, *dat hij daarin gezondigd heeft.*

6. En tot zijn schuldoffer Versta, de offerande, die gedaan werd voor de zonde, die uit zwakheid geschiedde, en evenwel den mens schuldig maakt voor God. Zie van dit offer ook onder, Lev. 5:16, en Lev. 6:17, en Lev. 7:1. den HEERE voor zijn zonde, die hij gezondigd heeft, brengen zal een wijfje van klein vee, Zie boven, Lev. 1:2. een lam of een jonge geit, voor de zonde; Anders, *ten zondoffer.* Zie boven, Lev. 4:2. zo zal de priester voor hem vanwege zijn zonde verzoening doen.
7. Maar indien zijn hand zoveel niet bereiken kan, Dat is, indien hij de macht niet heeft vanwege zijne armoede. Alzo onder, Lev. 5:11, en Lev. 25:26. als genoeg is tot een *stuk* klein vee, Hebreeuws, *de genoegzaamheid van een klein vee.* zo zal hij *tot* zijn offer voor de schuld, die hij gezondigd heeft, den HEERE brengen twee tortelduiven, of twee jonge duiven, Hebreeuws, *zonen der duif.* Alzo Lev. 5:11; zie boven, Lev. 1:14. een ten zondoffer, en een ten brandoffer.
8. En hij zal die tot den priester brengen, welke eerst die zal offeren, die tot het zondoffer is; en zal zijn hoofd met zijn nagel nevens haar nek splijten, maar niet afscheiden.
9. En van het bloed des zondoffers zal hij aan den wand van het altaar sprengen; maar het overgeblevene van dat bloed zal uitgeduwd worden aan den bodem van het altaar; het is een zondoffer.
10. En de andere zal hij ten brandoffer maken, naar de wijze; Of, *naar het recht;* dat is, naar de manier, die daarvan gesteld was, en daarom recht was en wettelijk. Zo wordt het Hebreeuwse woord meermalen genomen; vergelijk Gen. 40:13, en zie de aantekeningen daarop. zo zal de priester voor hem, vanwege zijn

zonde, die hij gezondigd heeft, verzoening doen, en het zal hem vergeven worden.

11. Maar indien zijn hand niet bereiken kan aan twee tortelduiven of twee jonge duiven, zo zal hij, die gezondigd heeft, Anders, *voor dat hij gezondigd heeft.* tot zijn offerande brengen het tiende deel van een efa meelbloem ten zondoffer; Genaamd *gomer,* Exod. 16:36, houdende 43 eierschalen. Zulke tien zijn een *efa,* houdende tienmaal zoveel, dat is, zoveel als in 432 eierschalen zou gaan. Het zijn maten van droge waren. hij zal geen olie daarover doen, noch wierook daarop leggen; want het is een zondoffer.
12. En hij zal dat tot den priester brengen, en de priester zal daarvan zijn hand vol, der gedachtenis deszelfs, grijpen, en dat aansteken op het altaar, op de vuurofferen des HEEREN; Anders, *naar de manier der vuuroffers.* Zie boven, Lev. 3:5. het is een zondoffer.
13. Zo zal de priester voor hem verzoening doen over zijn zonde, die hij gezondigd heeft in enige van die *stukken,* Te weten, der zonden, in het begin van Lev. 5: vermeld. en het zal hem vergeven worden; en het zal des priesters zijn, Namelijk, wat over is. gelijk het spijsoffer.
14. Wijders sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
15. Als een mens door overtreding overtreden, Hebreeuws, *ziel.* en door afdwaling gezondigd zal hebben, Anders, *gezondigd zal hebben in iets van de heilige dingen,* enz. Of, *om de heilige dingen.* *wat onwetende* van de heilige dingen des HEEREN, Hebreeuws, *van de heiligheden des Heeren;* dat is, van de dingen, die den Heere geheiligd zijn en tot een heilig gebruik afgezonderd. Alzo in Lev. 5:16 enz., en Lev. 22:2 en vergelijk onder, Lev. 16:4, en Lev.

19:24. zo zal hij tot zijn schuldoffer Hebreeuws, *zijne schuld*; dat is, offerande voor zijne schuld. Zie boven, Lev. 4:3. den HEERE brengen een volkomen ram uit de kudde, met uw schatting Dat is, met zoveel geld, als de priester schatten zal het ontvreemde goed waard te zijn. Vergelijk onder Lev. 22:14 en Lev. 27. aan zilveren sikkelen, naar den sikkel des heiligdoms, Welke nog zoveel deed als de gemene sikkel, te weten omtrent een halve rijksdaalder. Zie Gen. 23:15. ten schuldoffer.

16. Zo zal hij, dat hij zondigende *heeft onwetend* van de heilige dingen, wedergeven, en zal deszelfs vijfde deel daarenboven toedoen, dat hij den priester geven zal; also zal de priester met den ram des schuldoffers Zie boven, Lev. 5:6. voor hem verzoening doen, en het zal hem vergeven worden.

17. En indien een mens zal gezondigd hebben, en gedaan *tegen* een van alle geboden des HEEREN, hetwelk niet zou gedaan worden, al is het dat hij het niet geweten heeft, nochtans is hij schuldig, en zal zijn ongerechtigheid dragen. Zie boven, Lev. 5:1.

18. En hij zal een volkomen ram uit de kudde tot den priester brengen, met uw schatting, ten schuldoffer; en de priester zal voor hem verzoening doen over zijn afdwaling, door welke hij afgedwaald is, die hij niet geweten had; zo zal het hem vergeven worden.

19. Het is een schuldoffer; hij heeft zich voorzeker schuldig gemaakt Hebreeuws, *zich schuldig makende, heeft hij zich schuldig gemaakt*; dat is, ofschoon hij door onwetendheid, of onvoorzichtigheid, of vergetenheid, of haastigheid, of enige andere zwakheid zich vergrepen heeft, zo heeft hij

nochtans zonde gedaan, die strafwaardig is. Vergelijk Luk. 12:48. aan den HEERE.

Leviticus 6

1. Verder sprak de HEERE tot Mozes, De eerste zeven verzen dit hoofdstuk, worden van anderen, naar uitwijzen van den Hebreeuwsen tekst, bij Lev. 5: gevoegd, en dat niet zonder reden, dewijl hier nog van de schuldoffers gehandeld wordt. **zeggende:**
2. Als een mens gezondigd, Hebreeuws, *ziel*; en zo in het volgende. Zie Gen. 12:5. **en tegen den HEERE** Die aan zijn naasten misdoet, zondigt ook tegen den Heere; niet alleen omdat de mens Gods schepsel is en Hem toebehoort, maar ook omdat God bevolen heeft zijn naasten te lieven, en niet te beschadigen; en dikwijls in en over de zonden tegen den naasten begaan, de naam des Heeren misbruikt wordt. **door overtreding overtreden zal hebben, dat hij aan zijn naaste zal gelogen hebben Anders, geloochend. van hetgeen hem in bewaring gegeven, of ter hand gesteld was, Hebreeuws, van stelling der hand**; dat is, dat iemand in handen gegeven en besteld is, hetzij van een alleen, of van velen, met welke hij door handgeving, handtekening of anderszins in gemeenschap of maatschappij getreden is, om dat wèl te bezorgen en waar te nemen. **of van roof, of dat hij met geweld zijn naaste onthoudt; Of, bedriegelijk zijn naasten onttrokken heeft.**
3. Of dat hij het verlorene gevonden, en daarover gelogen, en met valsheid gezworen zal hebben; over iets van alles, dat de mens doet, daarin zondigende.
4. Het zal dan geschieden, dewijl hij gezondigd heeft, en schuldig geworden is, dat hij wederuitkeren zal den roof, dien hij geroofd, of het onthoudene, dat hij met geweld onthoudt, of het bewaarde, dat bij hem te bewaren gegeven was, of het verlorene, dat hij gevonden heeft;

5. Of van al, waarover hij valselijk gezworen heeft, dat hij hetzelfde in zijn hoofdsom wedergeve, *Hebreeuws, in zijn hoofd*; dat is in het principale zelf wat ontvreemd is, of in de kapitale som. en nog het vijfde deel daarenboven toedoen zal; wiens dat is, dien zal hij dat geven op den dag zijner schuld. Dat is, als hij schuldig bevonden en verklaard zal worden. Anders, *ten dage zijns schuldoffers*; dat is, wanneer hij de offerande voor zijne schuld zal moeten offeren om zich te verzoenen met God, dan zal hij meteen zijn naasten voldoen; vergelijk Matth. 5:23.
6. En hij zal den HEERE zijn schuldoffer brengen tot den priester, een volkomen ram uit de kudde, met uw schatting, Zie boven, Lev. 5:15. ten schuldoffer.
7. Dan zal de priester voor hem verzoening doen Zie boven, Lev. 1:4. voor het aangezicht des HEEREN, en het zal hem vergeven worden; over iets van al, wat hij doet, waar hij schuld aan heeft. *Hebreeuws, ten schuld daarin.*
8. Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
9. Gebied Aaron en zijn zonen, zeggende: Dit is de wet des brandoffers; Dat is, het voorschrift van die manier hoe men brandoffer doen zal, of het dagelijkse, Exod. 29:38, of het vrijwillige, Lev. 1, of wat de wet voor enige zonde beveelt. het is hetgeen, Te weten, het brandoffer. Het is ene beschrijving des brandoffers; vergelijk die met de aantekeningen op Gen. 8:20. wat door de branding op het altaar den gansen nacht tot aan den morgen opvaart; alwaar het vuur des altaars Te weten, wat op dit altaar, toen de eerste offerande daarop geschiedde, uit den hemel gevallen is, en daarna altijd brandende onderhouden moest worden; onder Lev. 6:12,13. zal brandende gehouden worden.
10. En de priester zal zijn linnen kleed aantrekken, Zie hiervan, Exod. 28:39,40. en de linnen onderbroek over zijn vlees aantrekken, en zal de as opnemen, als het vuur het brandoffer op het altaar zal verteerd hebben, en zal die bij het altaar leggen. Te weten, as. Zie boven, Lev. 1:16.
11. Daarna zal hij zijn klederen uittrekken, en zal andere klederen aandoen, en zal de as tot buiten het leger uitdragen aan een reine plaats. Zie boven, Lev. 4:12.
12. Het vuur nu op het altaar zal daar Te weten, op het altaar. op brandende gehouden worden, het zal niet uitgeblust worden; maar de priester zal daar Te weten, op het altaar. elken morgen hout aansteken, *Hebreeuws, in den morgen, in den morgen.* Zie Gen. 39:10. en zal daar Te weten, op het altaar. op het brandoffer schikken, en het vet der dankofferen daar Te weten, op het altaar. op aansteken.
13. Het vuur zal geduriglijk op het altaar brandende gehouden worden; het zal niet uitgeblust worden.
14. Dit is nu de wet des spijsoffers; Zie boven, Lev. 2:1. een der zonen van Aaron zal dat voor het aangezicht des HEEREN offeren, voor aan het altaar. Anders, *op het altaar.* *Hebreeuws, aan het aangezicht des altaars.*
15. En hij zal daarvan opnemen zijn hand vol, uit de meelbloem des spijsoffers, en van deszelfs olie, en al den wierook, die op het spijsoffer is; dan zal hij het aansteken op het altaar; het is een liefelijke reuk Zie boven, Lev. 1:9. tot deszelfs gedachtenis Zie boven, Lev. 2:2. voor den HEERE.
16. En het overblijvende daarvan zullen Aaron en zijn zonen eten; ongezuurd zal het gegeten worden in de heilige plaats; in den voorhof

- van de tent Hiermede wordt uitgedrukt welke de heilige plaats is, waar het heilige door de priesters gegeten moest worden. Zie ook onder, Lev. 6:26, en Lev. 10:12,13. der samenkomst zullen zij dat eten.
17. Het zal niet gedeseemd gebakken worden; het is hun deel, dat Ik gegeven heb van Mijn vuurofferen; het is een heiligheid der heiligheden, Zie boven, Lev. 2:3. gelijk het zondoffer en gelijk het schuldoffer.
18. Al wat *Of, al wie.* mannelijk is onder de zonen van Aaron zal het eten; het zij een eeuwige inzetting Hebreeuws, *inzetting der eeuwigheid.* Zie Gen. 13:15. voor uw geslachten van de vuurofferen des HEEREN; al wat *Of, al wie.* die zal aanroeren, Te weten, de dingen, vermeld in Lev. 6:16,17. zal heilig zijn. Dat is, voor heilig geacht en niet gebruikelijk in enige andere zaken; maar het meest òf gebroken òf gewassen òf ook geschuurd en afgespoeld worden. Zie onder, Lev. 6:27,28.
19. Wijders sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
20. Dit is de offerande van Aaron en van zijn zonen, die zij den HEERE offeren zullen, ten dage als hij zal gezalfd worden: Namelijk, Aäron, of een zijner zonen. het tiende deel ener efa meelbloem, Zie boven, Lev. 5:11. een spijsoffer gedurig; Dat is, *of, gelijk het gedurig spijsoffer, of, met het gedurig spijsoffer, of, ten gedurigen spijsoffer;* te weten, in de zalving der priesters. Aangaande het gedurig spijsoffer, zie Exod. 29:40. de helft daarvan op den morgen, Dat is, de ene helft der meelbloem voor het morgenoffer en de ander voor het avondoffer. en de helft daarvan op den avond.
21. Het zal in een pan met olie gemaakt worden; geroost zult gij het brengen; Anders, gebakken, en zo gezoden, dat het opbobbelt en door het koken opgeblazen wordt, en tot enige verheffing komt; also onder, Lev. 7:12. en de gebakken stukken Hebreeuws, *kooksel des spijsoffers van de stukken;* dat is, gekookte of gebakken stukken des spijsoffers. des spijsoffers zult gij offeren, tot een liefelijken reuk den HEERE.
22. Ook zal de priester, die uit zijn zonen in zijn plaats de gezalfde zal worden, Te weten, om na zijn dood in zijn ambt te treden. hetzelfde doen; het zij een eeuwige inzetting; het zal voor den HEERE geheel aangestoken worden. Om ganselijk verbrand te worden.
23. Alzo zal alle spijsoffer des priesters ganselijk zijn; Te weten, dat het gans aangestoken en verbrand zal worden. Anders, *zal geheel verbrand worden.* het zal niet gegeten worden.
24. Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
25. Spreek tot Aaron en tot zijn zonen, zeggende: Dit is de wet des zondoffers: Zie boven, Lev. 4:3. in de plaats, Zie boven, Lev. 1:3. waar het brandoffer geslacht wordt, zal het zondoffer voor het aangezicht des HEEREN geslacht worden; het is een heiligheid der heiligheden. Zie boven, Lev. 2:3.
26. De priester, die het voor de zonde offert, Hebreeuws, *ontzondigt;* dat is, voor de zonde offert. zal het eten; in de heilige plaats zal het gegeten worden, in den voorhof van de tent der samenkomst.
27. Al wat deszelfs vlees zal aanroeren, *Of, wie.* zal heilig zijn; Zie boven, Lev. 6:18. zo wie van zijn bloed op een kleed zal gesprengd hebben, dat, Te weten, kleed. waarop hij gesprengd zal hebben, zult gij in de heilige plaats wassen. Zie boven, Lev. 6:16.
28. En het aarden vat, waarin het gezoden is, zal gebroken worden; maar zo het in een koperen vat

gezoden is, zo zal het geschuurd en in water gespoeld worden. Te weten, in het heilige water. Zie Exod. 40:7,30, en onder, Lev. 8:11.

29. Al wat mannelijk is onder de priesteren, zal dat eten; het is een heiligheid der heiligheden.

30. Maar geen zondoffer, Zodanige waren de zondoffers, die voor het vergrijp des hogepriesters en der gehele gemeente geofferd werden; Lev. 4:5,16. Idem het jaarlijkse zondoffer op den dag der verzoening; Lev. 16:27. van welks bloed in de tent der samenkomst zal gebracht worden, om in het heiligdom te verzoenen, zal gegeten worden; het zal in het vuur verbrand worden.

Leviticus 7

1. Dit is nu de wet des schuldoffers; Zie boven, Lev. 5:6. het is een heiligheid der heiligheden. Zie boven, Lev. 2:3.

2. In de plaats, Zie van deze plaats boven, Lev. 1:3. waar zij het Namelijk, de priesters. brandoffer slachten, Zie van dit offer boven, Lev. 6:9. zullen zij het Namelijk, de priesters. schuldoffer slachten; en men zal deszelfs bloed rondom op het altaar sprengen. Hetwelk door een der priesters geschieden moest. Zie boven, Lev. 1:5.

3. En daarvan zal men al zijn vet offeren, den staart, en het vet, dat het ingewand bedekt;

4. Ook de beide nieren, en het vet, dat daaraan is, dat op de weekdarmen is; en het net over de lever, met de nieren, Zie boven, Lev. 3:4. zal men afnemen.

5. En de priester zal die aansteken op het altaar, ten vuuroffer den HEERE; het is een schuldoffer.

6. Al wat mannelijk is onder de priesteren zal dat eten; in de heilige plaats zal het gegeten worden; Zie

boven, Lev. 6:16. het is een heiligheid der heiligheden.

7. Gelijk het zondoffer, alzo zal ook het schuldoffer zijn; enerlei wet zal voor dezelve zijn; het zal des priesters zijn, Te weten, het offer. die daarmede verzoening gedaan zal hebben.

Namelijk, bedienende deze ceremonie die de verzoening betekende, en wees op den *Messias*, die haar verwerven zou. Zie boven, Lev. 1:4.

8. Ook de priester, die iemands brandoffer offert, die priester zal de huid des brandoffers hebben, dat hij geofferd heeft.

9. Daartoe al het spijsoffer, dat in den oven gebakken wordt, met al wat in den ketel en in den pan bereid wordt, zal des priesters zijn, die dat offert.

10. Ook alle spijsoffer met olie gemengd, of droog, Dat is, zonder olie of drankoffer, gelijk de spijsoffers voor de zonde waren, boven, Lev. 5:11 en de ijveroffers; Num. 5:15. zal voor alle zonen van Aaron zijn, voor den enen als voor den anderen. Hebreeuws, *des mans als zijns broeders*.

11. Dit is nu de wet des dankoffers, Zie boven, Lev. 3:1. dat men den HEERE offeren zal.

12. Indien hij dat tot een lof *offer* offert, zo zal hij, nevens het lofoffer, ongezuurde koeken met olie gemengd, en ongezuurde vladen met olie bestreken, offeren; en zullen die koeken met olie gemengd van geroost meelbloem zijn. Zie boven, Lev. 6:21.

13. Benevens de koeken zal hij tot zijn offerande gedeseemd brood offeren, met het lofoffer zijns dankoffers.

14. En een daarvan Te weten, een van de gedeseemde broden, in Lev. 7:13 vermeld. uit de ganse offerande zal hij den HEERE

- ten hefoffer offeren; Versta, ene offerande, die in het offeren door den priester omhoog geheven werd. Zie van dezelve ook onder, Lev. 7:32; Exod. 29:27,28, en vergelijk hiermede onder de aantekeningen op Lev. 7:30. het zal voor den priester zijn, Te weten, het hefoffer. die het bloed des dankoffers sprengt.
15. Maar het vlees van het loffer zijns dankoffers zal op den dag van deszelfs offerande gegeten worden; Dat is, wanneer de offerande geschieden zal. daarvan zal men niet tot den morgen overlaten.
16. En zo het slachtoffer zijner offerande een gelofte, Versta, een godsdienstige belofte, den Heere vrijwillig gedaan van hetgeen voor hem geoorloofd en in onze macht is, ter ere Gods en tot bewijs van dankbaarheid. Vergelijk Num. 30:2. of vrijwillig offer is, Dat is, hetwelk iemand, niet genoodzaakt zijnde door enige wet, uit enkele mildheid zijns harten den Heere opofferde. Zie van zulk een offer ook onder, Lev. 22:23; Ezech. 46:12. dat zal ten dage als hij zijn offer offeren zal, gegeten worden, en het overgeblevene daarvan zal ook des anderen daags gegeten worden.
17. Wat nog van het vlees des slachtoffers overgebleven is, zal op den derden dag met vuur verbrand worden;
18. Want zo enigzins van dat vlees zijns dankoffers op den derden dag gegeten wordt, die dat geofferd heeft, zal niet aangenaam zijn; Te weten, voor den Heere. het zal hem niet toegerekend worden, Voor een aangenaam dankoffer. het zal een afgrijselijk ding zijn; Het Hebreeuws woord betekent eigenlijk wat door oudheid van kwaden reuk en kleur geworden is. en de ziel, Dat is, *mens*; alzo in het volgende. die daarvan eet, zal haar ongerechtigheid dragen. Zie boven, Lev. 5:1.
19. En het vlees, Van het dankoffer, zie Lev. 7:18,20. dat iets onreins aangeroerd zal hebben, zal niet gegeten worden; met vuur zal het verbrand worden; maar aangaande het *andere* vlees, Te weten, wat nog overgebleven is en niets onreins aangeroerd heeft. dat vlees zal een ieder, die rein is, Te weten, van de priesters en van degenen, die de offerande brengen om geofferd te worden. mogen eten.
20. Doch als een ziel het vlees van het dankoffer, hetwelk des HEEREN is, gegeten zal hebben, en haar onreinigheid aan haar is, Versta, ceremoniële onreinheid, waarvan de mens zich nog niet zal gereinigd hebben, gelijk hier Lev. 21: en Lev. 22: geboden wordt. zo zal die ziel uit haar volken uitgeroeid worden. Zie Gen. 17:14.
21. En wanneer een ziel iets onreins zal aangeroerd hebben, *als* de onreinigheid des mensen, of het onreine vee, of enig onrein verfoeisel, Dat is, enig ding wat voor onrein verklaard, en daarom verfoeilijk en te schuwen is. en zal van het vlees des dankoffers, hetwelk des HEEREN is, gegeten hebben, zo zal die ziel uit haar volken uitgeroeid worden.
22. Daarna sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
23. Spreek tot de kinderen Israels, zeggende: Geen vet van een os, Zie boven, Lev. 3:17. of schaap, of geit, zult gij eten.
24. Maar het vet van een dood aas, en het vet van het verscheurde, mag tot alle werk Dat is, allerlei. gebezigd worden; Hebreeuws, *gedaan*. doch gij zult het ganselijk niet eten. Hebreeuws, *etende zult gij dat niet eten*.
25. Want al wie het vet van vee eten zal, van hetwelk men den HEERE een

- vuuroffer zal geofferd hebben, die ziel, die het gegeten zal hebben, zal uit haar volken uitgeroeid worden.
26. Ook zult gij in uw woningen geen bloed eten, hetzij van het gevogelte, of van het vee.
27. Alle ziel, die enig bloed eten zal, die ziel zal uit haar volken uitgeroeid worden.
28. Voorts sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
29. Spreek tot de kinderen Israels, zeggende: Wie zijn dankoffer den HEERE offert, zal zijn offerande Te weten, hijzelf in persoon, niet een ander voor hem. Zie Lev. 7:30. van zijn dankoffer Dat is, van die stukken of delen, die òf aan God geofferd, òf den priesters gegeven moesten worden. den HEERE toebrengen.
30. Zijn handen zullen de vuurofferen des HEEREN brengen; het vet aan de borst *Of, met.* zal hij met die borst brengen, om die tot een beweegoffer Versta, naar sommiger mening, een offer, hetwelk, wanneer het gedaan werd door den priester, naar de vier hoeken der wereld moest bewogen worden; en is aldus onderscheiden van het hefoffer, hetwelk slechts met opheffing opwaarts bewogen werd; boven, Lev. 7:14. Zie ook van dit beweegoffer onder, Lev. 8:27, en Lev. 9:21. voor het aangezicht des HEEREN te bewegen.
31. En de priester zal dat vet op het altaar aansteken; doch de borst zal voor Aaron en zijn zonen zijn.
32. Gij zult ook den rechterschouder tot een hefoffer den priester geven, uit uw dankofferen.
33. Wie uit de zonen van Aaron het bloed des dankoffers en het vet offert, dien zal de rechterschouder ten dele zijn. Zie Exod. 29:22.
34. Want de beweegborst Hebreeuws, *borst der beweging.* Zie boven, Lev. 7:14. en den hefschouder Hebreeuws, *schouder*

der opheffing. heb Ik van de kinderen Israels uit hun dankofferen genomen, en heb dezelve aan Aaron, den priester, en aan zijn zonen, tot een eeuwige inzetting Zie Gen. 13:15. gegeven, van de kinderen Israels.

35. Dit is de zalving van Aaron en de zalving van zijn zonen, van de vuurofferen des HEEREN; ten dage Dat is, van dien dag af, dat zij in hun ambt ingewijd zijn. als Hij hen deed naderen, Mozes, of God door Mozes; anders, *als hij zal doen naderen;* te weten, Aäron. om het priesterschap den HEERE te bedienen;
36. Hetwelk de HEERE hun van de kinderen Israels te geven geboden heeft, ten dage als Hij hen zalfde; het zij een eeuwige inzetting voor hun geslachten.
37. Dit is de wet des brandoffers, des spijsoffers, des zondoffers, des schuldoffers, des vuloffers en des dankoffers; *Of, des wijoffers.* Hebreeuws, *der vervullingen;* want den priesters, toen zij in hun ambt gesteld werden, zijn de handen met offeranden gevuld geweest. Of, met die offerande werd hunne bevestiging in het priesterlijke ambt vervuld. Zie Exod. 28:41, en Exod. 29:9, en Exod. 32:29, onder, Lev. 8:33; 1 Kon. 13:33; Ezech. 43:26.
38. Die de HEERE Mozes op den berg Sinai geboden heeft, ten dage als Hij den kinderen Israels gebod, dat zij hun offeranden den HEERE, in de woestijn van Sinai, zouden offeren.

Leviticus 8

1. Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2. Neem Aaron en zijn zonen met hem, en de klederen, Versta, de heilige en priesterlijke klederen, welke God bevolen had te maken, Exod. 28:2, en naar dit bevel zijn gemaakt geweest, Exod. 39:1. en de zalfolie, Hebreeuws, *olie der zalving;* also in

- het volgende. Zie van deze, Exod. 30:23,24,25, en Exod. 37:29. daartoe den var des zondoffers, Dat is, die tot een zondoffer geofferd moest zijn. Zie hiervan en van de volgende dingen, Exod. 29:1, enz. en de twee rammen, en den korf van de ongezuurde *broden*;
3. En verzamel de ganse vergadering aan de deur van de tent der samenkomst.
  4. Mozes nu deed, gelijk als de HEERE hem geboden had; en de vergadering werd verzameld aan de deur van de tent der samenkomst.
  5. Toen zeide Mozes tot de vergadering: Dit is de zaak, Hebreeuws, *het woord*. Zie Gen. 20:10. die de HEERE geboden heeft te doen. Zie Exod. 29: en Exod. 30, en vergelijk die twee hoofdstukken met dit.
  6. En Mozes deed Aaron en zijn zonen naderen, en wies hen met dat water. Zie boven, Lev. 6:28, en onder, Lev. 8:11.
  7. Daar deed hij hem Namelijk Aäron. den rok aan, Zie van dit priesterlijk gewaad, Exod. 28:4. en gordde hem Namelijk Aäron. met den gordel, en trok hem Namelijk Aäron. den mantel aan; en deed hij hem Namelijk Aäron. den efod aan, Zie van dit kleed, Exod. 28:4,6,7. Het was tweeërlei: het ene, van den hogepriester, van kostelijke stof gemaakt, Exod. 28:6, waarvan hier gesproken wordt; het andere van linnen voor de andere priesters, de Levieten en de koningen, 1 Sam. 2:18, en 1 Sam. 22:18; 1 Kron. 15:27. en gordde dien met de kunstelijken riem des efods, en ombond hem Namelijk Aäron. daarmede.
  8. Voorts deed hij hem den borstlap aan, en voegde aan den borstlap de Urim en de Thummim. Zie van dezen Exod. 28:30. De woorden betekenen *lichten* en *volmaaktheden*, dingen die niet door enige kunsten der mensen zijn gemaakt geweest, maar door God aan Mozes gegeven, om die aan den heiligen borstlap te voegen.
  9. En hij zette den hoed op zijn hoofd; en aan den hoed boven zijn aangezicht Hebreeuws, *tegenover*; vergelijk Exod. 28:37,38, en Exod. 29:6. zette hij de gouden plaat, Of, *blad*. Hebreeuws, *de bloem van het goud*. de kroon der heiligheid, Zo genoemd, omdat zij *zoals enigen schrijven* bijna als ene kroon gemaakt was. Zie wijders Exod. 29:6. gelijk als de HEERE Mozes geboden had.
  10. Toen nam Mozes de zalfolie, en zalfde den tabernakel, en al wat daarin was, De tent der samenkomst. en heiligde ze. Dat is, heeft dien afgezonderd tot een heilig gebruik. Alzo in Lev. 8:11,12, idem Gen. 2:3; Exod. 28:41, en Exod. 29:1; 2 Kron. 7:7; Joël. 1:14.
  11. En hij sprengde daarvan op het altaar zevenmaal; en hij zalfde het altaar, en al zijn gereedschap, mitsgaders het wasvat en zijn voet, Dat is, een vat, waarin de priesters, wanneer zij in den tabernakel gingen, hunne handen en voeten, mitsgaders het vlees der offeranden en het gereedschap, tot den godsdienst behorende, wiesen. Zie Exod. 30:18,19,20, en Exod. 40:7,30, en boven, Lev. 6:28. om die te heiligen.
  12. Daarna goot hij van de zalfolie op het hoofd van Aaron, en hij zalfde hem, om hem te heiligen.
  13. Ook deed Mozes de zonen van Aaron naderen, en trok hun rokken aan, en gordde hen met een gordel, en bond hun mutsen op, gelijk als de HEERE Mozes geboden had.
  14. Toen deed hij den var des zondoffers bijkomen; en Aaron en zijn zonen legden hun handen Anders, *steunden*, of *leunden met hunne handen op het hoofd*, enz., alzo onder Lev. 8:18. Zie boven, Lev. 1:4. op het hoofd van den var des zondoffers;
  15. En men slachtte *hem*; en Mozes nam het bloed Te weten, het andere, of overige van het bloed. Zie Exod. 29:12., en

- deed het met zijn vinger rondom op de hoornen des altaars, en ontzondigde het altaar; Dat is, zonderde hem af van het algemeen en onheilig gebruik. Alzo Exod. 29:36, en onder, Lev. 14:49. daarna goot hij het bloed Te weten, het andere, of overige van het bloed. Zie Exod. 29:12. uit aan den bodem des altaars, en heiligde het, om voor hetzelfde verzoening te doen. Dat is, om door deze offeranden dien tot een heilig gebruik bekwaam te maken, of, *om op hem verzoening te doen*; dat is, om daarop de offeranden der verzoening voor de mensen te offeren. Alzo ook Exod. 29:36.
16. Voorts nam hij al het vet, dat aan het ingewand is, *Anders, op, over.* en het net der lever, en de twee nieren en haar vet; en Mozes stak het aan op het altaar.
17. Maar den var met zijn huid, en zijn vlees, en zijn mest, heeft hij buiten het leger met vuur verbrand, gelijk als de HEERE Mozes geboden had.
18. Daarna deed hij den ram des brandoffers bijbrengen; en Aaron en zijn zonen legden hun handen op het hoofd van den ram.
19. En men slachtte *hem*; en Mozes spregde het bloed op het altaar rondom.
20. Hij deelde ook den ram *Zie boven, Lev. 1:6.* in zijn delen; en Mozes stak het hoofd aan, en die delen, en het smeer;
21. Doch het ingewand en de schenkelen wies hij met water; *Zie boven, Lev. 8:11.* en Mozes stak dien gehelen ram aan op het altaar; het was een brandoffer tot een liefelijken reuk, *Zie boven, Lev. 1:9, en Gen. 8:21.* een vuuroffer was het den HEERE, gelijk als de HEERE Mozes geboden had.
22. Daarna deed hij den anderen ram, den ram des vuloffers, *Hebreeuws, der vervullingen*; dat is, met welke ramsofferande zij in hun priesterambt bevestigd werden. *Zie boven, Lev. 7:37.* bijbrengen; en Aaron met zijn zonen legden hun handen op het hoofd van den ram.
23. En men slachtte *hem*; en Mozes nam van zijn bloed, en deed het op het lapje van Aarons rechteroor, en op den duim zijner rechterhand, en op den groten teen van zijn rechtervoet.
24. Hij deed ook de zonen van Aaron naderen; en Mozes deed van dat bloed op het lapje van hun rechteroor, en op den duim van hun rechterhand, en op den groten teen van hun rechtervoet; daarna spregde Mozes dat bloed rondom op het altaar. *Te weten, het andere of overige bloed; alzo boven, Lev. 8:15.*
25. En hij nam het vet, en den staart, en al het vet, dat aan het ingewand is, en het net der lever, en de beide nieren, en haar vet, daartoe den rechterschouder.
26. Ook nam hij uit den korf van de ongezuurde *broden*, die voor het aangezicht *Zie boven, Lev. 1:3.* des HEEREN was, een ongezuurde koek, en een geolieden broodkoek, *Hebreeuws, een koek van het brood der olie.* en een vlade; en hij legde ze op dat vet, en op den rechterschouder.
27. En hij gaf dat alles in de handen van Aaron, en in de handen zijner zonen; en bewoog die ten beweegoffer, *Zie boven, Lev. 7:30.* voor het aangezicht des HEEREN.
28. Daarna nam Mozes ze uit hun handen, en stak ze aan op het altaar, op het brandoffer; zij waren vulofferen *Hebreeuws, vervullingen*; en zo in het volgende. *Zie boven, Lev. 7:37.* tot

een liefelijken reuk; het was een vuuroffer den HEERE.

29. Voorts nam Mozes de borst, en bewoog ze ten beweegoffer voor het aangezicht des HEEREN; zij werd Mozes ten dele van den ram des vuloffers, Welverstaande ten aanzien van dien tijd, toen het priesterschap eerst ingesteld werd en Mozes het ambt van een extraordinaar priester bediende. Want daarna heeft hij dat niet meer gedaan, zich houdende bij de bediening van het politieke en profetische ambt, en zijne kinderen onder de gemene Levieten stellende. gelijk als de HEERE Mozes geboden had.

30. Mozes nam ook van de zalfolie, en van het bloed, hetwelk op het altaar was, en spregde het op Aaron, op zijn klederen, en op zijn zonen, en op de klederen zijner zonen met hem; en hij heiligde Aaron, Zie boven, Lev. 8:10. zijn klederen, en zijn zonen, en de klederen zijner zonen met hem.

31. En Mozes zeide tot Aaron en tot zijn zonen: Ziedt dat vlees voor de deur van de tent der samenkomst, en eet hetzelfde daar, mitsgaders het brood, dat in den korf des vuloffers is; gelijk als ik geboden heb, zeggende: Aaron en zijn zonen zullen dat eten. Te weten, het overige van het vlees en brood, dat in den korf is.

32. Maar het overige van het vlees en van het brood zult gij met vuur verbranden.

33. Ook zult gij uit de deur van de tent der samenkomst, zeven dagen, niet uitgaan, tot aan den dag, dat vervuld worden de dagen uws vuloffers; want zeven dagen zal men uw handen vullen. Dat is, door zekere ceremoniën in uw priesterambt bevestigen. Zie boven, Lev. 7:37.

34. Gelijk men gedaan heeft op dezen dag, heeft de HEERE te doen

geboden, om voor u verzoening te doen.

35. Gij zult dan aan de deur van de tent der samenkomst blijven, dag en nacht, zeven dagen, en zult de wacht des HEEREN waarnemen, Of, *deze ordinantie des Heeren onderhouden*. Versta, den schuldigen plicht der priesters in het waarnemen en onderhouden van al wat hun in den tabernakel te doen bevolen was, en bijzonder wat deze hunne wijding aanging. Vergelijk Num. 3:7,8, en Num. 9:19; 2 Kon. 11:5. opdat gij niet sterft; Gelijk Nadab en Abihu naderhand wedervaren is, toen zij, tegen de ordinantie, vreemd vuur den Heere geofferd hebben. want alzo is het mij geboden.

36. Aaron nu en zijn zonen deden al de dingen, die de HEERE door den dienst van Mozes geboden had.

Leviticus 9

1. En het geschiedde op den achtsten dag, Welke volgde na de zeven dagen der inwijding, waarvan boven gemeld is; Lev. 8:35, vergelijk Ezech. 43:26,27. dat Mozes riep Aaron en zijn zonen, en de oudsten van Israel;

2. En hij zeide tot Aaron: Neem u een kalf, Dat is, om voor u geslacht te worden. Zie onder, Lev. 9:8. een jong rund, Hebreeuws, *de zoon van een rund*; dat is, een jonge os. ten zondoffer, en een ram ten brandoffer, *die* volkomen zijn; en breng ze voor het aangezicht des HEEREN. Zie boven, Lev. 1:3.

3. Daarna spreek tot de kinderen Israels, zeggende: Neemt een geitenbok ten zondoffer, en een kalf, en een lam, eenjarig, Hebreeuws, *zonen van één jaar*; alzo onder Lev. 14:10. volkomen, ten brandoffer;

4. Ook een os en ram ten dankoffer, om voor het aangezicht des HEEREN te offeren; en spijsoffer met olie gemengd; want heden zal de HEERE

- u verschijnen. Hebreeuws, *is u de Heere verschenen*. Hij spreekt van de toekomstige geschiedenis; zie daarvan Lev. 9:23,24, alsof die tegenwoordig en geschied ware, om de zekerheid en vastheid er van hun in te scherpen; also Gen. 20:3; Exod. 9:3; Matth. 26:28, enz.
5. Toen namen zij hetgeen Mozes geboden had, *brenghende dat* tot voor aan de tent der samenkomst; en de gehele vergadering naderde, en stond voor het aangezicht des HEEREN.
  6. En Mozes zeide: Deze zaak, die de HEERE geboden heeft, zult gij doen; en de heerlijkheid des HEEREN zal u verschijnen. Versta, de heerlijke tekenen der openbaring Gods door het vuur, wat van den Heere uitkwam, waardoor het brandoffer vanzelf aangestoken en verteerd werd. Zie onder, Lev. 9:23,24. Vergelijk Exod. 24:16,17, en Exod. 40:34,35; Ezech. 43:2.
  7. En Mozes zeide tot Aaron: Nader tot het altaar, en maak uw zondoffer toe; en uw brandoffer toe; en doe verzoening voor u en voor het volk; Het eerst voor u, opdat gij also bekwaam moogt wezen om de verzoening voor het volk te doen, als gij zelf eerst verzoend zult zijn. Want de Levietische priesters, zondaars zijnde, moesten ook voor zichzelf offeren; Hebr. 7:27,28. maak daarna de offerande des volks toe, en doe de verzoening voor hen, gelijk als de HEERE geboden heeft.
  8. Toen naderde Aaron tot het altaar, en slachtte het kalf des zondoffers, Dat is, wat voor de zonde geofferd moest wezen. Vergelijk onder de aantekening op Lev. 9:15. dat voor hem was. Zie boven, Lev. 9:2.
  9. En de zonen van Aaron brachten het bloed tot hem, en hij doopte zijn vinger in dat bloed, en deed het op de hoornen des altaars; daarna goot hij het bloed uit aan den bodem des altaars.
  10. Maar het vet, en de nieren, en het net van de lever van het zondoffer heeft hij op het altaar aangestoken, Dat is, bereid en toegemaakt om aangestoken en verbrand te worden. Alzo onder, Lev. 13:14,17,20. Want het is terstond daarna aangestoken en verteerd met vuur, dat wonderbaarlijk uit den hemel viel of uit het heilige der heiligen voortkwam; onder, Lev. 9:24. gelijk als de HEERE Mozes geboden had.
  11. Doch het vlees, en de huid verbrandde hij met vuur Met alles wat nog overig was van dit kalf. Vergelijk boven, Lev. 4:11. buiten het leger.
  12. Daarna slachtte hij het brandoffer; en de zonen van Aaron leverden aan hem het bloed; Hebreeuws, *deden aan hem vinden*; dat is, leverden, langden hem, of, dienden hem aan, of brachten tot hem. Alzo in Lev. 9:13,18, enz. en hij sprenghede dat rondom op het altaar.
  13. Ook leverden zij aan hem het brandoffer in zijn stukken, met het hoofd; en hij stak het aan op het altaar.
  14. En hij wies het ingewand en de schenkelen; en hij stak ze aan op het brandoffer, op het altaar.
  15. Daarna deed hij de offerande des volks toebrengen; en nam den bok des zondoffers, die voor het volk was, Of, *van het volk*; dat is die voor het volk geofferd zou worden. Vergelijk boven, Lev. 9:8, de aantekeningen. en slachtte hem, en bereidde hem ten zondoffer, Hebreeuws, *hij maakte hem zonde*; dat is, hij bereidde hem tot een offer voor de zonde. Of, *hij ontzondigde hem*; dat is, met hem ontzondigde hij, te weten, het volk. Dat is, hij reinigde het van zijne zonden; welverstaande, niet inderdaad, maar in de betekenis, wijzende op de enigen offerande van *Christus*, welke alleen dadelijk de zonden wegnemen kan; Hebr. 9: en Hebr. 10. Zie boven, Lev. 4:20, waarom hij ook gezegd wordt: *ons*

- zonde gemaakt te zijn; 2 Cor. 5:21. gelijk het eerste.* Te weten, offer van het kalf. Zie boven, Lev. 9:2,8.
16. Verder deed hij het brandoffer toebrengen, en maakte dat toe naar het recht. Dat is, naar de wettelijke wijze, gelijk dat geschieden moest. Zie boven, Lev. 5:10.
17. En hij deed het spijsoffer toebrengen, Hetwelk altijd bij het brandoffer gaan moest, gelijk af te nemen is boven uit Lev. 6. en vulde daarvan zijn hand, Te weten, van de meelbloem, waaruit het spijsoffer bestond. Zie boven, Lev. 2:2. en stak het aan op het altaar, behalve het morgenbrandoffer. Dat is, dat op iederen morgen gewoon met spijsoffer geofferd moest worden. Zie Exod. 29:38,39,40.
18. Daarna slachtte hij den os, en den ram ten dankoffer, dat voor het volk was; Te weten, om voor hetzelfde geslacht te worden. Vergelijk boven de aantekeningen op Lev. 9:8. en de zonen van Aaron leverden het bloed aan hem, hetwelk hij rondom op het altaar sprengde;
19. En het vet van den os, en van den ram, den staart, en wat het *ingewand* bedekt, Versta, het vet, hetwelk het ingewand bedekt. Vergelijk boven, Lev. 3:3,9,14, en Lev. 4:8, en Lev. 7:3, enz., uit welke plaatsen dit woord *ingewand* hier tot aanvulling van den zin ingevoegd is. en de nieren, en het net der lever;
20. En zij legden het vet op de borsten; en hij stak dat vet aan Namelijk, Aäron. op het altaar.
21. Maar de borsten en den rechterschouder bewoog Aaron ten beweegoffer voor het aangezicht des HEEREN, gelijk als Mozes geboden had.
22. Daarna hief Aaron zijn handen op tot het volk, en zegende hen; Te weten, als priester, wiens ambt was, de geestelijke goederen met leren, offeren en

- bidden het volk Gods uit te delen. De publieke zegening nu is geweest een soort van gebed, waarvan wij het formulier lezen, Num. 6:23. en hij kwam af, Te weten, van het kleine heuveltje, niet steil, maar ellengskens opgaande, waarop het altaar stond, zodat men bekwamelijk rondom zien kon wat er op geschiedde. Vergelijk Exod. 20:26; anders, *afgekomen zijnde. nadat hij het zondoffer,* Hebreeuws, *van het doen des zondoffers, brandoffers,* enz. en brandoffer, en dankoffer gedaan had.
23. Toen ging Mozes met Aaron in de tent der samenkomst; daarna kwamen zij uit, en zegenden het volk; Te weten, als dienaar Gods over zijne gemeente. Welke zegening openlijk geschiedde, met aanroeping des goddelijken naams, naar het voorschrift van Num. 6:24, enz. Zie ook daarvan Deut. 10:8. en de heerlijkheid des HEEREN verscheen al het volk. Zie Lev. 9:24, en boven, Lev. 9:6.
24. Want een vuur ging uit van het aangezicht des HEEREN, Dat is, van het heilige der heiligen, genoemd met den gehelen tabernakel *Gods huis;* 1 Sam. 3:15; 1 Kron. 6:31,32, waar de ark des verbonds was, een teken van Gods tegenwoordigheid; of versta dit van den hemel, die de *woning des Heeren* genoemd werd; Deut. 26:15; 2 Kron. 30:27; Jes. 63:15, vanwaar ten tijde van Elias het vuur over zijne offerande gevallen is; 1 Kon. 18:38. en verteerde op het altaar het brandoffer, en het vet. Als het ganse volk dit zag, zo juichten zij, Dat is, zij hebben een vreugdegeschrei, of vrolijk geroep gemaakt. en vielen op hun aangezichten. Tot een teken van ootmoedigen eerbied. Zie Gen. 17:3.

Leviticus 10

1. En de zonen van Aaron, Nadab en Abihu, namen een ieder zijn wierookvat, Een vat om wierook er in aan te steken; zo ook Num. 16:17. Het Hebreeuwse woord betekent ook een blusvat,

- Exod. 25:38, en een koolpan; Exod. 27:3. en deden vuur daarin, en legden reukwerk daarop, en brachten Anders, *offerden*; dat is, meenden te offeren. vreemd vuur Te weten, wat niet genomen was van het heilige vuur des tabernakels; zie daarvan boven, Lev. 1:7, en Lev. 6:12. voor het aangezicht des HEEREN, Zie boven, Lev. 1:3. hetwelk hij hen niet geboden had.
2. Toen ging een vuur uit van het aangezicht des HEEREN, Zie boven, Lev. 9:24. en verteerde hen; Dat is, doodde hen en verteerde hun leven. Want gelijk hunne klederen, zo ook zijn hunne lichamen in hun geheel gebleven, zodat zij door het vuur niet zijn verteerd geweest, gelijk blijkt uit Lev. 10:4,5. en zij stierven voor het aangezicht des HEEREN. Dat is, in den voorhof van de tent der samenkomst.
  3. En Mozes zeide tot Aaron: Dat is het, wat de HEERE gesproken heeft, Vergelijk boven, Lev. 8:35, waar gesproken wordt van de straf dergenen, die hun ambt in den tabernakel niet wel zouden bedienen. zeggende: In degenen, die tot Mij naderen, Dat is, die Mij in den tabernakel dienen; te weten, de priesters. Zie Exod. 19:22; onder, Lev. 21:17; Ezech. 42:13,14. zal Ik geheiligd worden, Dat is, heilig verklaard worden, doch te straffen degenen, die mijne wetten niet onderhouden. Alzo Ezech. 28:22. Zie dergelijk gebruik van het woord *rechtvaardigen* Ps. 41:6. God wordt ook geheiligd als Hij zijne weldaden bewijst en daarover mild en goeddadig verklaard wordt; Ezech. 20:41. en voor het aangezicht van al het volk zal Ik verheerlijkt worden. Doch Aaron zweeg stil. Niet murmurerende door ongeduld tegen de oordelen Gods.
  4. En Mozes riep Misael en Elzafan, Hebreeuws, *Mischael en Eltsaphan*. de zonen van Uzziel, de oom van Aaron, en zeide tot hen: Treedt toe, draagt uw broederen weg, Dat is, bloedverwanten, want zij en Aäron waren broeders-kinderen, maar Nadab en Abihu waren een lid verder. Zie Gen. 24:27. van voor het heiligdom tot buiten het leger. Om daar begraven te worden.
  5. Toen traden zij toe, en droegen hen, in hun rokken, tot buiten het leger, gelijk als Mozes gesproken had.
  6. En Mozes zeide tot Aaron, en tot Eleazar, Hebreeuws, *Elhazar*. en tot Ithamar, zijn zonen: Gij zult uw hoofden niet ontbloten, Dat is, gij zult over Nadab en Abihu niet gebruiken enigen rouw, waarvan tekenen waren de ontbloting van het hoofd en het scheuren der klederen, onder, Lev. 13:45, en Lev. 21:10. noch uw klederen verscheuren, opdat gij niet sterft, en grote toorn over de ganse vergadering kome; Anders, *en de Heere over de ganse vergadering zeer toornig worde*. maar uw broederen, Zie Exod. 2:11. het ganse huis van Israel, zullen dezen brand, Waarmede Nadab en Abihu verbrand zijn. dien de HEERE aan gestoken heeft, bewenen.
  7. Gij zult ook uit de deur van de tent der samenkomst niet uitgaan, Versta dit van den tegenwoordigen tijd. opdat gij niet sterft; want de zalfolie des HEEREN is op u. Zie boven, Lev. 8:2,30. En zij deden naar het woord van Mozes.
  8. En de HEERE sprak tot Aaron, zeggende:
  9. Wijn en sterken drank Het Hebreeuwse woord *schechar* betekent allerlei drank, waardoor de mensen dronken kunnen worden. zult gij niet drinken, gij, noch uw zonen met u, als gij gaan zult in de tent der samenkomst, Te weten, om uw priesterschap te bedienen. opdat gij niet sterft; het zij een eeuwige inzetting Hebreeuws, *ene inzetting der eeuwigheid*. Zie Gen. 13:15, en boven, Lev. 3:17. onder uw geslachten;
  10. En om onderscheid te maken tussen het heilige en tussen het

- onheilige, Versta dit alles ten aanzien: ten eerste, van de leer, gelijk in Lev. 10:11, enz. ten tweede, van de ceremoniën gelijk in Lev. 11: enz., ten derde, van de zeden, onder Lev. 18, enz. en tussen het onreine en tussen het reine;
11. En om den kinderen Israels te leren al de inzettingen, die de HEERE door den dienst van Mozes Hebreeuws, *door de hand*. Zie boven, Lev. 8:36. tot hen gesproken heeft.
12. En Mozes sprak tot Aaron, en tot Eleazar, en tot Ithamar, zijn overgebleven zonen: Neemt het spijsoffer, dat van de vuurofferen des HEEREN overgebleven is, en eet hetzelfde ongezuurd *Of, ongezuurde koeken*; gemaakt van de meelbloem des spijsoffers, dat den HEERE geofferd was. Zie boven, Lev. 2:1. bij het altaar; Te weten, des brandoffers, hetwelk was in den voorhof voor de deur van de tent der samenkomst. Vergelijk boven, Lev. 1:3. want het is een heiligheid der heiligheden. Zie boven, Lev. 2:3.
13. Daarom zult gij dat eten in de heilige plaats, *Dat is, bij het altaar*, in Lev. 10:12, in den voorhof des Heeren. Zie boven, Lev. 6:16. dewijl het uw bescheiden deel en het bescheiden deel uwer zonen uit des HEEREN vuurofferen is; want alzo is mij geboden.
14. Ook de beweegborst Hebreeuws, *de borst der beweging, of, des beweegoffers*. en den hefschouder Hebreeuws, *de schouder der opheffing, of, des hefoffers*. zult gij in een reine plaats eten, *Reine*, te weten, naar de wet der ceremoniën, welke kon zijn ergens in het leger. Want niet alleen mochten de mannen, maar ook de vrouwen er van eten. Derhalve is deze reine plaats te onderscheiden van de heilige, gemeld in Lev. 10:13, welke was in den voorhof des Heeren. gij, en uw zonen, en uw dochteren met u; want tot uw bescheiden deel, en uwer zonen bescheiden deel, zijn zij uit de dankofferen der kinderen Israels gegeven.
15. Den hefschouder en de beweegborst zullen zij nevens de vuurofferen des vets toebrengen, om ten beweegoffer voor het aangezicht des HEEREN te bewegen; hetwelk, *Of, hetwelk u en uwen zonen tot een bescheiden deel zal zijn eeuwiglijk*. Hebreeuws, *tot een bescheiden deel der eeuwigheid*. voor u en uw zonen met u, tot een eeuwige inzetting zijn zal, gelijk als de HEERE geboden heeft.
16. En Mozes zocht zeer naarstiglijk Hebreeuws, *zoekende zocht*; dat is, hij zocht zeer vlijtiglijk. den bok des zondoffers; Die voor de zonde des volks was geofferd geweest, boven, Lev. 9:15, welverstaande het deel daarvan, hetwelk den priester toekwam. en ziet, hij was verbrand. Dies was hij op Eleazar en op Ithamar, de overgebleven zonen van Aaron, zeer toornig, Omdat zij niet naar behoren hun ambt bediend hadden, hebbende verbrand wat zij moesten gegeten hebben. zeggende:
17. Waarom hebt gij dat zondoffer niet gegeten in de heilige plaats? Zie boven, Lev. 10:13. Want het is een heiligheid der heiligheden, en Hij heeft u dat gegeven, *De Heere*. opdat gij de ongerechtigheid der vergadering zoudt dragen, Zie Exod. 28:38. om over die verzoening te doen voor het aangezicht des HEEREN.
18. Ziet, deszelfs bloed is niet binnen in het heiligdom gedragen; Hebreeuws, *heiligheid*; dat is, in het eerste deel des tabernakels, anders genaamd *het heilige*, in hetwelk dit bloed moest gebracht zijn; zie boven, Lev. 4:5,16; indien dit geschied ware, had de bok geheel moeten verbrand worden, namelijk buiten het leger. Zie boven, Lev. 4:12,21, en Lev. 6:30, en Lev. 16:27. gij moest dat ganselijk gegeten hebben Hebreeuws, *etende moest gij gegeten*

hebben. in het heiligdom, Dat is, bij het heiligdom in den voorhof, waar de heilige eetplaats was. Zie boven, Lev. 10:12. **gelijk als ik geboden heb.**

19. Toen sprak Aaron tot Mozes: Zie, heden hebben zij hun zondoffer en hun brandoffer voor het aangezicht des HEEREN geofferd, en zulke dingen zijn mij wedervaren; Of, *ontmoet, of bejegend;* te weten, dat ik mijn twee zonen Nadab en Abihu verloren heb, en daarover geen rouw heb mogen dragen, zodat ik door de droefheid mijns harten van het offer niet heb kunnen eten. **en had ik heden het zondoffer gegeten, zou dat goed geweest zijn** Dat is, zou dat den Heere behagelijk en aangenaam geweest zijn? Te weten, dat ik, die nog in droefenis verkeer over de straf mijner twee zonen, met bedroefd gemoed het zondoffer zou gegeten hebben? **in de ogen des HEEREN?**
20. Als Mozes dit hoorde, zo was het goed in zijn ogen.

Leviticus 11

1. En de HEERE sprak tot Mozes, en tot Aaron, zeggende tot hen:
2. Spreekt tot de kinderen Israels, zeggende: Dit is het gedierte, dat gij eten zult uit alle beesten, die op de aarde zijn.
3. Al wat onder de beesten de klauw verdeelt, en de kloof der klauwen in tweeën klieft, *en* herkauwt, Hebreeuws, *het gekauwde weder ophaalt*, en zo in het volgende. Versta, het gedierte, dat opnieuw kauwt hetgeen het gekauwd en ingeslikt had, gelijk wij zien dat de ossen, koeien en schapen doen wanneer zij nedergezeten zijn. Drie conditiën of eigenschappen worden in deze reine dieren vereist: I. de verdeling der klauwen; II. de klieving in tweeën; III. de herkauwing. De onderscheiding der twee eerste conditiën is af te leiden niet alleen uit dit en Lev. 11:7, maar voornamelijk uit Lev. 7:26. **dat zult gij eten.** Dat is, dat moogt gij eten.

4. Deze nochtans zult gij niet eten, van degenen, die *alleen* herkauwen, Dat is, die alleen herkauwen zonder de andere eigenschappen te hebben; also in de volgende woorden: *die de klauwen alleen verdelen.* Zie Deut. 14:6. of de klauwen *alleen* verdelen: de kemel, want hij herkauwt wel, maar verdeelt den klauw niet; Versta, niet in tweeën, maar in meer delen, hetwelk is tegen de tweede vereiste conditie, die ook niet is in de konijnen en hazen, vermeld in Lev. 11:5,6. **die zal u onrein zijn;**
5. En het konijntje, Anders, *bergmuis, of beermuis;* een viervoetig gedierte van grootte als een egel en van gestalte als een muis en beer, wonende in de holen der steenrotsen; zeer veel gevonden in Palestina. **want het herkauwt wel, maar verdeelt den klauw niet; dat zal u onrein zijn;**
6. En den haas, want hij herkauwt wel, maar verdeelt den klauw niet; die zal u onrein zijn.
7. Ook het zwijn, want dat verdeelt wel den klauw, en klieft de kloof der klauwen in tweeën, maar herkauwt het gekauwde niet; dat zal u onrein zijn. Want het heeft slechts de twee eerste conditiën en niet de derde.
8. Van hun vlees zult gij niet eten, en hun dood aas niet aanroeren, zij zullen u onrein zijn.
9. Dit zult gij eten van al wat in de wateren is: al wat in de wateren, in de zeeën en in de rivieren, vinnen en schubben heeft, Te weten, beiden samen. Daarom waren onder de vissen onrein: I. die vinnen noch schubben hadden; II. die slechts een van beiden hadden. **dat zult gij eten;**
10. Maar al wat in de zeeën en in de rivieren, van alle gewemel der wateren, en van alle levende ziel, Zie Gen. 1:20. die in de wateren is, geen vinnen of schubben heeft, dat zal u een verfoeisel zijn. Dat is, wat men verfoeien moet te eten en, dood zijnde, aan te tasten, gelijk in Lev. 11:11 verklaard wordt.

11. Ja, een verfoeisel zullen zij u zijn; van hun vlees zult gij niet eten, en hun dood aas zult gij verfoeien.
12. Al wat in de wateren geen vinnen en schubben heeft, dat zal u een verfoeisel zijn.
13. En van het gevogelte zult gij deze verfoeien, zij zullen niet gegeten worden, zij zullen een verfoeisel zijn: de arend, In het vertalen van deze namen heeft men hier gevolgd het meest algemene gevoelen der geleerden. en de havik, Anders, *de beenbreker*; een soort van arenden, die zijne jeugd vernieuwt; Ps. 103:5. en de zeearend, Hij heeft den naam van de kracht en sterkte van zijn vliegen.
14. En de gier, en de kraai, Dezen vogel wordt een goed en sterk gezicht toegeschreven; Job 28:7. naar haar aard;
15. Elke rave naar haar aard;
16. En de struis, Hebreeuws, *de dochter van den struis*. Sommigen menen dat deze benaming daarvan komt, omdat onder deze vogels gene mannetjes, maar alleen wijfjes zouden zijn. Anderen, *de uil*. en de nachtuil, en de koekoek, en de sperwer naar zijn aard;
17. En de steenuil, en het duikertje, en de schuifuit, Een soort van een groten uil, of een vogel, die des nachts vliegt, anders een *huhu* genaamd.
18. En de kauw, en de roerdomp, en de pelikaan,
19. En de ooievaar, Deze vogel heeft zijn naam van de weldadigheid, die hij zijnen voorttelers bewijst, die zij voeden en helpen, wanneer zij door oudheid machteloos geworden zijn. de reiger naar zijn aard, en de hop, en de vledermuis.
20. Alle kruipend gevogelte, dat op vier *voeten* gaat, zal u een verfoeisel zijn.
21. Dit nochtans zult gij eten van al het kruipend gevogelte, dat op vier *voeten* gaat, hetwelk boven aan zijn voeten schenkelen heeft, Anders, *hetwelk geen schenkelen heeft*. om daarmede op de aarde te springen;
22. Van die zult gij deze eten: de sprinkhaan Hebreeuws, *Arbe*. Dat deze in de oosterse landen gegeten werd, is te zien Matth. 3:4; Mark. 1:6. naar zijn aard, en de solham naar zijn aard, en den hargol naar zijn aard, en den hagab naar zijn aard.
23. En alle kruipend gevogelte, dat vier voeten heeft, zal u een verfoeisel zijn.
24. En aan deze Te weten aan de navolgende dingen, welke verhaald worden van hier af tot en met Lev. 11:43. zult gij verontreinigd worden; Te weten, met het aanroeren daarvan. zo wie hun dood aas zal aangeroord hebben, zal onrein zijn Dat is, hij zal vanwege zijn ceremoniëele onreinheid niet mogen verkeren met de mensen, veel minder in den voorhof des Heeren verschijnen, of van het geofferde eten, dan na den avond. tot aan den avond.
25. Zo wie van hun dood aas gedragen zal hebben, zal zijn klederen wassen, en onrein zijn tot aan den avond.
26. Alle beest, Drieërlei soorten van beesten worden vermeld, door welke aan te roeren men verontreinigd werd: I. onreine, die groot waren, Lev. 11:26,27,28; II. onreine, die klein waren, Lev. 11:29,30,31, enz.; III. reine die vanzelf gestorven of verscheurd waren, Lev. 11:39. dat den klauw verdeelt, Dat is, dat den klauw wel verdeeld heeft, doch niet in twee alleen, gelijk de schapen en koeien, maar in meer delen, als daar zijn leeuwen, wolven, beren, honden, katten. Zie boven, Lev. 11:3,4. doch de klove niet in tweeen klieft, en niet herkauwt, zal u onrein zijn; zo wie hetzelfde aangeroord zal hebben, zal onrein zijn.
27. En al wat op zijn poten gaat onder alle gedierte, op vier *voeten* gaande, die zullen u onrein zijn; al wie hun

- dood aas aangeroerd zal hebben, zal onrein zijn tot aan den avond.
28. Ook die hun dood aas zal gedragen hebben, zal zijn klederen wassen, en onrein zijn tot aan den avond; zij zullen u onrein zijn.
29. Verder zal u dit onder het kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt, onrein zijn: het wezeltje, In het vertalen dezer namen hebben wij gevolgd wat de waarheid gelijkvormig scheen, en door het merendeel der geleerden aangenomen werd. en de muis, en de schildpad, Het Hebreeuwse woord betekent eigenlijk wat opgezwollen en als overwelfd is. naar haar aard;
30. En de zwijnegel, en de krokodil, en de hagedis, en de slak, en de mol;
31. Die zullen u onrein zijn Versta, de voorgemelde dieren, welke onreinheid maakten, niet alleen gegeten, maar ook aangeroerd zijnde; gelijk dit verder blijkt uit het volgende. onder alle kruipend gedierte; zo wie die zal aangeroerd hebben, als zij dood zijn, zal onrein zijn tot aan den avond.
32. Daartoe al hetgeen, waarop *iets* van dezelve vallen zal, als zij dood zijn, zal onrein zijn, *hetzij* van alle houten vat, of kleed, of vel, of zak, of alle vat, waarmede werk gedaan wordt; het zal in het water gestoken worden, en onrein zijn tot aan den avond; daarna zal het rein zijn.
33. En alle aarden vat, waarin *iets* van dezelve zal gevallen zijn, Hebreeuws, dat vallen zal uit hetzelfde in zijn midden; dat is, in welks midden van het vat, of waarin iets dezer onreine dieren zal gevallen zijn, *hetzij* die dood of levend waren. Want zij mochten geenszins aangeroerd worden. al wat daarin is, zal onrein zijn, en gij zult dat breken.
34. Van alle spijs, die men eet, waarop het water zal gekomen zijn, Te weten, waarmede men iets zal gewassen hebben van hetgeen door het aanroeren dezer dingen onrein geworden was. *die* zal onrein zijn; en alle drank, die men drinkt, zal in alle vat onrein zijn. Namelijk, dat door het aanroeren van iets dezer dingen onrein geworden was.
35. En waarop iets van hun dood aas zal vallen, zal onrein zijn; de oven en de aarden pan zal verbroken worden; zij zijn onrein, daarom zullen zij u onrein zijn.
36. Doch een fontein, Te weten, waarin een van deze onreine dieren zal gevallen, ingeworpen of gesmoord zijn. of put van vergadering der wateren, zal rein zijn; Dat is, dit water zal men niet behoeven uit te putten en weg te werpen als onrein, maar men zal het tot zijne behoefte mogen gebruiken. maar wie hun dood aas zal aangeroerd hebben, Dat is, welke persoon, of wat ding het dood aas aanroert, als dit uit de fontein of put, enz. getrokken wordt, waarin het gevallen was. zal onrein zijn.
37. En wanneer van hun dood aas zal gevallen zijn op enig zaaibaar zaad, Dat is, wat men placht te zaaien tot gebruik der mensen of der beesten, gelijk uit de volgende woorden te verstaan is. dat gezaaid wordt, dat zal rein zijn.
38. Maar als water op het zaad gedaan zal worden, en van hun dood aas daarop zal gevallen zijn, dat zal u onrein zijn.
39. En wanneer van de dieren, die u tot spijs zijn, *iets* zal gestorven zijn, wie deszelfs dood aas zal aangeroerd hebben, zal onrein zijn tot aan den avond.
40. Ook die van hun dood aas gegeten zal hebben, Versta dit eigenlijk van het eten uit onwetendheid, wanneer men niet wist dat de spijs van zodanig dood aas toegemaakt was. Want overigens was het hun verboden van zodanig aas te eten; Deut. 14:21. zal zijn klederen wassen, en onrein zijn tot aan den avond; en die hun dood aas zal gedragen hebben,

zal zijn klederen wassen, en onrein zijn tot aan den avond.

41. Voorts alle kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt, zal een verfoeisel zijn; het zal niet gegeten worden.
42. Al wat op zijn buik gaat, en al wat gaat op zijn vier *voeten*, of al wat vele voeten heeft, *Hebreeuws, tot al wat de voeten vermenigvuldigt.* onder alle kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt, die zult gij niet eten, want zij zijn een verfoeisel.
43. Maakt uw zielen niet verfoeilijk *Dat is, uwe personen. Zie Gen. 12:5.* aan enig kruipend gedierte, dat kruipt; en verontreinigt u niet daaraan, dat gij daaraan verontreinigd zoudt worden.
44. Want Ik ben de HEERE, *Uit de redenen, die God hier gebruikt, om zijn volk de voorgemelde wetten in te scherpen, blijkt dat de ceremoniële reinheid is geweest ene aanwijzing en aanleiding tot de ware geestelijke heiligmaking, die voornamelijk betracht moet worden. God neemt zijne redenen: I. van zijne natuur, die geestelijk en volkomen heilig is; II. van het einde, waartoe Hij de Israëlieten verkoren en geroepen had, hetwelk was hunne heiligmaking naar het lichaam en naar den geest; III. van de weldaad, die Hij hun bewees, hen geleid hebbende uit Egypte, om hen te brengen in het beloofde land; betekene de daarmede, dat Hij hen ook uit het geestelijke Egypte verlossen wilde, opdat zij hem hier kennen en dienen, en hierna in het hemelse Kanaän eeuwiglijk met hem leven zouden.* uw God; daarom zult gij u heiligen, *Dat is, reinigt u van alle besmetting des lichaams en des geestes, en volbrengt de heiligmaking, dat is, de ware vernieuwing des levens in de vreze Gods; 2 Cor. 7:1.* en heilig zijn, dewijl Ik heilig ben; en gij zult uw ziel niet verontreinigen aan enig kruipend gedierte, dat zich op de aarde roert.
45. Want Ik ben de HEERE, Die u uit Egypteland doe optrekken, opdat Ik

u tot een God zij, *Zie Gen. 17:7.* en opdat gij heilig zijt, *Of, weest dan heilig, want Ik ben heilig.* dewijl Ik heilig ben.

46. Dit is de wet van de beesten, en van het gevogelte, en van alle levende ziel, die zich roert in de wateren, en van alle ziel, die kruipt op de aarde;
47. Om te onderscheiden tussen het onreine en tussen het reine, en tussen het gedierte, dat men eten, en tussen het gedierte, dat men niet eten zal.

Leviticus 12

1. Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2. Spreek tot de kinderen Israels, zeggende: Wanneer een vrouw zaad gegeven, *Versta hierdoor de ontvangenis des menschen, in het lichaam van de moeder, die niet alleen van den man, maar ook van de vrouw voortkomt. Want het woord betekent zaad geven en voortbrengen; Gen. 1:11,12; vergelijk Hebr. 11:11.* en een knechtje gebaard zal hebben, zo zal zij zeven dagen onrein zijn; volgens de dagen *Dat is, gelijk zij zeven dagen onrein is in haar maandstonden, onder, Lev. 15:19, zo zal zij ook zeven dagen onrein zijn, wanneer zij gebaard heeft.* der afzondering *Zo genoemd, omdat zij in den tijd van haar stonden afgezonderd moest wezen van het gezelschap der menschen, om door niemand aangerod te worden, dan met conditie dat de menschen, die haar of de dingen die haar lichaam raakten, mitsgaders die deze aanroerden, zekeren tijd voor onrein moesten gehouden worden. Zie onder, Lev. 15:19,20,21, enz.* harer krankheid zal zij onrein zijn.
3. En op den achtsten dag *Op welken de kraamvrouw van haar voorgaande onreinheid, waarvan Lev. 12:2 vrij was, zodat deze oorzaak de besnijdenis vóór dezen dag niet geschieden mocht, zijnde de moeder en*

het kind beiden onrein. zal het vlees zijner voorhuid besneden worden.

4. Daarna zal zij drie en dertig dagen Te weten, eer zij voor geheel rein gehouden zal worden, blijvende niet geheel afgezonderd van het gezelschap der mensen, gelijk in de eerste zeven dagen, maar alleen van het heiligdom en van de dingen, die tot den godsdienst behoorden. **blijven in het bloed harer reiniging;** Hebreeuws, *in het bloeden*; dat is, in het bloed van haar maagdstonden, waarvan zij eerst geheel moet gezuiverd zijn, eer zij in het heiligdom des Heeren gaat. **niets heiligs zal zij aanroeren,** Dat is, niets overigs van hetgeen den Heere geofferd of geheiligd is geweest. **en tot het heiligdom zal zij niet komen,** totdat de dagen harer reiniging vervuld zijn.
5. Maar indien zij een meisje gebaard zal hebben, zo zal zij twee weken onrein zijn, Dat is, noch eenmaal zolang als wanneer zij een zoontje gebaard had; gelijk zij ook nog eenmaal zolang uit het heiligdom moest blijven, dat is, zes en zestig dagen. **volgens haar afzondering;** Dat is, gelijk wanneer zij van de mensen afgezonderd wordt, uit oorzaak van haar maandstonden. Zie boven, Lev. 12:2. **daarna zal zij zes en zestig dagen blijven in het bloed harer reiniging.**
6. En als de dagen harer reiniging voor den zoon, of voor de dochter, vervuld zullen zijn, zo zal zij een eenjarig lam ten brandoffer, en een jonge duif, of tortelduif, ten zondoffer brengen, voor de deur van de tent der samenkomst, tot den priester.
7. Die zal dat offeren voor het aangezicht des HEEREN, en zal voor haar verzoening doen, zo zal zij rein zijn van den vloed haars bloeds. Dit is de wet dergene, die een knechtje of meisje gebaard heeft.
8. Maar indien haar hand Dat is, indien zij de macht of de middelen niet heeft zoveel op

te brengen. Zie gelijke manier van spreken onder, Lev. 25:26. De moeder des Heeren is ook zo arm geweest, dat zij het vermogen niet had om een lammetje te offeren; Luk. 2:24. **niet genoeg** Hebreeuws, *genoegzaamheid van een lam.* **voor een lam vindt, zo zal zij twee tortelduiven, of twee jonge duiven nemen, een ten brandoffer, en een ten zondoffer;** Dit offer zag eigenlijk op de erfzonde, in welke, gelijk de kraamvrouw, alzo ook haar vrucht ontvangen en geboren was; niemand uitgenomen, dan alleen onze Heere *Jezus Christus.* **en de priester zal voor haar verzoening doen; zo zal zij rein zijn.**

Leviticus 13

1. Verder sprak de HEERE tot Mozes en tot Aaron, zeggende:
2. Een mens, als in het vel zijns vleses een gezwel, of gezweer, Hebreeuws, *verheffing.* of witte blaar zal zijn, welke in het vel zijns vleses tot een plaag der melaatsheid zou worden, Of, een teken van de plaag der melaatsheid, die wel terecht ene *plaag* genoemd wordt, niet alleen in Lev. 13, maar ook onder, Lev. 14:3; Deut. 24:8, enz.; want deze melaatsheid was een soort van kwade schurftheid, zeer besmettelijk en bij de mensen ongeneeslijk geacht, onderscheiden van de ziekte, die wij in deze landen *lazerij* of *melaatsheid* noemen, als veel zwaarder dan deze zijnde. **hij zal dan tot den priester Aaron, of tot een uit zijn zonen, de priesteren, gebracht worden.**
3. En de priester zal de plaag in het vel des vleses bezien; zo het haar in die plaag *in* wit veranderd is, Het woordje *in* wordt hier, gelijk in enige volgende verzen ingevoegd uit onder, Lev. 13:16,17, waar het uitgedrukt staat. **en het aanzien der plaag** Dat is, het uitwijzen der plaag, naardat zij zich in het gezicht en oordeel des priesters vertoont. **dieper is dan het vel zijns vleses, het is de plaag der melaatsheid; als de priester hem**

- bezien zal hebben, dan zal hij hem onrein verklaren. Hebreeuws, *ontreinigen*, of *onrein maken*; dat is, onrein verklaren en uitspreken. Alzo onder, Lev. 13:11,15, enz.; alzo is *reinigen* en *rein maken* zoveel als rein verklaren en uitspreken; onder, Lev. 13:6,13, enz.
4. Maar zo de blaas in het vel zijn vleses wit is, Te weten, desgenen, die de plaag heeft. en haar aanzien niet dieper is dan het vel, en het haar niet *in* wit veranderd is, zo zal de priester hem, Hebreeuws, *die plaag*; dat is, de persoon, die de plaag heeft, of met de plaag bevangen is. Alzo onder, Lev. 13:12,13,17,31, enz. die de plaag heeft, zeven dagen opsluiten.
5. Daarna zal de priester op den zevenden dag hem bezien; indien, ziet, de plaag, naar dat hij zien kan, Hebreeuws, *in zijne ogen*; dat is, naardat hij met zijne ogen zien en met zijn verstand beoordelen kan. Alzo onder, Lev. 13:37. is staande gebleven, *en* de plaag in het vel niet uitgespreid is, zo zal de priester hem zeven andere dagen opsluiten.
6. En de priester zal hem andermaal op den zevenden dag bezien; indien, ziet, de plaag ingetrokken, Of, *ingekrompen*, of *verduisterd*. en de plaag in het vel niet uitgespreid is, zo zal de priester hem rein verklaren; Hebreeuws, *reinigen*, of *rein maken*; dat is, rein verklaren, uitspreken. Zie boven, Lev. 13:3. het was een verzwering; en hij zal zijn klederen wassen, zo is hij rein. Te weten, van de plaag der melaatsheid, gelijk af te nemen is uit Lev. 13:8.
7. Maar zo de verzwering in het vel ganselijk uitgespreid is, Hebreeuws, *uitspreidende uitgespreid*; dat is, ganselijk of zeer uitgespreid. Zo ook onder, Lev. 13:22,27,35. nadat hij aan den priester tot zijn reiniging zal vertoond zijn, zo zal hij andermaal aan den priester vertoond worden.
8. Indien de priester merken zal, dat, ziet, de verzwering in het vel uitgespreid is, zo zal de priester hem onrein verklaren; het is melaatsheid.
9. Wanneer de plaag der melaatsheid Zie boven, Lev. 13:2. in een mens zal zijn, zo zal hij tot den priester gebracht worden.
10. Indien de priester merken zal, dat, ziet, een wit gezwel in het vel is, hetwelk het haar in wit veranderd heeft, en gezondheid Hebreeuws, *levendigheid*. van levend vlees Versta, wat nog zijn gevoel heeft. Want door de melaatsheid wordt het als verstorven, zodat het ongevoelig wordt. En bemerkt hier, alsook onder, Lev. 13:14, een algemeen teken om wel over deze melaatsheid te oordelen: namelijk, waar levend of gezond vlees met het ongezonde van verscheidene kleuren vermengd was, bleek dat zulks de rechte melaatsheid was; daarentegen, waar enerlei kleur gezien werd, dat zulks een andere zweer of gebrek was. in dat gezwel is;
11. Dat is een verouderde melaatsheid in het vel zijns vleses; daarom zal hem de priester onrein verklaren; hij zal hem niet doen opsluiten, want hij is onrein.
12. En zo de melaatsheid Dat is, gezwel, dat melaats schijnt te wezen, of het teken der melaatsheid. Alzo in Lev. 13:13. in het vel ganselijk uitbot, Hebreeuws, *uitbottende uitbot*. en de melaatsheid Dat is, gezwel, dat melaats schijnt te wezen, of het teken der melaatsheid. Alzo in Lev. 13:13. het gehele vel Hebreeuws, *het gehele vel der plaag*; dat is, van dengene die de plaag heeft. Zie boven, Lev. 13:4 en het volgende. desgenen, die de plaag heeft, van zijn hoofd tot zijn voeten, bedekt heeft, naar al het gezicht van de ogen des priesters; Dat is, het aanschouwen en beoordelen van den priester.

13. En de priester merken zal, dat, ziet, de melaatsheid zijn gehele vlees bedekt heeft, zo zal hij hem, *Hebreeuws, de plaag rein verklaren; dat is, hem die die plaag heeft; also onder, Lev. 13:17, enz. die de plaag heeft, rein verklaren; zij is geheel in wit veranderd; Te weten, de plaag. hij is rein. Dat is, hij die de plaag der melaatsheid scheen te hebben, is vrij van dezelve.*
14. Maar ten welken dage levend vlees *Te weten, vermengd met het vlees, dat wit geworden was, zijnde de verscheidenheid der kleuren een teken der melaatsheid, maar de gelijkvormigheid een teken der gezondheid of van enige andere verzwering. Zie boven, Lev. 13:10. daarin gezien zal worden, zal hij onrein zijn.*
15. Als dan de priester dat levende vlees gezien zal hebben, zal hij hem onrein verklaren; dat levende vlees is onrein; het is melaatsheid.
16. Of als dat levende vlees verkeert, en in wit veranderd zal worden, zo zal hij tot den priester komen.
17. Als de priester hem bezien zal hebben, dat, ziet, de plaag in wit veranderd is, zo zal de priester hem, *Zie boven, Lev. 13:13. die de plaag heeft, rein verklaren; Hebreeuws, reinigen. Zie boven, Lev. 13:6. hij is rein.*
18. Het vlees ook, als in deszelfs vel een zweer zal geweest zijn, zo het genezen is;
19. En in de plaats van die zweer een wit gezwel, of een witte roodachtige blaar worden zal, zo zal het aan den priester vertoond worden. *Te weten, het vlees, waaraan dat wit gezwel, enz. gekomen is.*
20. Indien de priester merken zal, dat, ziet, haar aanzien lager is dan het vel, *Te weten, der blaar of van het gezwel. Dit bijvoegsel is onder, Lev. 13:25, uitgedrukt. en derzelve haar in wit veranderd is, zo zal de priester hem*
- onrein verklaren; het is de plaag der melaatsheid, zij is door de zweer uitgebod.*
21. Wanneer nu de priester die bezien zal hebben, dat, ziet, geen wit haar daaraan is, en die niet lager dan het vel, maar ingetrokken is, zo zal de priester hem zeven dagen opsluiten.
22. Zo zij daarna gans in het vel uitgespreid zal zijn, zo zal de priester hem onrein verklaren; het is de plaag. *Te weten, der melaatsheid. Zie boven, Lev. 13:20.*
23. Maar indien de blaar in haar plaats zal staande blijven, niet uitgespreid zijnde, het is de roof van die zweer, *Dat is, een litteken van den brand. Anders, ene verbranding. Also onder, Lev. 13:28. zo zal de priester hem rein verklaren;*
24. Of wanneer in het vel des vleses een vurige brand zal geweest zijn, en het gezonde *Hebreeuws, de levendigheid, of de gezondheid van den brand. Versta, het deel des vleses, dat van den brand genezen en weder gezond geworden is. van dien brand een witte roodachtige of witte blaar is; Versta, alleen wit.*
25. En de priester die gezien zal hebben, dat, ziet, het haar op de blaar in wit veranderd is, en haar aanzien dieper is dan het vel; het is melaatsheid, door den brand is zij uitgebod; daarom zal hem de priester onrein verklaren; het is de plaag der melaatsheid.
26. Maar indien de priester die merken zal, dat, ziet, op de blaar geen wit haar is, en zij niet lager dan het vel, maar ingetrokken is, zo zal de priester hem zeven dagen opsluiten.
27. Daarna zal de priester hem op den zevenden dag bezien; indien zij gans uitgespreid is in het vel,

- Hebreeuws, *uitspreidende uitgespreid is*. Zo zal de priester hem onrein verklaren; het is de plaag der melaatsheid.
28. Maar indien de blaas in haar plaats staande zal blijven, noch in het vel uitgespreid, maar ingetrokken zal zijn, het is een gezwel van den brand; daarom zal de priester hem rein verklaren, want het is de roof van den brand. Vergelijk boven de aantekeningen op Lev. 13:23.
29. Verder, als in een man of vrouw een plaag zal zijn in het hoofd, of in den baard;
30. En de priester die plaag zal bezien hebben, dat, ziet, haar aanzien dieper is dan het vel, en geelachtig dun haar daarop is, zo zal de priester hem onrein verklaren; het is schurftheid, het is melaatsheid van het hoofd of van den baard.
31. Maar als de priester de plaag der schurftheid zal bezien hebben, dat, ziet, haar aanzien niet dieper is dan het vel, en geen zwart haar daarop is, Hetwelk een teken was van reinheid en gezondheid, onder, Lev. 13:37, gelijk de geelachtigheid een teken van onreinheid en ongezondheid; boven, Lev. 13:30. zo zal de priester hem, die de plaag der schurftheid heeft, zeven dagen doen opsluiten.
32. Daarna zal de priester die plaag op den zevenden dag bezien; indien, ziet, de schurftheid niet uitgespreid, en daarop geen geelachtig haar is, noch het aanzien der schurftheid dieper dan het vel is;
33. Zo zal hij zich scheren laten; Hebreeuws, *hij zal zich scheren*; dat is, zich laten scheren. maar de schurftheid zal hij niet scheren; en de priester zal hem, die de schurftheid heeft, andermaal zeven dagen doen opsluiten.
34. Daarna zal de priester die schurftheid op den zevenden dag bezien; indien, ziet, de schurftheid in het vel niet uitgespreid is, en haar aanzien niet dieper is dan het vel, zo zal de priester hem rein verklaren; Te weten, van de plaag der melaatsheid; also boven, Lev. 13:6,13, en onder, Lev. 13:37,39,40,41. en hij zal zijn klederen wassen, en rein zijn.
35. Maar indien de schurftheid in het vel gans uitgespreid is, na zijn reiniging;
36. En de priester hem zal bezien hebben, dat, ziet, de schurftheid in het vel uitgespreid is, de priester zal naar het geelachtig haar niet zoeken; Dat is, daarop niet meer letten of achtgeven. hij is onrein.
37. Maar indien die schurftheid, naar dat hij zien kan, Hebreeuws, *in zijne ogen*. Zie boven, Lev. 13:5. is staande gebleven, en zwart haar daarop gewassen is, die schurftheid is genezen, hij is rein; daarom zal de priester hem rein verklaren.
38. Verder als een man, of vrouw, aan het vel van hun vlees blaren zullen hebben, witte blaren;
39. En de priester zal gemerkt hebben, dat, ziet, ingetrokken witte blaren in het vel van hun vlees zijn; het is een witte puist in het vel uitgebot, Of, *witte plek*. hij is rein. Te weten, van de plaag der melaatsheid. Zie boven, Lev. 13:34, also in Lev. 13:40,41.
40. En als een man zijn hoofdhaar zal uitgevallen zijn, hij is kaal, hij is rein.
41. En zo van de zijde zijns aangezichts Dat is, van de kruin tot aan het voorhoofd, en den slag van het hoofd; welke kaalheid een *bles* genaamd wordt, en die ze heeft *bles*. het haar van zijn hoofd zal uitgevallen zijn, hij is bles, hij is rein.
42. Maar zo in de kaalheid, Hieruit blijkt dat hier wordt gesproken van de kaalheid of

bles, niet die uit ouderdom of enig ander ongeval, maar uit melaatsheid voortkomt, en dat deze en niet die, onrein verklaard wordt. of in de blesse, een witte roodachtige plaag is, dat is melaatsheid, uitbottende in zijn kaalheid, Hieruit blijkt dat hier wordt gesproken van de kaalheid of bles, niet die uit ouderdom of enig ander ongeval, maar uit melaatsheid voortkomt, en dat deze en niet die, onrein verklaard wordt. of in zijn blesse.

43. Als de priester hem zal bezien hebben, dat, ziet, het gezwel van die plaag in zijn kaalheid, of blesse, wit roodachtig is, gelijk het aanzien der melaatsheid Dat is, hebbende de gedaante, die der melaatsheid, zich vertonende in het vel des vleses, gelijk is. van het vel des vleses;

44. Die man is melaats, hij is onrein; de priester zal hem ganselijk onrein verklaren, Hebreeuws, *onrein verklarende*, zal hij onrein verklaren. zijn plaag is op zijn hoofd.

45. Voorts zullen de klederen des melaatsen, Die voor zodanig door den priester verklaard was. Aan dezulken wordt opgelegd: I. verscheurende klederen te dragen; II. het hoofd ontbloot te hebben; III. zijn bovenste lip te bewinden, en zo zijn baard te bedekken; IV. uit te roepen, wanneer hij iemand zag, dat hij onrein was; V. buiten het gezelschap der mensen te wonen; en dit alles, eensdeels voor hemzelf tot een teken van droefheid en rouw, anderdeels voor anderen, opdat zij hem mijden zouden en van hem niet besmet worden. in wien die plaag is, gescheurd zijn, Vergelijk de aantekeningen op Gen. 37:29. en zijn hoofd zal ontbloot zijn, en hij zal de bovenste lip bewimpelen; Anders, *knevelbaard*; vergelijk Ezech. 24:17, en Micha 3:7. daartoe zal hij roepen: Onrein, onrein!

46. Al de dagen, in welke deze plaag aan hem zal zijn, zal hij onrein zijn;

onrein is hij, hij zal alleen wonen; Zie Num. 5:2, en Num. 12:14; 2 Kon. 15:5; 2 Kron. 26:21; Luk. 17:12. buiten het leger zal zijn woning wezen.

47. Verder als aan een kleed de plaag der melaatsheid zal zijn, aan een wollen kleed, of aan een linnen kleed,

48. Of aan den scheerdraad, Anders genaamd *schering*, *werpte* of *keten*. of aan den inslag van linnen, of van wol, of aan vel, of aan enig vellenwerk; Of, *bontwerk*.

49. En die plaag aan het kleed, of aan het vel, of aan den scheerdraad, of aan den inslag, of aan enig vellentuig, groenachtig of roodachtig is; het is de plaag der melaatsheid; daarom zal zij den priester vertoond worden.

50. En de priester zal de plaag bezien; en hij zal hetgeen de plaag heeft, Hebreeuws, *de plaag zeven dagen opsluiten*; dat is, dat de plaag heeft, of, waaraan de plaag is. Vergelijk boven, de aantekeningen op Lev. 13:4. zeven dagen doen opsluiten.

51. Daarna zal hij op den zevenden dag de plaag bezien; zo de plaag uitgespreid is aan het kleed, of aan den scheerdraad, of aan den inslag, of aan het vel, tot wat werk dat vel zou mogen gemaakt zijn, die plaag is een knagende melaatsheid, Anders, *stekende*, of, *wee doende*; dat is, die smart en schade den mens, die dat kleed gebruikt, veroorzaken zal. het is onrein. Te weten, de stof, het ding of goed, waaraan de plaag is; alzo in het einde van Lev. 13:52.

52. Daarom zal hij dat kleed, of die werpte, of dien inslag van wol, of van linnen, of alle vellentuig, waarin die plaag zal zijn, verbranden; want het is een knagende melaatsheid; het zal met vuur verbrand worden.

53. Doch indien de priester zal zien, dat, ziet, de plaag aan het kleed, of aan den scheerdraad, of aan den inslag, of aan enig vellentuig niet uitgespreid is;
54. Zo zal de priester gebieden, dat men hetgeen, waaraan die plaag is, wasse, en hij zal dat andermaal zeven dagen doen opsluiten.
55. Als de priester, nadat het gewassen is, de plaag zal bezien hebben, dat, ziet, de plaag haar gedaante niet veranderd heeft, Hebreeuws, *ogen*. en de plaag niet uitgespreid is, het is onrein, gij zult het met vuur verbranden; het is een ingraving *Of, ineting, inbijting*. aan zijn achterste of aan zijn voorste zijde. Hebreeuws, *in zijne kaalheid, of, in zijne bles*. Versta, door de *kaalheid* de achterste of binnenste zijde van een kleed, genaamd de *averechtse* zijde, die in het dragen het naast aan het lichaam is; en door de *bles* de voorste of buitenste zijde, die in het dragen voor ogen is, genaamd de *rechterzijde*. Anderen verstaan door de *kaalheid* een kleed, dat door oudheid zijn wol en haar verloren heeft en melaats geworden is, maar door de *bles*, wanneer enige melaatsheid het kleed van zijn wol beroofd heeft.
56. Indien nu de priester merken zal, dat, ziet, die plaag, nadat zij zal gewassen zijn, ingetrokken is; dan zal hij ze van het kleed, of van het vel, of van den scheerdraad, of van den inslag afscheuren.
57. Maar zo zij nog aan het kleed, of aan den scheerdraad, of aan den inslag, of aan enig vellentuig, gezien wordt, het is uitbottende *melaatsheid*; gij zult hetgeen, waaraan de plaag is, met vuur verbranden.
58. Maar het kleed, of de werpte, of de inslag, of alle vellentuig, dat gij gewassen zult hebben, als de plaag daarvan geweken zal zijn, dat zal

andermaal gewassen worden, en het zal rein zijn.

59. Dit is de wet van de plaag der melaatsheid, van een wollen of linnen kleed, of een werpte, of een inslag, of alle vellentuig, om dat rein te verklaren, of onrein te verklaren.

Leviticus 14

1. Daarna sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2. Dit zal de wet des melaatsen zijn, ten dage zijner reiniging: Dat is, wanneer de priester hem rein zal verklaren. dat hij tot den priester Te weten, wat nader tot hem, opdat hij niet zeer ver buiten het leger behoefde uit te gaan. zal gebracht worden.
3. En de priester zal buiten het leger gaan; als de priester merken zal, Deze bezichtiging en de verklaring, die er op volgde, moest door den priester naar de wetten, gesteld in Lev. 13, gedaan worden. dat, ziet, die plaag der melaatsheid van den melaatse genezen is;
4. Zo zal de priester gebieden, dat men voor hem, die te reinigen zal zijn, twee levende reine vogelen neme, Het Hebreeuwse woordje betekent in het algemeen een *vogel*, Deut. 4:17: Ps. 8:9, in het bijzonder een *kleinen vogel*; en onder anderen een *mus*, gelijk het van velen genomen wordt; Ps. 84:4, en Ps. 102:8. mitsgaders cederenhout, en scharlaken, Versta, enige stof, als wol, die in de scharlaken verf tweemaal ingedoopt is. Zie Gen. 38:28; Exod. 25:4. en hysop. Zie Exod. 12:22.
5. De priester zal ook gebieden, dat men den ene vogel slachte, in een aarden vat, In hetwelk het bloed van den geslachten vogel druipen moest, en met het water vermengd worden. over levend water. Versta, dat uit een springende fontein, of lopende rivier moest genomen worden, en *levend* genaamd wordt, omdat

het in het vloeien zich roert, alsof het leefde; Gen. 26:19, en de aantekeningen daarop.

6. Dien levenden vogel zal hij nemen, en het cederhout, en het scharlaken, en den hysop; en zal die, en den levenden vogel dopen in het bloed des vogels, die boven het levende water geslacht is.
7. En hij zal over hem, die van de melaatsheid te reinigen is, zevenmaal sprengen; daarna zal hij hem rein verklaren, en den levenden vogel in het open veld vliegen laten. *Hebreeuws, over het aangezicht des velds uitzenden of loslaten.*
8. Die nu te reinigen is, zal zijn klederen wassen, en al zijn haar afscheren, en zich in het water afwassen, zo zal hij rein zijn; daarna zal hij in het leger komen, maar zal buiten zijn tent zeven dagen blijven. *Vergelijk boven de aantekeningen op Lev. 13:46, en Num. 12:14, en Num. 31:19.*
9. En op den zevenden dag zal het geschieden, dat hij al zijn haar zal afscheren, zijn hoofd, en zijn baard, en de wenkbrauwen zijner ogen; ja, al zijn haar zal hij afscheren, en al zijn klederen wassen, en zijn vlees met water baden, zo zal hij rein zijn.
10. En op den achtsten dag zal hij twee volkomen lammeren, *Waarvan het ene ten schuldoffer, het andere ten brandoffer geofferd moest worden. Zie onder, Lev. 14:12,19.* en een eenjarig volkomen schaap *Hebreeuws, ene dochter van haar jaar.* nemen, mitsgaders drie tienden meelbloem *Te weten, van een efa, dat is, drie gomer. Zie Exod. 16:36.* ten spijsoffer, met olie gemengd, en een log olie. Een kleine maat van natte waren, houdende vier quadranten, van welke een was de maat van anderhalve eierschaal, zodat een *log* zes gewone eierschalen heeft gehouden. Her vierde deel van een *cab*, welke hield vier logen of vier en twintig eierschalen, dat is,

zoveel als in vier en twintig eierschalen gaan kan.

11. De priester nu, die de reiniging doet, zal den man, die te reinigen is, en die dingen, stellen voor het aangezicht des HEEREN, aan de deur van de tent der samenkomst.
12. En de priester zal dat ene lam nemen, en hetzelfde offeren tot een schuldoffer met den log olie; en zal die ten beweegoffer *Zie boven, Lev. 7:30.* voor het aangezicht des HEEREN bewegen.
13. Daarna zal hij dat lam slachten in de plaats, waar men het zondoffer en het brandoffer slacht, in de heilige plaats; *Hebreeuws, plaats der heiligheid.* Deze was in den voorhof bij het brandofferaltaar. *Zie Exod. 29:11, en boven, Lev. 4:4, en Lev. 6:16,26.* want het schuldoffer, gelijk het zondoffer, is voor den priester; het is een heiligheid der heiligheden. *Zie boven, Lev. 2:3.*
14. En de priester zal van het bloed des schuldoffers nemen, hetwelk de priester doen zal op het lapje van het rechteroor desgenen, die te reinigen is, en op den duim zijner rechterhand, en op den groten teen zijns rechtervoets.
15. De priester zal ook uit den log der olie nemen, en zal ze op des priesters linkerhand gieten. *Alzo ook onder, Lev. 14:26, dat is, op zijn eigen hand, en dus niet op de hand desgenen, die gereinigd werd.*
16. Dan zal de priester zijn rechtervinger indopen, *nemende van die olie,* *Dit woord wordt hier ingevoegd, volgens zeker gebruik van de Hebreeuwse taal, waarvan te zien is Gen. 12:15.* die in zijn linkerhand is, en zal met zijn vinger van die olie zevenmaal sprengen, voor het aangezicht des HEEREN.

17. En van het overige van die olie, die in zijn hand zal zijn, zal de priester doen op het lapje van het rechteroor desgenen, die te reinigen is, en op den duim zijner rechterhand, en op den groten teen zijns rechtersvoets, boven op het bloed Dat is, op de plaats, waarop het bloed des schuldoffers tevoren gestreken was. Zie boven, Lev. 14:14, en onder, Lev. 14:28. des schuldoffers.
18. Dat nog overgebleven zal zijn van die olie, die in de hand des priesters geweest is, zal hij doen op het hoofd desgenen, die te reinigen is; zo zal de priester over hem verzoening doen voor het aangezicht des HEEREN.
19. De priester zal ook het zondoffer bereiden, en voor hem, die van zijn onreinigheid te reinigen is, verzoening doen; en daarna zal hij het brandoffer slachten. Zie boven, Lev. 14:10.
20. En de priester zal dat brandoffer en dat spijsoffer op het altaar offeren; Hebreeuws, doen opklimmen. Zo zal de priester de verzoening voor hem doen, en hij zal rein zijn.
21. Maar indien hij arm is, en zijn hand *dat* niet bereikt, Dat is, indien hij door zijne armoede zoveel niet kan doen. Zie boven, Lev. 5:7, en onder, Lev. 14:22,30,31,32, enz. zo zal hij een lam ten schuldoffer, ter beweging nemen, om voor hem verzoening te doen; daartoe een tiende meelbloem, met olie gemengd, ten spijsoffer, en een log olie;
22. Mitsgaders twee tortelduiven, of twee jonge duiven, Hebreeuws, zonen ener duif. Alzo onder, Lev. 14:30. die zijn hand bereiken zal, welker ene ten zondoffer, en een ten brandoffer zijn zal.
23. En hij zal die, op den achtsten dag zijner reiniging, Of, tot zijne reiniging. tot den priester brengen, aan de deur van de tent der samenkomst, voor het aangezicht des HEEREN.
24. En de priester zal het lam des schuldoffers, en den log der olie nemen; en de priester zal die ten beweegoffer voor het aangezicht des HEEREN bewegen.
25. Daarna zal hij het lam des schuldoffers slachten, en de priester zal van het bloed des schuldoffers nemen, en doen op het rechteroorlapje desgenen, die te reinigen is, en op den duim zijner rechterhand, en op den groten teen zijns rechtersvoets.
26. Ook zal de priester van die olie op des priesters linkerhand gieten. Dat is, op zijn eigen hand. Zie boven, Lev. 14:15.
27. Daarna zal de priester met zijn rechtervinger van die olie, die op zijn linkerhand is, sprengen, zevenmaal, voor het aangezicht des HEEREN.
28. En de priester zal van de olie, die op zijn hand is, doen aan het lapje van het rechteroor desgenen, die te reinigen is, en aan den duim zijner rechterhand, en aan den groten teen zijns rechtersvoets, op de plaats van het bloed des schuldoffers.
29. En het overgeblevene van de olie, die in de hand des priesters is, zal hij doen op het hoofd desgenen, die te reinigen is, om de verzoening voor hem te doen, voor het aangezicht des HEEREN.
30. Daarna zal hij de ene van de tortelduiven, of van de jonge duiven bereiden, van hetgeen zijn hand bereikt zal hebben.
31. Van hetgeen zijn hand bereikt zal hebben, zal het een ten zondoffer, en het een ten brandoffer zijn,

- boven het spijsoffer; zo zal de priester voor hem, die te reinigen is, verzoening doen voor het aangezicht des HEEREN.
32. Dit is de wet *desgenen*, in wien de plaag der melaatsheid zal zijn, wiens hand in zijn reiniging *dat* niet bereikt zal hebben. Te weten, wat tot de reiniging der melaatsheid is vereist geweest; boven, Lev. 14:10.
33. Verder sprak de HEERE tot Mozes en tot Aaron, zeggende:
34. Als gij zult gekomen zijn in het land van Kanaan, hetwelk Ik u tot bezitting geven zal, Hebreeuws, *ben gevende*; dat is, zekerlijk geven zal. Vergelijk boven de aantekeningen op Lev. 9:4. en Ik de plaag der melaatsheid aan een huis van dat land uwer bezitting zal gegeven hebben;
35. Zo zal hij, van wien dat huis is, komen, en den priester te kennen geven, zeggende: Het schijnt mij, *Dat is, het dunkt mij, of, het doet zich zo aan mijne ogen voor; het huis wordt als zodanig door mij aangezien.* alsof er een plaag in het huis ware.
36. En de priester zal gebieden, dat zij dat huis *Namelijk, de bewoners van dat huis.* ruimen, Te weten, met het huisraad daaruit te nemen en weg te dragen. Het Hebreeuwse woord betekent eigenlijk iets *uit het gezicht weg te doen.* alear de priester komt, om die plaag te bezien, opdat niet al wat in dat huis is, onrein worde; en daarna zal de priester komen, om dat huis te bezien.
37. Als hij die plaag bezien zal, dat, ziet, die plaag aan de wanden van dat huis zijn groenachtige of roodachtige kuiltjes, en hun aanzien lager is dan die want;
38. De priester zal uit dat huis uitgaan, aan de deur van het huis, en hij zal dat huis zeven dagen doen toesluiten.
39. Daarna zal de priester op den zevenden dag wederkeren; indien hij merken zal, dat, ziet, die plaag aan de wanden van dat huis uitgespreid is;
40. Zo zal de priester gebieden, dat zij de stenen, in welke die plaag is, uitbreken, en dezelve tot buiten de stad werpen, aan een onreine plaats;
41. En dat huis zal hij rondom van binnen doen schrabben, en zij zullen het stof, *Dat is, het afgeschrabde leem, kalk, enz.* dat zij afgeschrabd hebben, tot buiten de stad aan een onreine plaats uitstorten.
42. Daarna zullen zij andere stenen nemen, en in de plaats van gene stenen brengen; en men zal ander leem nemen, en dat huis bestrijken.
43. Maar indien die plaag wederkeert, en in dat huis uitbot, nadat men de stenen uitgebroken heeft, en na het afschrabben van het huis, en nadat het zal bestreken zijn;
44. Zo zal de priester komen; als hij nu zal merken, dat, ziet, die plaag aan dat huis uitgespreid is, het is een knagende melaatsheid *Vergelijk boven, Lev. 13:51.* in dat huis, het is onrein.
45. Daarom zal men dat huis, zijn stenen, en zijn hout even afbreken, mitsgaders al het leem van het huis, en men zal het tot buiten de stad uitvoeren, aan een onreine plaats.
46. En die in dat huis gaat te enigen dage, als men hetzelfde zal toegesloten hebben, zal onrein zijn tot aan den avond.
47. Die ook in dat huis te slapen ligt, *Of, slaapt.* Zie Gen. 19:4. zal zijn klederen wassen; insgelijks, die in dat huis eet, zal zijn klederen wassen.
48. Maar als de priester zal weder ingegaan zijn, *Hebreeuws, ingaande*

ingegaan; dat is, weder of meermalen ingegaan. en zal merken, dat, ziet, die plaag aan dat huis niet uitgespreid is, nadat het huis zal bestreken zijn; zo zal de priester dat huis rein verklaren, dewijl die plaag genezen is.

49. Daarna zal hij, om dat huis te ontzondigen, Dat is, door offerande te reinigen, en tot een eerlijk of rein gebruik te eigenen. Vergelijk boven, Lev. 8:15, en de aantekeningen daarbij; idem onder, Lev. 14:52,53. twee vogeltjes nemen, mitsgaders cederenhout, en scharlaken, en hysop. Zie boven, Lev. 14:4.

50. En hij zal den enen vogel slachten in een aarden vat, over levend water. Zie boven, Lev. 14:5.

51. Dan zal hij dat cederenhout, en dien hysop, en het scharlaken, en den levenden vogel nemen, en zal die in het bloed des geslachten vogels en in het levende water dopen; en hij zal dat huis zevenmaal besprengen.

52. Zo zal hij dat huis ontzondigen met het bloed des vogels, en met dat levend water, en met den levenden vogel, en met dat cederenhout, en met den hysop, en met het scharlaken.

53. Den levenden vogel nu zal hij tot buiten de stad, in het open veld, Hebreeuws, *over het aangezicht des velds*. Alzo boven, Lev. 14:7. laten vliegen; zo zal hij over het huis verzoening doen, Dat is, het huis ontzondigen, Lev. 14:49; zie daarop de aantekeningen en deze manier van spreken, Exod. 29:37; onder, Lev. 16:16,33; Ezech. 45:20. en het zal rein zijn.

54. Dit is de wet voor alle plage der melaatsheid, en voor schurftheid;

55. En voor melaatsheid der klederen, en der huizen;

56. Mitsgaders voor gezwel, en voor gezweer, en voor blaren;

57. Om te leren, Te weten, den priester, en door den priester het volk. op welken dag iets onrein, en op welken dag iets rein is. Dit is de wet der melaatsheid.

Leviticus 15

1. Verder sprak de HEERE tot Mozes en tot Aaron, zeggende:

2. Spreekt tot de kinderen Israels, en zegt tot hen: Een ieder man, Hebreeuws, *Man man*. Welke herhaling betekent alle, of een ieder man. Alzo Exod. 36:4, en onder, Lev. 17:3,8,10. als hij vloeiende zal zijn uit zijn vlees, Zo wordt eerbaarlijk genaamd de schamelheid des mans, gelijk ook boven, Lev. 12:3; Ezech. 16:26, en Ezech. 23:20, en hier in Lev. 15:3. zal om zijn vloed onrein zijn.

3. Dit nu zal zijn onreinigheid om zijn vloed zijn: zo zijn vlees zijn vloed uitzeevert, Te weten, door zwakheid en natuurlijke ziekte, die de geneesheren *gomorrhoeam* noemen. of zijn vlees van zijn vloed zich verstopt, dat is zijn onreinigheid.

4. Alle leger, waarop hij, die den vloed heeft, zal liggen, zal onrein zijn, en alle tuig, Of, *vat*. Het Hebreeuwse woord betekent hier allerlei huisraad, gereedschap, vaten, klederen, werktuig, roerend goed. Alzo onder, Lev. 15:6,22. waarop hij zal zitten, zal onrein zijn.

5. Een ieder ook, die zijn leger zal aanroeren, zal zijn klederen wassen, en zich met water baden, en zal onrein zijn tot aan den avond.

6. En die op dat tuig zit, waarop hij, die den vloed heeft, gezeten zal hebben, zal zijn klederen wassen, en zich met water baden, en zal onrein zijn tot aan den avond.

7. En die het vlees desgenen, Dat is, het lichaam desgenen, die den vloed heeft, uitgenomen zijne handen, die gewassen zijn.

- Zie onder, Lev. 15:11. die den vloed heeft, aanroert, zal zijn klederen wassen, en zich met water baden, en onrein zijn tot aan den avond.
8. Als ook hij, die den vloed heeft, op een reine zal gespogen hebben, dan zal hij zijn klederen wassen, Te weten, die bespogen is. en zal zich met water baden, en onrein zijn tot aan den avond.
9. Insgelijks alle zadel, Versta, allerlei tuig, gereedschap of maaksel en kussenwerk, bekwaam om op te zitten. waarop hij, die den vloed heeft, zal gereden hebben, Of, *gevaren hebben*. Want het Hebreeuwse woord betekent niet alleen rijden op een beest, Gen. 24:61; Num. 22:22, maar ook rijden op een wagen; 2 Kron. 35:24; Jer. 17:25. zal onrein zijn.
10. En al wie iets aanroert, dat onder hem zal geweest zijn, zal onrein zijn tot aan den avond; en die hetzelfde draagt, zal zijn klederen wassen, en zich met water baden, en onrein zijn tot aan den avond.
11. Daartoe een ieder, wien hij, die den vloed heeft, zal aangeroord hebben, zonder zijn handen met water gespoeld te hebben, die zal zijn klederen wassen, en zich met water baden, en onrein zijn tot aan den avond.
12. Ook het aarden vat, hetwelk hij, die den vloed heeft, zal aangeroord hebben, zal gebroken worden; maar alle houten vat zal met water gespoeld worden.
13. Als hij nu, die den vloed heeft, van zijn vloed gereinigd zal zijn, Dat is, wanneer zijn vloed zal ophouden. zo zal hij tot zijn reiniging Versta, de onderhouding der ceremoniën, die naar de wet vereist waren, opdat hij voor rein gehouden mocht worden. zeven dagen Zie Num. 19:11, enz. voor zich tellen, en zijn klederen wassen, en hij zal zijn vlees met levend water baden, Zie boven, Lev. 14:5. zo zal hij rein zijn.
14. En op den achtsten dag zal hij voor zich twee tortelduiven of twee jonge duiven nemen; Hebreeuws, *twee zonen ener duif*; en zo onder, Lev. 15:29. en zal voor het aangezicht des HEEREN, aan de deur van de tent der samenkomst komen, en zal ze den priester geven.
15. En de priester zal die bereiden, een ten zondoffer, en een ten brandoffer; zo zal de priester over hem voor het aangezicht des HEEREN, vanwege zijn vloed, verzoening doen.
16. Verder een man, als van hem het zaad des bijliggens zal uitgegaan zijn, Te weten, in den slaap. Want dit is een andere soort van onreinheid dan de voorgemelde, die uit lichamelijke zwakheid veroorzaakt werd. die zal zijn ganse vlees met water baden, en onrein zijn tot aan den avond.
17. Ook alle kleet, en alle vel, aan hetwelk het zaad des bijliggens wezen zal, dat zal met water gewassen worden, en onrein zijn tot aan den avond.
18. Mitsgaders de vrouw, Te weten, zal onrein zijn. als een man Versta hier, een zodanig man, die de voorgemelde ziekte had, of die anderszins in den slaap verontreinigd was. met het zaad des bijliggens bij haar gelegen zal hebben; daarom zullen zij zich met water baden, en onrein zijn tot aan den avond.
19. Maar als een vrouw vloeiende zijn zal, zijnde haar vloed van bloed in haar vlees, zo zal zij zeven dagen in haar afzondering zijn; Zie boven, Lev. 12:2. en al wie haar aanroert, zal onrein zijn tot aan den avond.
20. En al hetgeen, waarop zij in haar afzondering zal gelegen hebben, zal onrein zijn; mitsgaders alles, waarop

- zij zal gezeten hebben, zal onrein zijn.
21. En al wie haar leger aanroert, zal zijn klederen wassen, en zich met water baden, en onrein zijn tot aan den avond.
22. Ook al wie enig tuig, *Zie boven, Lev. 15:4.* waarop zij gezeten zal hebben, aanroert, zal zijn klederen wassen, en zich met water baden, en onrein zijn tot aan den avond.
23. Zelfs indien het op het leger geweest zal zijn, *Te weten, tuig, of vat, of roerend goed, liggende op haar leger, of op enig ding, dat er op is.* of op het tuig, waarop zij zat, als hij dat aanroerde, hij zal onrein zijn tot aan den avond.
24. Insgelijks zo iemand zekerlijk *Hebreeuws, liggende gelegen heeft.* bij haar gelegen heeft, *Hebbende haar vloed, doch buiten weten van den bijligger, want wetens en willens bij ene maandstondige te slapen, was op lijfstraf verboden; onder, Lev. 20:18.* dat haar afzondering *Dat is, haar maandstonden; zo genoemd omdat zij gedurende dezelve van het gezelschap der mensen afgezonderd werd.* op hem zij, *Dat is, dat hij met haar maandstonden besmet werd.* zo zal hij zeven dagen onrein zijn; daartoe alle leger, waarop hij zal gelegen hebben, zal onrein zijn.
25. Wanneer ook een vrouw, vele dagen buiten den tijd harer afzondering, *Versta, den gewonen tijd van haar maandstonden.* van den vloed haars bloeds vloeien zal, of wanneer zij vloeien zal boven hare afzondering, *Dat is, langer dan zij gewoon was.* zij zal al den dagen van den vloed harer onreinigheid, als in de dagen harer afzondering onrein zijn.
26. Alle leger, waarop zij al de dagen haars vloeds gelegen zal hebben, zal haar zijn als het leger harer afzondering; en alle tuig, waarop zij zal gezeten hebben, zal onrein zijn, naar de onreinigheid harer afzondering.
27. En zo wie die dingen aanroert, zal onrein zijn; daarom zal hij zijn klederen wassen, en zich met water baden, en onrein zijn tot aan den avond.
28. Maar als zij van haar vloed *Dat is, wanneer de vloed ophoudt.* rein wordt, dan zal zij voor zich zeven dagen tellen, daarna zal zij rein zijn.
29. En op den achtsten dag zal zij voor zich twee tortelduiven, of twee jonge duiven nemen, en zij zal die tot den priester brengen, aan de deur van de tent der samenkomst.
30. Dan zal de priester een ten zondoffer en een ten brandoffer bereiden; en de priester zal voor haar, van den vloed harer onreinigheid, verzoening doen voor het aangezicht des HEEREN.
31. Alzo zult gij de kinderen Israels afzonderen van hun onreinigheid; opdat zij in hun onreinigheid niet sterven, *Dat is, om hunne onreinheid.* als zij Mijn tabernakel, die in het midden van hen is, verontreinigen zouden.
32. Dit is de wet desgenen, die den vloed heeft, en van wien het zaad der bijligging uitgaat; zodat hij daardoor onrein wordt;
33. Mitsgaders van een zwakke vrouw in haar afzondering, en van degene, die van zijn vloed is vloeiende, voor een man, en voor een vrouw; en voor een man, die bij een onreine zal gelegen hebben.

Leviticus 16

1. En de HEERE sprak tot Mozes, nadat de twee zonen *Namelijk Nadab en Abihu, die de Heere, omdat zij met vreemd vuur voor hem verschenen, gedood had.* Zie boven, Lev.

- 10:1,2. van Aaron gestorven waren, als zij genaderd waren voor het aangezicht des HEEREN, en gestorven waren;
2. De HEERE dan zeide tot Mozes: Spreek tot uw broeder Aaron, dat hij niet te allen tijde ga in het heilige, Hebreeuws, *heiligheid, wat heilig is, heilige plaats*. Versta hier en onder, Lev. 16:3,17,27, het *heilige der heiligen*, de binnenste plaats des tabernakels, onderscheiden van het voorste deel, dat gewoonlijk het *heilige* geheten wordt. Zie Exod. 26:33,34; Hebr. 9:2,3. binnen den voorhang, Zie boven, Lev. 4:6. voor het verzoendeksel, Zie Exod. 25:17,18, enz. dat op de ark is, opdat hij niet sterfe; want Ik verschijn in een wolk Te weten, ordinairlijk, en op een zichtbare wijze; hetwelk u tot een heilige vrees en eerbied moet verwekken. Vergelijk Exod. 3:5; 1 Kon. 8:11,12, en de aantekeningen. op het verzoendeksel.
  3. Hiermede zal Aaron in het heilige gaan: met een var, Met het bloed van den geslachten var, gelijk blijkt onder, Lev. 16:14. een jong rund Hebreeuws, *den zoon van een rund*. ten zondoffer, en een ram ten brandoffer.
  4. Hij zal den heiligen linnen rok aandoen, Hebreeuws, *den linnen rok der heiligheid*; also ook in het volgende van Lev. 16:4 *klederen der heiligheid*; dat is, heilige klederen, zo genoemd, omdat zij tot een heilig gebruik behoorden. Alzo ook Exod. 28:2, in welken zin ook andere dingen *heilig* genoemd worden; Exod. 29:31, en Exod. 30:25, onder, Lev. 22:4; 2 Kron. 5:5. en een linnen onderbroek zal aan zijn vlees zijn, en met een linnen gordel zal hij zich gorden, en met een linnen hoed bedekken; dit zijn heilige klederen; Versta onder dezen, die hier genoemd worden, ook de anderen, welke uitvoerig verhaald staan Exod. 28:4, enz., en vergelijk Exod. 28:43. daarom zal hij zijn vlees met water baden, als hij ze zal aandoen.
  5. En aan de vergadering der kinderen Israels zal hij nemen twee geitenbokken ten zondoffer, en een ram ten brandoffer.
  6. Daarna zal Aaron den var des zondoffers, die voor hem zal zijn, offeren, en zal voor zich en voor zijn huis verzoening doen. Dat is, huisgezin. Zie Gen. 7:1.
  7. Hij zal ook beide bokken nemen, en hij zal die stellen voor het aangezicht des HEEREN, aan de deur van de tent der samenkomst.
  8. En Aaron zal de loten over die twee bokken werpen: Hebreeuws, *geven*; te weten, om te vernemen welke de Heere wilde geslacht hebben ten zondoffer, en welken men in de woestijn of in het veld zou uitlaten. een lot voor den HEERE, en een lot voor den weggaanden bok. Hebreeuws, *Azazel*. Dit woord komt naar het *gevoelen van de meesten* van twee woorden, waarvan een betekent een *geit*, het andere *weggaan*. Het schijnt zoveel te beduiden als: *de levende bok, die losgelaten werd, om weg te gaan, of, de plaats, waarheen hij weggelaten wordt*. Zie dit woord ook onder, Lev. 16:10,26.
  9. Dan zal Aaron den bok, op denwelken het lot voor den HEERE zal gekomen zijn, toebrengen, en zal hem ten zondoffer maken.
  10. Maar de bok, op denwelken het lot zal gekomen zijn, om een weggaande bok te zijn, zal levend voor het aangezicht des HEEREN gesteld worden, om door hem verzoening te doen; Of, *met hem, of, op hem*. opdat men hem als een weggaanden bok Of, *naar Azazel*; dat is, tot de plaats alzo genaamd. naar de woestijn uitlate.
  11. Aaron dan zal den var des zondoffers, die voor hemzelve zal zijn, toebrengen, en voor zichzelf

- en voor zijn huis verzoening doen, en zal den var des zondoffers, die voor hemzelve zal zijn, slachten.
12. Hij zal ook een wierookvat vol Hebreeuws, *de volheid van het wierookvat*; also in het volgende, *de volheid der handen Hebreeuws, vuisten.*; dat is, de handen Hebreeuws, *vuisten.* vol; en *de volheid van het huis*, voor het huis vol, Num. 22:18, idem, *de volheid van een schaal*, voor een schaal vol, Richt. 6:38. vurige kolen nemen Hebreeuws, *kolen van het vuur*; dat is, die vurig, ontstoken en gloeiend zijn. Alzo 2 Sam. 22:13; Ezech. 1:13; Rom. 12:20. van het altaar, van voor het aangezicht des HEEREN, en zijn handen Hebreeuws, *vuisten.* vol Hebreeuws, *de volheid van het wierookvat*; also in het volgende, *de volheid der handen Hebreeuws, vuisten.*; dat is, de handen Hebreeuws, *vuisten.* vol; en *de volheid van het huis*, voor het huis vol, Num. 22:18, idem, *de volheid van een schaal*, voor een schaal vol, Richt. 6:38. reukwerk Zie de beschrijving van dit reukwerk, Exod. 30:34,35,38. van welriekende specerijen, klein gestoten; en hij zal het binnen den voorhang dragen. Zie boven, Lev. 16:2.
13. En hij zal dat reukwerk op het vuur leggen, voor het aangezicht des HEEREN, opdat de nevel des reukwerks Hebreeuws, *wolk.* het verzoendeksel, hetwelk is op de getuigenis, bedekke, Te weten, opdat also de priester verhinderd worde het teken der Goddelijke tegenwoordigheid te zien. en dat hij niet sterve.
14. En hij zal van het bloed van den var nemen, en zal met zijn vinger op het verzoendeksel Hebreeuws, *op het aangezicht des verzoendeksels*; also in het volgende van Lev. 16:14. Deze besprenging geschiedde maar eenmaal, doch de andere, die op de plaats voor het verzoendeksel gedaan werd, geschiedde zevenmalen. Zie boven, Lev. 4:6. oostwaarts sprengen; en voor het verzoendeksel zal hij

- zevenmaal met zijn vinger van dat bloed sprengen.
15. Daarna zal hij den bok des zondoffers, die voor het volk zal zijn, slachten, en zal zijn bloed tot binnen in den voorhang dragen, en zal met zijn bloed doen, gelijk als hij met het bloed van den var gedaan heeft, en zal dat sprengen op het verzoendeksel, en voor het verzoendeksel.
16. Zo zal hij voor het heilige, Wat het is enige plaats te verzoenen, wordt hier en in Lev. 16:19 aangewezen, namelijk, die van de ceremoniële en morele onreinheden, die daaraan of daarin mochten zijn, of begaan zijn, door offeranden rein te maken en te ontzondigen. Vergelijk boven, Lev. 8:15, en Lev. 14:49,52,53, en hieronder, Lev. 16:19,20. vanwege de onreinigheden der kinderen Israels, en vanwege hun overtredingen, naar al hun zonden, verzoening doen; en also zal hij doen aan de tent der samenkomst, welke met hen woont in het midden Dat is, blijft in het midden van hen, die vele onreinheden hebben. hunner onreinigheden.
17. En geen mens zal in de tent der samenkomst zijn, als hij zal ingaan, Te weten, de hogepriester. om in het heilige verzoening te doen, Het heilige der heiligen, gelijk boven, Lev. 16:2. totdat hij zal uitkomen; also zal hij verzoening doen, voor zichzelf, en voor zijn huis, en voor de gehele gemeente van Israel.
18. Daarna zal hij tot het altaar, Versta, het altaar des brandoffers, hetwelk voor het aangezicht des Heeren wordt gezegd te zijn, om de reden boven gemeld, Lev. 1:3. dat voor het aangezicht des HEEREN is, uitkomen, Te weten, uit het eerste of voorste deel des tabernakels, gelijk dit af te nemen is uit het naastvoorgaande vers, waar gesproken wordt van des priesters uitkomen uit het binnenste deel des tabernakels. en

- verzoening voor hetzelfde doen; en hij zal van het bloed van den var, en van het bloed van den bok nemen, en doen het rondom op de hoornen des altaars. *Hebreeuws, zal geven.*
19. En hij zal daarop van dat bloed met zijn vinger zevenmaal sprengen, en hij zal dat reinigen en heiligen *Zie boven, Lev. 16:16, en onder, Lev. 16:20.* van de onreinigheden der kinderen Israels.
20. Als hij nu zal geeindigd hebben van het heilige, en de tent der samenkomst, en het altaar te verzoenen, zo zal hij dien levenden bok toebrengen. *Anders, offeren.*
21. En Aaron zal beide zijn handen op het hoofd van den levenden bok leggen, *Hebreeuws, steunen.* *Zie boven, Lev. 4:4.* en zal daarop al de ongerechtigheden der kinderen Israels, en al hun overtredingen, naar al hun zonden, belijden; en hij zal die op het hoofd des boks leggen, *Hebreeuws, steunen.* *Zie boven, Lev. 4:4.* en zal *hem* door de hand eens mans, die voorhanden is, *Hebreeuws, eens getijdigen; dat is, zekere, bekwame man, die bij de hand is, of den tijd heeft, of gewoon is daartoe gebruikt te worden.* naar de woestijn uitlaten.
22. Alzo zal die bok op zich al hun ongerechtigheden in een afgezonderd land wegdragen; *Hebreeuws, land der afzondering; dat is, dat onbewoond is, en van het gezelschap en de verkering der mensen afgesneden en afgescheiden is.* en hij zal dien bok in de woestijn uitlaten. *Te weten, die man, die voorhanden was.*
23. Daarna zal Aaron komen in de tent der samenkomst, en zal de linnen klederen uitdoen, die hij aangedaan had, als hij in het heilige ging, en hij zal ze daar laten.
24. En hij zal zijn vlees in de heilige plaats *Zie boven, Lev. 6:16,26, en Lev. 10:13.* met water baden, *Zie boven, Lev. 6:28.* en zijn klederen aandoen; dan zal hij uitgaan, en zijn brandoffer, en het brandoffer des volks bereiden, en voor zich en voor het volk verzoening doen.
25. Ook zal hij het vet des zondoffers op het altaar aansteken. *Te weten, het brandofferaltaar. Want op het reukaltaar was het verboden zodanige offeranden te doen; Exod. 30:9.*
26. En die den bok, welke een weggaande bok was, *Zie boven, Lev. 16:8.* zal uitgelaten hebben, zal zijn klederen wassen, en zijn vlees met water baden; en daarna zal hij in het leger komen.
27. Maar den var des zondoffers, en den bok des zondoffers, welker bloed ingebracht is, om verzoening te doen in het heilige, *Zie boven, Lev. 16:2.* zal men tot buiten het leger uitvoeren; doch hun vellen, hun vlees en hun mest zullen zij met vuur verbranden.
28. Die nu dezelve verbrandt, zal zijn klederen wassen, en zijn vlees met water baden; en daarna zal hij in het leger komen.
29. En *dit* zal voor u tot een eeuwige inzetting zijn: *Hebreeuws, inzetting der eeuwigheid; alzo onder, Lev. 16:31,34.* *Zie Gen. 13:15.* gij zult in de zevende maand, *Genaamd, 1 Kon. 8:2, Ethanim, en heden bij den Joden Tisri; zij komt meest overeen met onze maand September.* op den tienden der maand, uw zielen *Dat is, lichamen, gelijk Ps. 16:10, of uwe personen; dat is, lichamen en zielen, gelijk Gen. 12:5.* verootmoedigen, *Of, bekommeren, of kwellen; dat is, ernstiglijk vernederen voor den Heere, met bekentenis van uwe zonden, met bidden, met nalating van al hetgeen het lichaam aangenaam en vermakelijk is. Zie deze manier van spreken*

ook onder, Lev. 16:31; Ps. 35:13; Jes. 58:3,5; Dan. 10:12. en geen werk doen, inboorling noch vreemdeling, die in het midden van u als vreemdeling verkeert.

30. Want op dien dag zal hij voor u Te weten, de hogepriester. verzoening doen, Zie boven, Lev. 1:4. om u te reinigen; van al uw zonden zult gij voor het aangezicht des HEEREN gereinigd worden.

31. Dat zal u een sabbat der rust zijn, opdat gij uw zielen verootmoedigt; het is een eeuwige inzetting. Zie boven, Lev. 16:29.

32. En de priester, Dat is, de hogepriester. Zie boven, Lev. 4:3. dien men gezalft, en wiens hand men gevuld zal hebben, Zie boven, Lev. 7:37. om voor zijn vader het priesterambt te bedienen, zal de verzoening doen, als hij de linnen klederen, de heilige klederen, Hebreeuws, *de klederen der heiligheid*; also boven, Lev. 16:4. zal aangetrokken hebben.

33. Zo zal hij het heilige heiligdom verzoenen, Hebreeuws, *het heiligdom der heiligheid*. en de tent der samenkomst, en het altaar zal hij verzoenen; desgelijks voor de priesteren, en voor al het volk der gemeente zal hij verzoening doen.

34. En dit zal u tot een eeuwige inzetting zijn, om voor de kinderen Israels van al hun zonden, eenmaal des jaars, verzoening te doen. En men deed, gelijk als de HEERE Mozes geboden had.

Leviticus 17

1. Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:

2. Spreek tot Aaron, en tot zijn zonen, en tot al de kinderen Israels, en zeg tot hen: Dit is het woord, *Of, de zaak*.

hetwelk de HEERE geboden heeft, zeggende:

3. Een ieder van het huis Israels, die een os, of lam, of geit in het leger Welverstaande, buiten den voorhof des tabernakels, gelijk Lev. 17:4 uitwijst. slachten zal, Te weten, om dezelve den Heere te offeren, gelijk klaarlijk blijkt uit Lev. 17:4. of die ze slachten zal buiten het leger;

4. En dezelve aan de deur van de tent der samenkomst niet brengen zal, om een offerande den HEERE voor den tabernakel des HEEREN te offeren; het bloed zal Dat is, men zal hem daarvoor houden, alsof hij onnozel bloed vergoten had. Zie de reden hiervan onder, Lev. 17:11. dienzelfen man toegerekend worden, hij heeft bloed vergoten; daarom zal dezelve man uit het midden Zie Gen. 17:14, en onder, Lev. 18:29. zijns volks uitgeroeid worden;

5. Opdat, wanneer de kinderen Israels hun slachtofferen brengen, welke zij op het veld slachten, Hebreeuws, *op het aangezicht des velds*. Dit hadden de Israëlieten gedaan vóór het oprichten des tabernakels, Exod. 5:3, en Exod. 8:27, hetwelk nu de Heere op straf der uitroeiing uit zijn volk verboden heeft; boven, Lev. 17:4, en onder, Lev. 17:9. dat zij die den HEERE toebrengen, aan de deur van de tent der samenkomst tot den priester, en dezelve tot dankofferen den HEERE slachten.

6. En de priester zal het bloed op het altaar des HEEREN, aan de deur van de tent der samenkomst, sprengen; en hij zal het vet aansteken, tot een liefelijken reuk den HEERE. Zie Gen. 8:21.

7. En zij zullen ook niet meer hun slachtofferen den duivelen, Het Hebreeuwse woord betekent eigenlijk de zodanigen, die ruig en behaard zijn als bokken, en die den mensen in zodanige

gedaante bij wijze verschenen, en door de heidenen afgeschilderd en op godsdienstige wijze vereerd werden. Zie van deze ook 2 Kron. 11:15. **welke zij nahoereren**, Dat is, met welke zij afgoderij bedrijven, want gelijk ene vrouw hoereert, haar lichaam iemand anders dan haar wettelijken man gemeen makende, alzo is het geestelijke hoererij, wanneer de mens de liefde en eer, die hij God alleen schuldig is, den afgoden of enigen schepselen uitwendig of inwendig toeëigent. Zie Exod. 34:15; onder, Lev. 20:5,6, met de aantekeningen Richt. 8:33; Ezech. 16:16,26, en Ezech. 23:8,19,21, enz. offeren; dat zal hun een eeuwige inzetting zijn voor hun geslachten.

8. Zeg dan tot hen: Een ieder van het huis Israels, en van de vreemdelingen, die in het midden van hen als vreemdelingen verkeren, die een brandoffer of slachtoffer zal offeren,
9. En dat tot de deur van de tent der samenkomst niet zal brengen, om hetzelfde den HEERE te bereiden; diezelve man zal uit zijn volken uitgeroeid worden.
10. En een ieder uit het huis Israels, en uit de vreemdelingen, die in het midden van hen als vreemdelingen verkeren, die enig bloed zal gegeten hebben, tegen diens ziel, die dat bloed zal gegeten hebben, zal Ik Mijn aangezicht zetten, en zal die uit het midden haars volks uitroeien.
11. Want de ziel van het vlees *Dat is, van het levend beest. Zie Gen. 9:4.* is in het bloed; daarom heb Ik het u op het altaar gegeven, om over uw zielen verzoening te doen; want het is het bloed, dat voor de ziel verzoening zal doen. *Te weten, op sacramentele wijze, omdat het wees op het bloed van Jezus Christus, het onbevleete lam, hetwelk op het altaar des kruises voor de mensen geslacht moest worden; Rom. 3:25; Col. 1:20; Hebr. 9:12.*

12. Daarom heb Ik tot de kinderen Israels gezegd: Geen ziel van u zal bloed eten; noch de vreemdeling, die als vreemdeling in het midden van u verkeert, zal bloed eten.
13. Een ieder ook van de kinderen Israels en van de vreemdelingen, die als vreemdelingen in het midden van hen verkeren, die enig wild gedierte, *Hebreeuws, wie de jacht van een wild gedierte, enz. verjaagd zal hebben;* dat is, met jagen gevangen zal hebben. Vergelijk hiermede de aantekeningen op Gen. 27:3. of gevogelte, dat gegeten wordt, in de jacht gevangen zal hebben; die zal deszelfs bloed vergieten, en zal dat met stof bedekken.
14. Want het is de ziel van alle vlees; zijn bloed is voor zijn ziel; *Anders, in, of, met de ziel.* daarom heb Ik tot de kinderen Israels gezegd: Gij zult geens vleses bloed eten; want de ziel van alle vlees, dat is zijn bloed; zo wie dat eet, zal uitgeroeid worden.
15. En alle ziel onder de inboorlingen of onder de vreemdelingen, die een dood aas of het verscheurde zal gegeten hebben, *Te weten, door onwetendheid of onvoorzichtigheid, en niet met voorbedachten raad of opzettelijken wil. Zie boven, Lev. 11:40.* die zal zijn klederen wassen, en zich met water baden, en onrein zijn tot aan den avond; daarna zal hij rein zijn.
16. Maar indien hij *die* niet wast, *Te weten, zijne klederen.* en zijn vlees niet baadt, zo zal hij zijn ongerechtigheid dragen. *Zie boven, Lev. 5:1.*

Leviticus 18

1. Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2. Spreek tot de kinderen Israels en zeg tot hen: Ik ben de HEERE, uw God! *Te weten, wien gij als uw enigen God en Heiland gehoorzamen moet, en die de gehoorzamen*

belonen en de ongehoorzamen kan en wil straffen.

3. Gij zult niet doen naar de werken des Egyptischen lands, waarin gij gewoond hebt; en naar de werken des lands Kanaan, waarheen Ik u brenge, zult gij niet doen, en zult in hun inzettingen niet wandelen. Zo worden genoemd de afgrijslijke gewoonten, die door toelating en het gewone gebruik onder de gemelde volken zo de overhand genomen hadden, dat ze voor gestelde wetten gehouden werden. Vergelijk onder, Lev. 18:30, en Lev. 20:23.
4. Mijn rechten zult gij doen, en Mijn inzettingen zult gij houden, om in die te wandelen; Ik ben de HEERE, uw God!
5. Ja, Mijn inzettingen en Mijn rechten zult gij houden; welk mens dezelve zal doen, Deze spreuk leert drie dingen: I. de volmaaktheid van de leer der wet; II. de gerechtigheid der werken; III. het loon, dat op zulke gerechtigheid van God toegezegd is; maar dewijl de verdorven mens die in zich niet heeft, zo is het loon uit enkele genade, om de verzoening door *Christus*, door het geloof aangenomen; Jes. 53:11; Rom. 3:20,21,22,23, enz. Vergelijk de aantekeningen op Deut. 6:25. die zal door dezelve leven; Ik ben de HEERE!
6. Niemand zal tot enige Hebreeuws, *man*, *man zal niet*, enz.; dat is, geen man; want al deze geboden spreken eigenlijk tot de manspersonen, doch alzo, dat bij noodwendig gevolg het vrouwelijke geslacht er mede onder begrepen is. nabestaande zijns vleses naderen, Het Hebreeuwse woord is wel gemeen den man en de vrouw, maar wordt hier eigenlijk van de vrouw genomen, en strekt zich uit tot de graden of trappen der maagschap en der zwagerschap, die hier uitgedrukt staan, en uit dezelve door gelijkvormigheid van bestaan besloten kunnen worden. om de schaamte te ontdekken; Hebreeuws, *naaktheid*; en zo in het volgende. Het is een eerbare manier van spreken, betekende zoveel als wat de

Schrift anders noemt *iemand bekennen*. Zie Gen. 4:1. Een gelijke manier van spreken is: *den zoom der kleding ontdekken*, Deut. 22:30, en Deut. 27:20. Ik ben de HEERE!

7. Gij zult de schaamte uws vaders en de schaamte uwer moeder Het woordje *en* dient hier tot uitlegging, alsof men zeide: *te weten*; want vaders schaamte en moeders schaamte worden hier voor één genomen. Zie ook Lev. 18:8,16. niet ontdekken; zij is uw moeder; Dat is, gij zijt uit haar geboren; en versta, bijgevolg, hetzelfde van den vader, die de schaamte zijner dochter niet mag ontdekken, omdat hij haar vader en zij van hem geboren is. gij zult haar schaamte niet ontdekken.
8. Gij zult de schaamte der huisvrouw uws vaders Dat is, van uwe stiefmoeder; alzo ook van uw stiefvader. Want onder één exempel moeten de gelijke trappen begrepen worden. niet ontdekken; het is de schaamte uws vaders. Wien het alleen geoorloofd is die te ontdekken.
9. De schaamte uwer zuster, der dochter uws vaders, Dat is, van uwe halfzuster van vaders zijde. of der dochter uwer moeder, Dat is, van uwe halfzuster van moeders zijde. te huis geboren Dat is, in een wettig huwelijk. of buiten geboren, Dat is, onwettig. Andere nemen het alzo: Dat God in het algemeen verbiedt de zuster te trouwen, hetzij zij is *de dochter uws vaders, thuis geboren*; dat is, uw volle zuster; hetzij zij is *de dochter uwer moeder, buiten geboren*; dat is, uwe halfzuster van moeders zijde. Gelijk Lev. 18:11, verboden wordt de trouw met de halfzuster van vaders zijde. haar schaamte zult gij niet ontdekken.
10. De schaamte der dochter uws zoons, En alzo nederwaarts in de rechte linie, van alle kinderen uwer kinderen. of der dochter uwer dochter, haar schaamte zult gij niet ontdekken; want zij zijn uw schaamte. Dat is, zij zijn door middel uwer kinderen van u voortgekomen en geboren.

11. De schaamte van de dochter der huisvrouw uws vaders, die uw vader geboren is (zij is uw zuster), haar schaamte zult gij niet ontdekken.
12. Gij zult de schaamte van de zuster uws vaders Te weten, die uwe moei is, van vaders zijde, gelijk in Lev. 18:13 van de moei der moederlijke zijde gesproken wordt. **niet ontdekken; zij is uws vaders nabestaande.**
13. Gij zult de schaamte van de zuster uwer moeder niet ontdekken; want zij is uwer moeder nabestaande.
14. Gij zult de schaamte van den broeder uws vaders Dat is, van de huisvrouw des broeders van uw vader, gelijk de volgende woorden medebrengen; welker schaamte des ooms schaamte genoemd werd, omdat zij met hem één vlees is. **niet ontdekken; tot zijn huisvrouw zult gij niet naderen;** Te weten, om met haar vleselijke gemeenschap te hebben. Zie Gen. 20:4. **zij is uw moei.** Te weten, behuwde moei, die een neef des overledenen ook niet mocht trouwen. Hierom was nog meer ongeoorloofd het huwelijk tussen den oom en zijns broeders dochter.
15. Gij zult de schaamte uwer schoondochter niet ontdekken; zij is uws zoons huisvrouw; Insgelijks was ongeoorloofd het huwelijk tussen den schoonzoon en de behuwde moeder; onder Lev. 20:14. **gij zult haar schaamte niet ontdekken.**
16. Gij zult de schaamte der huisvrouw uws broeders Van deze wet werd toenmaals uitgenomen, wanneer de broeder zonder mannelijke erfgenamen na te laten gestorven was; want dan moest de naaste broeder of bloedvriend de weduwe trouwen, om zijnen gestorven broeder zaad te verwekken; Deut. 25:5; Matth. 22:24. Uit deze wet volgt noodzakelijk dat ene vrouw, met den enen broeder getrouwd zijnde, na zijn dood met den anderen broeder niet mag trouwen; en eveneens een man met de ene zuster getrouwd zijnde, mag na haar dood de

andere zuster niet trouwen. **niet ontdekken; het is de schaamte uws broeders.**

17. Gij zult de schaamte ener vrouw en harer dochter niet ontdekken; de dochter haars zoons, Versta, de stiefdochter en de stiefzoon, en de kinderen van dezen voortkomende, van welke de stiefvader en de stiefgrootvader zich moesten, als van hun eigen kinderen en kindskinderen, onthouden. **noch de dochter van haar dochter zult gij nemen, om haar schaamte te ontdekken; zij zijn nabestaanden; het is een schandelijke daad.**
18. Gij zult ook geen vrouw Deze wet wordt door sommigen aldus verstaan, dat een man niet tegelijk twee vrouwen in huwelijk mocht hebben. Want hoewel enige oudvaders dit gedaan hebben, en God dit in dien tijd geduld heeft, nochtans was het zo van den beginne niet geweest, gelijk *Christus* leert Matth. 19:8; Gen. 2:24, en is in het Nieuwe Testament afgeschaft. Doch velen verstaan door het woord *zuster* hier de eigen zuster van de vrouw. **tot haar zuster nemen,** Volgens de eerste uitlegging zou het woord *zuster* hier niet die van dezelfde natuurlijke ouders geboren is, maar slechts een andere vrouw betekenen, gelijk het aldus voor het woord *andere* genomen wordt; Exod. 26:3; Ezech. 1:9, en Ezech. 3:13, enz. **om haar te benauwen,** Dat is, schande, spijt en kwelling aan te doen; hetwelk gemeenlijk geschiedt waar meer vrouwen zijn dan ene. Zie 1 Sam. 1. Veel meer waar twee zusters tegelijk zijn, gelijk te zien is in de huisvrouwen van Jakob; Gen. 30. **mits haar schaamte nevens haar, in haar leven,** Als men dit verstaat van de eigenlijke zuster, kunnen deze woorden dienen tot vergroting van de benauwdheid, die haar van haar eigen zuster in haar leven zou wedervaren. Dienvolgens kan geenszins daaruit besloten worden, dat de man na haar dood haar zuster zou mogen trouwen. Zie daarvan Lev. 18:16. **te ontdekken.**

19. Ook zult gij tot de vrouw in de afzondering van haar onreinigheid Dat is, wanneer zij om haar bloedgang moet afgezonderd worden. Zie boven, Lev. 12:2, en Lev. 15:24,25. niet naderen, om haar schaamte te ontdekken.
20. En gij zult niet liggen bij uws naasten huisvrouw *Hebreeuws, en tot de huisvrouw uws naasten zult gij niet geven uw bijliggen tot zaad, of, bezadiging.* Alzo in het volgende meermalen. *ter bezading, om met haar onrein te worden.*
21. En van uw zaad zult gij niet geven, om voor den Molech Alzo wordt genoemd de afgod der Ammonieten, die ook anders *Milcom* geheten wordt, 1 Kon. 11:5,7, tot wiens godsdienstige eer de ouders hunne kinderen levend deden verbranden, of *gelijk sommigen schrijven* tenminste tussen twee grote vuren doorgaan, om *zoals zij meenden* gezuiverd te worden, hetwelk te doen God hier uitdrukkelijk verbiedt. Zie ook onder, Lev. 20:2; Deut. 18:10; 2 Kon. 17:17, en 2 Kon. 23:10. door het *vuur* te doen gaan; en den Naam uws Gods zult gij niet ontheiligen; Dat is, niet onteren, mits te doen wat Hij verboden en na te laten wat Hij geboden heeft. Vergelijk onder, Lev. 20:2; Deut. 18:10; 2 Kon. 17:17, en 2 Kon. 23:10. Ik ben de HEERE!
22. Bij een manspersoon zult gij niet liggen met vrouwelijke bijligging; Dat is, gelijk men bij vrouwen ligt; alzo onder, Lev. 20:13. dit is een gruwel.
23. Insgelijks zult gij bij geen beest liggen, om daarmee onrein te worden; een vrouw zal ook niet staan voor een beest, om daarmee te doen te hebben; het is een gruwelijke vermenging. Of, een gruwelijke verstoring en verwarring der orde door God in de natuur ingesteld en een schandelijk vergrijp aan de eerbaarheid.
24. Verontreinigt u niet met enige van deze; want de heidenen, die Ik van uw aangezicht uitwerpe, zijn met alle deze verontreinigd;
25. Zodat het land onrein is, en Ik over hetzelfde zijn ongerechtigheid bezoeken, Dat is, straf om zijne ongerechtigheid; alzo Jes. 26:21; Jer. 36:31. Zie Gen. 21:1. en het land zijn inwoners uitspuwt. Het Hebreeuwse woordje betekent eigenlijk door walging overgeven wat de maag niet kan verdragen; hetwelk bij gelijkenis gezegd wordt van een land, hetwelk met kwade inwoners bezwaard is. Alzo onder, Lev. 18:28, en Lev. 20:22.
26. Maar gij zult Mijn inzettingen en Mijn rechten onderhouden, en van al die gruwelen niets doen, inboorling noch vreemdeling, die in het midden van u als vreemdeling verkeert.
27. Want de lieden dezes lands, die voor u geweest zijn, hebben al deze gruwelen gedaan; en het land is onrein geworden.
28. Dat u dat land niet uitspuwen, als gij hetzelfde zult verontreinigd hebben; gelijk als het het volk, dat voor u was, uitgespuwd heeft.
29. Want al wie enige van deze gruwelen doen zal, die zielen, die ze doen, zullen uit het midden Hieruit *alsook uit meer andere plaatsen* blijkt klaarlijk dat het Hebreeuwse woord, hetwelk hier gebruikt wordt, ook dikwijls een smadelijke lijf- en doodstraf begrijpt. van haar volk uitgeroeid worden.
30. Daarom zult gij Mijn bevel onderhouden, *Hebreeuws, onderhouding;* dat is, wat Ik bevolen heb te onderhouden. Alzo ook Gen. 26:5. Elders wordt dit woord overgezet, *wacht*, als Num. 3:7, enz. Zie aldaar de aantekeningen. dat gij niet doet van die gruwelijke inzettingen, *Hebreeuws, inzettingen der gruwelen.* Zie boven, Lev. 18:3. die voor u zijn gedaan geweest, en u daarmee niet verontreinigt; Ik ben de HEERE, uw God!

Leviticus 19

1. Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2. Spreek tot de ganse vergadering der kinderen Israels, en zeg tot hen: Gij zult heilig zijn, Dat is, leven naar al mijne wetten en geboden, rakende de zeden, ceremoniën en burgerlijke rechten, van welke alleen enige in Lev. 19: verhaald worden. want Ik, de HEERE, uw God, ben heilig! Niet alleen in gedachten, woorden en werken, maar ook in het wezen de heiligheid zelve.
3. Want ieder zal zijn moeder en zijn vader vrezen, De moeder wordt hier voor den vader genoemd, omdat de kinderen in hunne jonkheid meest hunne moeder behoeven, en sommigen in haar ouderdom die meest plegen te verachten. en Mijn sabbatten houden; Ik ben de HEERE, uw God! Zie boven, Lev. 18:2. Alzo onder, Lev. 19:4,10,12,14, enz.
4. Gij zult u tot de afgoden niet keren, Het Hebreeuwse woord betekent eigenlijk *nietige dingen*, of, *wat niet is*. Waarom de apostel zeer wel zegt dat de *afgod in de wereld niets is*, 1 Cor. 8:4, want het is een ijdel versiersel van des mensen ijdel hart; 1 Sam. 12:21. en u geen gegoten goden maken; Ik ben de HEERE, uw God!
5. En wanneer gij een dankoffer den HEERE offeren zult, Zie boven, Lev. 3:1. naar uw welgevallen zult gij dat offeren.
6. Op den dag van uw offeren, en des anderen daags, zal het gegeten worden; maar wat tot op den derden dag overblijft zal met vuur verbrand worden.
7. En zo het op den derden dag enigzins gegeten wordt, het is een afgrijselijk ding, Zie boven, Lev. 7:18. het zal niet aangenaam zijn.
8. En zo wie dat eet, zal zijn ongerechtigheid dragen, Zie boven, Lev. 5:1. omdat hij het heilige des HEEREN ontheiligd heeft; Zie boven, Lev. 5:15. daarom zal dezelve ziel, Zie Gen. 17:14. uit haar volken uitgeroeid worden.
9. Als gij ook den oogst uws lands inoogsten zult, gij zult den hoek uws velds niet ganselijk afoogsten, en dat van uw oogst op te zamelen is, Dat is het overblijfsel der aren, die nog op te rapen zijn. niet opzamelen.
10. Insgelijks zult gij uw wijngaard niet nalezen, Te weten, nadat de beste druiven afgesneden zijn, en de aflezing des wijnbergs eens gedaan is. en de afgevallen bezien van uw wijngaard niet opzamelen; den arme en den vreemdeling zult gij die overlaten; Ik ben de HEERE, uw God!
11. Gij zult niet stelen, en gij zult niet liegen, Of, niet loochenen, dat gij iets van iemand in bewaring genomen hebt. noch valselijk handelen, een iegelijk tegen zijn naaste.
12. Gij zult niet valselijk bij Mijn Naam zweren; want gij zoudt Anders, en gij zult den naam uws Gods niet, enz. den Naam uws Gods ontheiligen; Zie boven, Lev. 18:21. Ik ben de HEERE.
13. Gij zult uw naaste niet bedriegelijk verdrukken, noch beroven; des dagloners arbeidsloon Hebreeuws, *werk*, of, *arbeid*. Zie Job 7:2; Jer. 22:13, enz. zal bij u niet vernachten tot aan den morgen.
14. Gij zult den dove niet vloeken, en voor het aangezicht des blinden geen aanstoot zetten; Hetwelk hem zou mogen kwetsen, of doen vallen. maar gij zult voor uw God vrezen; Ik ben de HEERE!
15. Gij zult geen onrecht doen in het gericht; gij zult het aangezicht des geringen niet aannemen, Dat is, niet acht nemen in het oordelen en vonnissen op de hoedanigheid der personen, maar op den eis en de gerechtigheid der zaak. Deze manier van spreken is ook Deut. 10:17, en Ps. 82:2.

Vergelijk Deut. 1:17, en Spreuk. 24:23. noch het aangezicht des groten voortrekken; Dat is, hem gunstig zijn en voorstaan in zijn onrecht. Zie deze manier van spreken ook Exod. 23:3. in gerechtigheid zult gij uw naaste richten.

16. Gij zult niet wandelen Dat is, herwaarts en derwaarts te wandelen om kwade geruchten van zijn naasten te strooien, en nog andere te vernemen, om die weder uit te breiden. Zie deze manier van spreken ook Spreuk. 11:13, en Spreuk. 20:19; Jer. 6:28, en Jer. 9:4. *als* een achterklapper onder uw volken; Het Hebreeuwse woord betekent eigenlijk een, die over en weer wat overdraagt, naar de wijze van kramers, die van den een kopen en aan den ander verkopen. Alzo is het met den achterklapper, die van den een wat hoort en den ander dat aanzegt, tot zijn eigen profijt en zijns naasten schade. gij zult niet staan Dat is, gij zult uwen naaste niet alleen niet ombrengen, maar ook geen oorzaak zijn dat hij door valse getuigenis omgebracht worde. tegen het bloed van uw naaste; Ik ben de HEERE!

17. Gij zult uw broeder in uw hart niet haten; Dat is, uwen naaste. Zie Gen. 19:7, en Gen. 29:4, of, *uw landsman*. Zie Exod. 2:11; 1 Sam. 30:23; Hand. 22:1, alwaar het woord *broeder* voor landslieden genomen wordt. gij zult uw naaste naarstiglijk berispen, Hebreeuws, *bestraffende bestraffen*. en zult de zonde in hem niet verdragen. Anders, *opdat gij de zonde voor hem, of, om zijnentwil niet draagt*; dat is, de straf, die hij verdiend had, met hem niet draagt.

18. Gij zult niet wreken, noch *toorn* behouden tegen de kinderen uws volks; maar gij zult uw naaste liefhebben als uzelf; Ik ben de HEERE!

19. Gij zult Mijn inzettingen houden; gij zult geen tweeerlei aard uwer beesten laten samen te doen hebben; uwen akker zult gij niet met

tweeerlei *zaad* bezaaien, Alzo Deut. 22:9. en een kleed van tweeerlei stof, Als van wol en linnen. Zie Deut. 22:11. dooreen vermengd, zal aan u niet komen.

20. En wanneer een man Versta, door hem, met wien zij ondertrouwd of getrouwd is geweest, en daarna door hem versmaad. Anders, *bij een ieder versmaad*; dat is, zo veracht, dat zij niet vrijgemaakt wordt maar in slavernij blijft., door bijligging des zaads, Vergelijk boven, Lev. 18:22. bij een vrouw zal gelegen hebben, die een dienstmaagd is, bij den man Versta, door hem, met wien zij ondertrouwd of getrouwd is geweest, en daarna door hem versmaad. Anders, *bij een ieder versmaad*; dat is, zo veracht, dat zij niet vrijgemaakt wordt maar in slavernij blijft. versmaad, Anders, *aan een man ondertrouwd*. en geenszins gelost is, Hebreeuws, *niet lossende gelost*. en haar geen vrijheid is gegeven; die zullen gegeseld worden; Hebreeuws, *geseling, of, slaan zal geschieden*. Zie van deze straf Deut. 25:2,3. zij zullen niet gedood worden; want zij was niet vrij gemaakt. Want indien zij vrij ware geweest, zou zij hebben moeten gedood worden; Deut. 22:24.

21. En hij zal zijn schuldoffer den HEERE aan de deur van de tent der samenkomst brengen, een ram ten schuldoffer.

22. En de priester zal met den ram des schuldoffers, voor hem over zijn zonde, die hij gezondigd heeft, voor het aangezicht des HEEREN verzoening doen; en hem zal vergeving geschieden van zijn zonde, die hij gezondigd heeft.

23. Als gij ook in dat land gekomen zult zijn, en alle geboomte ter spijs gepland zult hebben, zo zult gij de voorhuid daarvan, Dat is, gij zult de eerste vruchten voor onrein houden, als een voorhuid, en niet gebruiken, maar wegwerpen. deszelfs vrucht, besnijden;

- drie jaren zal het u onbesneden zijn, Dat is, onrein en dienvolgens niet bekwaam om genoten te worden. daarvan zal niet gegeten worden.
24. Maar in het vierde jaar zal al zijn vrucht een heilig ding zijn, Dat is, zij moest den Heere toegeheiligd zijn, om Hem te loven voor de onvruchtbaarheid der bomen, en hierom moest zij den priester gegeven worden, die de spijs huns Gods aten. Hebreeuws, *heiligheid*. ter lofzegging voor den HEERE.
25. En in het vijfde jaar zult gij deszelfs vrucht eten, om het inkomen daarvan Dat is, opdat de Heere het inkomen daarvan voor ulieden vermeerdere. voor u te vermeerderen; Ik ben de HEERE, uw God!
26. Gij zult niets met het bloed eten. Gij zult op geen vogelgeschrei acht geven, Het Hebreeuwse woordje betekent niet alleen uit de vogels, maar ook uit andere dingen iets opmerken en waarnemen, om door ijdele kunst iets, dat verborgen is, te openbaren of te voorzeggen. Alzo is dit woord ook gebruikt 2 Kon. 21:6; 2 Kron. 33:6. **noch guichelarij plegen**. Het Hebreeuwse woord betekent met verbinding der ogen toveren, waardoor men meent te zien wat niet is; gelijk het door enigen genomen wordt Deut. 18:10; 2 Kon. 21:6; 2 Kron. 33:6; Jes. 2:6, en Jes. 57:3; Jer. 27:9. Anderen verstaan het van de dagverkiezing of waarzeggerij, uit het aanschouwen van de wolken en de gestaltenis des hemels, hetgeen *sterrenkijkerij* genoemd wordt.
27. Gij zult de hoeken uws hoofds niet rond afscheren; ook zult gij de hoeken uws baards niet verderven.
28. Gij zult om een dood lichaam Hebreeuws, *ziel*; dat is, om het dode lichaam eens menschen. Alzo onder, Lev. 21:1,11, en Lev. 22:4; Num. 9:6; Ps. 16:10. **geen snijding in uw vlees maken, noch schrift van een ingedrukt teken in u maken; Ik ben de HEERE!**
29. Gij zult uw dochter niet ontheiligen, haar ter hoererij houdende; opdat het land niet hoerere, en het land met schandelijke daden vervuld worde.
30. Gij zult Mijn sabbatten houden, en Mijn heiligdom zult gij vrezen; Of, In ere houden, mits na te volgen de wetten en ordinantiën, die daarin moeten onderhouden worden, en daarin niet te verschijnen, onbekwaam zijnde door afgoderij of enige andere zonde en onreinheid. Zie onder, Lev. 26:2. Ik ben de HEERE!
31. Gij zult u niet keren tot de waarzeggers, Of, tot de waarzeggende geesten; want het woord betekent zowel de geesten, die over onbekende en verborgen dingen ondervraagd zijnde, antwoord gaven, zoals de waarzeggers, zo mannen als vrouwen die de geesten vraagden om antwoord te verkrijgen. Zij worden wel naar het algemene gebruik *waarzeggers* genoemd, maar zijn dezen naam inderdaad onwaardig, omdat zij menigmaal valsheid antwoorden, en de waarheid niet dan om te bedriegen en schade te doen. Zie van deze ook onder, Lev. 20:27; Deut. 18:11; 1 Sam. 28:3,9, 2 Kon. 21:6; 1 Kron. 10:13; Hand. 16:16. **en tot de duivelskunstenaars;** Het Hebreeuwse woord komt van *weten*, omdat deze lieden zich beroemden en uitgaven veel te weten, namelijk niet alleen wat geschied en anderen onbekend was, maar ook wat nog geschieden zou, en hiertoe ijdele en duivelse kunsten gebruikten. Zie van deze ook onder, Lev. 20:6,27; 1 Sam. 28:3,9; Jes. 8:19. **zoekt hen niet, u met hen verontreinigende; Ik ben de HEERE, uw God!**
32. Voor het grauwe haar zult gij opstaan, en zult het aangezicht des ouden vereren; en gij zult vrezen voor uw God; Ik ben de HEERE!
33. En wanneer een vreemdeling bij u in uw land als vreemdeling verkeren zal, gij zult hem niet verdrukken. Het woord betekent iemand òf door onwetendheid, òf wetens en willens, ja ook

met geweld in het zijne verkorten en ongelijk doen.

34. De vreemdeling, die als vreemdeling bij u verkeert, zal onder u zijn als een inboorling van ulieden; gij zult hem liefhebben als uzelf; want gij zijt vreemdeling geweest in Egypteland; Ik ben de HEERE, uw God!
35. Gij zult geen onrecht doen in het gericht, met de el, Versta, allen regel van handmaat of voetmaat, of enig instrument waarmede men de lengte of breedte van enige dingen, die vast aan elkander zijn, meet. met het gewicht, of met de maat. Dat is, waarmede men enige natte waren of ook droge, die niet vast aaneen zijn, meet.
36. Gij zult een rechte wage hebben, rechte weegstenen, Dat is, gewicht; want het was gebruikelijk, dat zij op de waag of schaal stenen inplaats van gewicht legden. Zie ook Deut. 25:13,15; Spreuk. 16:11; Micha 6:11. een rechte efa, Zie boven, Lev. 5:11. en een rechte hin; Dit was een maat van natte waren, houdende zoveel als twee en zeventig gewone hoendereieren. Zie van dezelve Exod. 29:40, en onder, Lev. 23:13; Num. 15:4,9. Ik ben de HEERE, uw God, Die u uit Egypteland uitgevoerd heb!
37. Daarom zult gij al Mijn inzettingen en al Mijn rechten onderhouden, en zult ze doen; Ik ben de HEERE!

Leviticus 20

1. Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2. Gij zult ook tot de kinderen Israels zeggen: Een ieder uit de kinderen Israels, of uit de vreemdelingen, die in Israel als vreemdelingen verkeren, die van zijn zaad den Molech gegeven zal hebben, Zie boven, Lev. 18:21. zal zekerlijk gedood worden; Hebreeuws, *stervende gedood worden*; dat is, zonder enige verschoning. Alzo onder, Lev.

20:9,10,11,12,15, enz. het volk des lands zal hem met stenen stenigen.

3. En Ik zal Mijn aangezicht tegen Zie boven, Lev. 17:10. Alzo onder, Lev. 20:5, enz. dien man zetten, en zal hem uit het midden Te weten, door een bijzondere straf, die Ik over hem ook in dit leven zal laten komen, zo hij van de overheid niet gestraft wordt. Alzo in het volgende. zijns volks uitroeien; want hij heeft van zijn zaad den Molech gegeven, Boven, Lev. 20:2. opdat hij Mijn heiligdom ontreinigen, Te weten, als hij daarin zou komen, zijnde met zulke gruwelijke zonden besmet. Vergelijk boven, Lev. 15:31. en Mijn heiligen Naam Hebreeuws, *den naam mijner heiligheid*. Zie boven, Lev. 18:21. ontheiligen zou.
4. En indien het volk des lands hun ogen enigzins verbergen zal van dien man, als hij van zijn zaad den Molech zal gegeven hebben, dat het hem niet dode;
5. Zo zal Ik Mijn aangezicht tegen dien man en tegen zijn huisgezin zetten, Of, *geslacht*; dat is, kinderen en nakomelingen, die de voetstappen zijner afgoderij navolgen; gelijk uit de volgende woorden verstaan kan worden. Vergelijk Exod. 20:5. en Ik zal hem, en al degenen, die hem nahoereren, Dat is, afgoderij bedrijven, wijkende van den Heere die de rechte man zijns volks is; Hos. 2:18,19; 2 Cor. 11:2, om de afgoden aan te hangen, hetwelk, wanneer dit geschiedt, God wordt gezegd jaloers te zijn; Exod. 20:5; Deut. 5:9. Zie boven, Lev. 17:7. om den Molech na te hoereren, uit het midden huns volks uitroeien.
6. Wanneer er een ziel is, die zich tot de waarzeggers en tot de duivelskunstenaars Zie van deze boven, Lev. 19:31. zal gekeerd hebben, om die na te hoereren, zo zal Ik Mijn aangezicht tegen die ziel zetten, en zal ze uit het midden haars volks uitroeien.

7. Daarom heiligt u, Zie boven, Lev. 11:44. en weest heilig; want Ik ben de HEERE, uw God!
8. En onderhoudt Mijn inzetten, en doet dezelve; Ik ben de HEERE, Die u heilige. Te weten, overmits u af te zonderen van de wereld uit genade, door des *Messias'* verdiensten te rechtvaardigen en tot een heilig leven door mijnen Geest te vernieuwen. Alzo is dit woord ook te nemen Ezech. 37:28.
9. Als er iemand is, Hebreeuws, *man man*. die zijn vader of zijn moeder zal gevloekt hebben, die zal zekerlijk gedood worden; hij heeft zijn vader of zijn moeder gevloekt; zijn bloed Hebreeuws, *zijne bloeden*; dat is, hij is oorzaak, en heeft de schuld dat zijn bloed moet vergoten worden. Zie gelijke manier van spreken Joz. 2:19; 2 Sam. 1:16; alzo ook in het volgende Lev. 20:11; idem Matth. 27:25; Hand. 18:6. is op hem! Anders, *zij op hem*.
10. Een man ook, die met iemands huisvrouw overspel zal gedaan hebben, dewijl hij met zijns naasten vrouw overspel gedaan heeft, zal zekerlijk gedood worden, de overspeler en de overspeelster.
11. En een man, die bij zijns vaders huisvrouw zal gelegen hebben, heeft zijns vaders schaamte ontdekt; zij beiden zullen zekerlijk gedood worden; hun bloed is op hen!
12. Insgelijks, als de man bij de vrouw zijns zoons zal gelegen hebben, zij zullen beiden zekerlijk gedood worden; zij hebben een gruwelijke vermenging gedaan; Zie boven, Lev. 18:23, mitsgaders de aantekeningen. hun bloed is op hen!
13. Wanneer ook een man bij een manspersoon zal gelegen hebben, met vrouwelijke bijligging, Zie boven, Lev. 18:22. zij hebben beiden een gruwel gedaan; zij zullen zekerlijk gedood worden; Te weten, zij beiden, ten ware den enen geweld geschied ware. Zie Deut. 22:25. hun bloed is op hen!
14. En wanneer een man een vrouw en haar moeder zal genomen hebben, het is een schandelijke daad; men zal hem, en diezelve met vuur verbranden, Te weten, zo zij beiden wetenschap van zulk een gruwelijke daad hadden. Tenminste moesten den schuldigen sterven. opdat geen schandelijke daad in het midden van u zij.
15. Daartoe als een man bij enig vee zal gelegen hebben, hij zal zekerlijk gedood worden; ook zult gijlieden het beest doden.
16. Alzo wanneer een vrouw tot enig beest genaderd zal zijn, om daarmede te doen te hebben, zo zult gij die vrouw en dat beest doden; Te weten, om de gedachtenis van zulke gruwelijke zonde weg te nemen, en tegen hare navolging bij alle mensen een afschrik te maken. zij zullen zekerlijk gedood worden; hun bloed is op hen!
17. En als een man zijn zuster, de dochter zijns vaders, of de dochter zijner moeder, zal genomen hebben, en hij haar schaamte gezien, en zij zijn schaamte zal gezien hebben, het is een schandvlek; Het Hebreeuwse woord betekent gewoonlijk een *goede daad*, of *weldadigheid*, maar hier en Spreuk. 14:34 gans het tegendeel; dat is, een kwade, schandelijke, ijslijke daad, waarmede een mens God ten hoogste vertoornt, zijn naasten ontsticht en zichzelf in schande brengt. Alzo is ook het woord *zegenen* voor het tegendeel genomen, dat is, *vloeken*; 1 Kon. 21:10. daarom zullen zij voor de ogen van de kinderen huns volks uitgeroeid worden; hij heeft de schaamte zijner zuster ontdekt, hij zal zijn ongerechtigheid dragen. Alzo onder, Lev. 20:19,20. Zie boven, Lev. 5:1.
18. En als een man bij een vrouw, die haar krankheid heeft, zal gelegen en haar schaamte ontdekt, Namelijk,

tevoren dat wel wetende. Vergelijk de aantekeningen op Lev. 15:24. haar fontein ontbloot, en zij zelve de fontein haars bloeds ontdekt zal hebben, zo zullen zij beiden uit het midden huns volks uitgeroeid worden.

19. Daartoe zult gij de schaamte van de zuster uwer moeder, en van de zuster uws vaders niet ontdekken; dewijl hij zijn nabestaande ontbloot heeft, zullen zij hun ongerechtigheid dragen.

20. Als ook een man bij zijn moei zal gelegen hebben, Dat is, de huisvrouw zijns ooms, die door huwelijk hem een moei geworden is. hij heeft de schaamte zijns ooms ontdekt; zij zullen hun zonde dragen; zonder kinderen zullen zij sterven. Dat is, *gelijk enigen uitleggen men zal die doden*, of, God zal hunne bijslaping vervloeken, dat er geen kinderen van zullen worden of overblijven, zo zij van de overheid niet gestraft worden.

21. En wanneer een man zijns broeders huisvrouw zal genomen hebben, het is onreinigheid; Hebreeuws, *afzondering*; dat is, een zaak, die behoort uit het midden der mensen, vanwege haar onreinheid weggedaan en geweerd te worden. Het Hebreeuwse woord wordt ook gebruik van de onreinheid ener vrouw, die haar krankheid heeft, om welke zij van de gemeenschap der mensen moest afgezonderd zijn; boven, Lev. 15:19,20, enz. Van de wet moest uitgenomen zijn de wet, verhaald Deut. 25:5. hij heeft de schaamte zijns broeders ontdekt; zij zullen zonder kinderen zijn. Zie de aantekeningen op Lev. 20:20.

22. Onderhoudt dan al Mijn inzettingen en al Mijn rechten, en doet dezelve; opdat u dat land, waarheen Ik u brenge, om daarin te wonen, niet uitspuwe. Zie boven, Lev. 18:25.

23. En wandelt niet in de inzettingen des volks, hetwelk Ik voor uw

aangezicht uitwerp; want al deze dingen hebben zij gedaan; daarom ben Ik op hen verdrietig geworden.

24. En Ik heb u gezegd: Gij zult hun land erfelijk bezitten, en Ik zal u dat geven, opdat gij hetzelfde erfelijk bezit, een land vloeiende van melk en honig; Zie van deze manier van spreken Exod. 3:8. Ik ben de HEERE, uw God, Die u van de volken afgezonderd heb! Te weten, opdat gij mijn volk en eigendom zoudt wezen, om Mij hier te kennen en te dienen, en hierna in eeuwigheid met Mij te leven. Zie onder, Lev. 20:26; Exod. 19:5; Deut. 14:4.

25. Daarom zult gij onderscheid maken tussen reine en onreine beesten, en tussen het onreine en reine gevogelte; en gij zult uw zielen niet verfoeilijk maken Zie boven, Lev. 11:43. aan de beesten en aan het gevogelte, en aan al wat op den aardbodem kruipt, hetwelk Ik voor u afgezonderd heb, opdat gij het onrein houdt.

26. En gij zult Mij heilig zijn, want Ik, de HEERE, ben heilig; en Ik heb u van de volken afgezonderd, opdat gij Mijns zoudt zijn.

27. Als nu een man en vrouw in zich een waarzeggenden geest Zie boven, Lev. 19:31, alsook in Lev. 20:6, waar verboden wordt den waarzeggers raad te vragen. Maar hier wordt straf gesteld tegen de waarzeggers en dergelijke duivelse kunstenaars zelve. zal hebben, of een duivelskunstenaar zal zijn, zij zullen zekerlijk gedood worden; men zal hen met stenen stenigen; hun bloed is op hen.

Leviticus 21

1. Daarna zeide de HEERE tot Mozes: Spreek tot de priesters, de zonen van Aaron, en zeg tot hen: Over een dode Hebreeuws, *ziel*. Zie boven, Lev. 19:28, en onder, Lev. 21:11. zal *een priester* zich

- niet verontreinigen Te weten, met het dode lichaam aan te roeren of ten grave te helpen en rouw er over te dragen, gelijk anderen deden, die geen priesters waren. onder zijn volken.
2. Behalve over zijn bloedvriend, Zie boven, Lev. 18:6. Sommigen begrijpen onder dit woord hier niet alleen die in Lev. 21:3,4 uitgedrukt worden, maar ook des priesters huisvrouw. die hem ten naaste bestaat, over zijn moeder en over zijn vader, en over zijn zoon, en over zijn dochter, en over zijn broeder.
  3. En over zijn zuster, die maagd is, hem nabestaande, Dat is, die zijn natuurlijke zuster is, en niet uit kracht van verdere maagschap of huwelijksverband, of anderszins, alzo genoemd wordt. die nog geen man toebehoord heeft; over die zal hij zich verontreinigen.
  4. Hij zal zich niet verontreinigen *over een overste* Het Hebreeuwse woord wordt in dezen zin ook genomen Jes. 16:8. Anderen nemen het voor *huisvader*, of *echte man*, in dezen zin, dat een priester over zijne huisvrouw *met welk woord zij hunne overzetting aanvullen* geen rouw zou mogen dragen, hoewel het schijnt dat dit niet ongeoorloofd was, omdat de priester Ezechiël dit te doen in den zin had, maar zulks hem extraordinairlijk verboden werd; Ezech. 24:16, enz. onder zijn volken, om zich te ontheiligen.
  5. Zij zullen op hun hoofd geen kaalheid maken, Hebreeuws, *de kaalheid niet kaal maken*. en zullen den hoek van hun baard niet afscheren, en in hun vlees zullen zij geen sneden snijden.
  6. Zij zullen hun God heilig zijn, en den Naam huns Gods Zie boven, Lev. 18:21. zullen zij niet ontheiligen; want zij offeren de vuurofferen des HEEREN, de spijze huns Gods; Zie boven, Lev. 3:11; alzo onder, Lev. 21:8,21,22, en Lev. 22:25. daarom zullen zij heilig zijn. Hebreeuws, *heiligheid*; dat is, naar heiligheid staan; zij zullen ten aanzien van hun ambt voor heilig gehouden worden.
  7. Zij zullen geen vrouw nemen, die een hoer of ontheiligde is, Dat is, die geschoffeerd of geschonden is, of die in het openbaar of heimelijk hoererij bedreven heeft. Alzo onder, Lev. 21:14. noch een vrouw nemen, die van haar man verstoten is; Dat is, verlaten door scheiding, hebbende tot dit einde en bewijs hiervan een scheidbrief van haar man ontvangen. Alzo onder, Lev. 21:14; Num. 30:9; Ezech. 44:22. want hij is zijn God heilig.
  8. Daarom zult gij hem heiligen, Dat is, voor heilig houden, gelijk de volgende woorden in Lev. 21:8 uitwijzen. omdat hij de spijze uws Gods offert; hij zal u heilig zijn, want Ik ben heilig; Ik ben de HEERE, Die u heilige! Dat is, die u van andere mensen afzonder tot mijn eigendom, door middel van het ambt der priesters, dat gij daarom voor heilig en in waarde zult houden. Vergelijk boven de aantekeningen op Lev. 20:8.
  9. Als nu de dochter van enigen priester zal beginnen te hoereren, Anders, *zich te ontheiligen met hoereren*. Zij ontheiligt haar vader; Dat is, zij maakt dat haar vader veracht en voor onheilig gehouden, en ten spot gesteld wordt. Zie gelijke manier van spreken Ps. 89:40; Jes. 43:28. met vuur zal zij verbrand worden.
  10. En hij, die de hogepriester onder zijn broederen is, Hebreeuws, *grote priester*; alzo 2 Kon. 12:10, en 2 Kon. 23:4. op wiens hoofd de zalfolie gegoten is, Sommigen, deze woorden vergelijkende met Exod. 40:13,14,15, boven, Lev. 8:12,30; Ps. 133:2, beoordelen dat na de eerste inwijding van Aäron en zijne zonen, niemand meer van de priesters is gezalfd geweest dan de hogepriester alleen. en wiens hand men gevuld heeft, Zie boven, Lev. 7:37. om die klederen aan te trekken, Zie van deze Exod. 28:4. zal zijn hoofd niet ontbloten, Dat is, rouw dragen over een

- dode. Vergelijk boven, Lev. 10:6. noch zijn klederen scheuren.
11. Hij zal ook bij geen dode lichamen komen; *zelfs* over zijn vader en over zijn moeder Versta dit van den hogepriester alleen; want den anderen was dit geoorloofd. Zie boven, Lev. 21:2. zal hij zich niet verontreinigen.
12. En uit het heiligdom zal hij niet uitgaan, Te weten, om het lijk te volgen. dat hij het heiligdom zijns Gods niet ontheilige, Te weten, met daar in te gaan, nadat hij in het huis van zijn overleden vader of moeder zou geweest zijn, of rouw gedragen hebben. want de kroon der zalfolie zijns Gods Zie van deze Exod. 29:6, en Lev. 8:9. is op hem; Ik ben de HEERE!
13. Hij zal ook een vrouw in haar maagdom nemen.
14. Een weduwe, of verstotene, of ontheiligde hoer, Zie boven, Lev. 21:7. dezulke zal hij niet nemen; maar een maagd uit zijn volken zal hij tot een vrouw nemen.
15. En hij zal zijn zaad Dat is, zijne kinderen. Alzo Gen. 4:25, en onder, Lev. 21:17,21. onder zijn volken niet ontheiligen; Te weten, mits tegen de voorgemelde wetten ene huisvrouw voor zich te nemen. want Ik ben de HEERE, Die hem heilige! Dat is, afzonder tot een heiligen dienst. Alzo Exod. 28:3, en Exod. 29:1, en onder, Lev. 21:23.
16. Wijders sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
17. Spreek tot Aaron, zeggende: Niemand uit uw zaad, Dat is, zonen of nakomelingen, hetzij hoge- of onderpriester. Alzo onder, Lev. 21:21. naar hun geslachten, Dat is, in welken tijd of eeuwen zij na u zouden mogen leven. in wien een gebrek zal zijn, zal naderen, om de spijs zijns Gods te offeren. Zie boven, Lev. 3:11.
18. Want geen man, in wien een gebrek zal zijn, zal naderen, hij zij een blind man, of kreupel, of te kort, Of hebbende *te weinig* leden. Anders, *kamuis*; dat is, die een ingevallen neus heeft, zodat hij door denzelfden spreekt. of te lang in leden; Anders, *die overschot van leden heeft*.
19. Of een man, in wien een breuk des voets, of een breuk der hand zal zijn;
20. Of die bultachtig, of dwergachtig zal zijn, Anders, *dun, mager, rank, uitgeteerd*. of een vel op zijn oog zal hebben, Anders, *wie schemering in zijn oog heeft*. of droge schurfttheid, of etterige schurfttheid, of die gebroken zal zijn aan zijn gemacht.
21. Geen man, uit het zaad van Aaron, den priester, in wien een gebrek is, zal toetreden om de vuurofferen des HEEREN te offeren; een gebrek is in hem, hij zal niet toetreden, om de spijs zijns Gods te offeren.
22. De spijs zijns Gods, van de allerheiligste dingen, Hebreeuws, van de *heiligheden der heiligheden*. Versta de toonbroden, de schuldoffers en zondoffers. en van de heilige dingen, Of, *heiligheden*. Versta, de dankoffers, de eerstelingen en de tienden. zal hij mogen eten;
23. Doch tot den voorhang zal hij niet komen, Dat is, het priesterlijk ambt zal hij niet bedienen. Zie van dit voorhangsel boven, Lev. 4:6. en tot het altaar niet toetreden, omdat een gebrek in hem is; opdat hij Mijn heiligdommen niet ontheilige; want Ik ben de HEERE, Die hen heilige!
24. En Mozes sprak *zulks* tot Aaron en tot zijn zonen, en tot al de kinderen Israels.

Leviticus 22

1. Daarna sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2. Spreek tot Aaron en tot zijn zonen, dat zij zich van de heilige dingen Dat is, die aan God door de kinderen Israëls geofferd werden. Zie boven, Lev. 5:15. der kinderen Israels, die zij Mij heiligen, Dat wordt gezegd *Gode geheiligd te zijn*, hetwelk hem ter ere van het algemene gebruik afgezonderd en tot een heilig einde bestemd wordt. Alzo in Lev. 22:3; idem Exod. 13:2; Num. 3:13; Deut. 15:19. Anders, *omdat zij Mij die heiligen. afzonderen*, Te weten, dat zij van die niet eten, wanneer zij met iets verontreinigd of anderszins onbekwaam zijn. opdat zij de Naam Mijner heiligheid niet ontheiligen: Ik ben de HEERE!
3. Zeg tot hen: Alle man onder uw geslachten, die uit uw ganse zaad tot de heilige dingen, die de kinderen Israels den HEERE heiligen, naderen zal, Te weten, om van dezelve te eten. als zijn onreinigheid op hem is; Van welke hier tevoren in Lev. 11: en ook Lev. 22:4, enz. gesproken wordt. diezelve mens Hebreeuws, *ziel*. Alzo onder, Lev. 22:6, enz. Zie Gen. 12:5. zal van voor Mijn aangezicht uitgeroeid worden; Ik ben de HEERE!
4. Niemand van het zaad van Aaron, die melaats is, of een vloed heeft, zal van die heilige dingen eten, totdat hij rein is; mitsgaders die iets aanroert, dat onrein is Hebreeuws, *de onreinen ener ziel*; dat is, van een dood lichaam. Zie boven, Lev. 19:28. van een dood lichaam, of iemand, wien het zaad der bijligging ontgaat. Hebreeuws, *de bijligging des zaads*.
5. Of zo wie aangerod zal hebben enig kruipend gedierte, waarvan hij onrein is, of een mens, waarvan hij onrein is, naar al zijn onreinigheid; Dat is, met welke onreinheid hij zou mogen besmet zijn.
6. De mens, die dat aangerod zal hebben, zal onrein zijn tot aan den avond, en hij zal van die heilige dingen niet eten, maar zal zijn vlees met water baden.
7. Als de zon zal ondergegaan zijn, dan zal hij rein zijn; en daarna zal hij van die heilige dingen eten; want dat is zijn spijs. Of, *brood*. Zie boven, Lev. 3:11.
8. Het dode aas, en het verscheurde zal hij niet eten, om daarmee onrein te worden; Ik ben de HEERE!
9. Zij zullen dan Mijn bevel onderhouden, Hebreeuws, *mijne bewaring bewaren*, of, *onderhouding onderhouden*. opdat zij geen zonde daarover Om de heilige dingen, van welke Lev. 22:7 gesproken is. Zie boven, Lev. 21:22; alzo in het volgende. dragen Zie boven, Lev. 5:1. en daarin sterven, Te weten, in de zonde of straf hunner zonde, gelijk Nadab en Abihu wedervaren was; boven, Lev. 10:1,2. Anders, *om die*; te weten heilige dingen, van welke gesproken is, boven Lev. 22:7. als zij die ontheiligd zouden hebben; Dat is, die heilige dingen. Ik ben de HEERE, Die hen heilige! Namelijk, de priesters. Zie boven, Lev. 21:8.
10. Ook zal geen vreemde het heilige eten; Dat is, die niet is van het priesterlijk geslacht; de zodanigen waren de andere Levieten en Israëlieten. Zie onder, Lev. 22:12, en Matth. 12:4. een bijwoner des priesters, Versta, een die van buiten ingekomen zijnde, voor een tijd zijne woning en herbergplaats heeft bij den priester. Enigen verstaan dezen bijwoner van de dienstknechten, waarvan wij lezen Exod. 21:2,3, enz. en een dagloner, zullen het heilige niet eten.
11. Wanneer dan nog de priester een ziel met zijn geld zal gekocht hebben, Hebreeuws, *met de koping zijns gelds*; dat is, met het geld waarmee hij koopt. die zal daarvan eten; en de ingeborene van zijn huis, die zullen van zijn spijs eten.

12. Maar als des priesters dochter een vreemden man zal toebehoren, Dat is, die niet was van het priesterlijk geslacht; zie boven, Lev. 22:10. zij zal van het heoffer der heilige dingen niet eten.
13. Doch als des priesters dochter een weduwe of een verstotene zal zijn, Zie boven, Lev. 21:7. en geen zaad hebben, Dat is, kinderen. Aldus is dit woord genomen Gen. 5:25, en Gen. 15:3; Lev. 20:2, enz. en tot haars vaders huis, als in haar jonkheid, zal wedergekeerd zijn, zo zal zij van de spijs haars vaders eten; maar geen vreemde zal daarvan eten.
14. En wanneer iemand het heilige door dwaling zal gegeten hebben, zo zal hij deszelfs vijfde deel daarboven toedoen, en zal het den priester met het heilige wedergeven. Anders, zal den priester het heilige wedergeven. Versta wat het heilige gelijk of zoveel waard was, dewijl het gegetene niet weder kon gegeven worden. Zie boven, Lev. 5:16.
15. Zo zullen zij niet ontheiligen de heilige dingen der kinderen Israels, die zij den HEERE zullen gegeven hebben;
16. En hen doen dragen de ongerechtigheid der schuld, Dat is, de straf der schuld of misdaad; als boven, Lev. 22:9, en Lev. 5:1. als zij hun heilige dingen zouden eten; want Ik ben de HEERE, Die hen heilige!
17. Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
18. Spreek tot Aaron, en tot zijn zonen, en tot al de kinderen Israels, en zeg tot hen: Zo wie uit het huis van Israel, en uit de vreemdelingen in Israel is, die zijn offerande zal offeren naar al hun geloften, Zie van dezen boven, Lev. 7:16. en naar al hun vrijwillige offeren, die zij den HEERE ten brandoffer zullen offeren;
19. Het zal naar uw welgevallen zijn, Zie boven, Lev. 1:3. een volkomen mannetje, van de runderen, van de lammeren, of van de geiten.
20. Gij zult niet offeren iets, waarin een gebrek is; want het zou niet aangenaam zijn voor u. Hebreeuws, *niet naar aangenaamheid of welgevallen*. Alzo in Lev. 22:21. Versta, niet aangenaam den Heere. Vergelijk hiermede boven de aantekeningen op Lev. 1:4.
21. En als iemand een dankoffer den HEERE zal offeren, uitzonderende van de runderen of van de schapen een gelofte, of vrijwillig offer, het zal volkomen zijn, opdat het aangenaam zij; geen gebrek zal daarin zijn.
22. Het blinde, of gebrokene, of verlamde, of wratte, of droge schurfttheid, Zie boven, Lev. 21:20. of etterige schurfttheid hebbende, deze zult gij den HEERE niet offeren, en daarvan zult gij den HEERE geen vuuroffer op het altaar geven.
23. Doch een os, of klein vee, Dat is, schapen en geiten. te lang of te verkrompen in leden, die zult gij tot een vrijwillig offer bereiden; Dat is, mogen offeren. doch tot een gelofte zou het niet aangenaam zijn.
24. Het gedrukte, of gestotene, of gescheurde, of gesnedene, zult gij den HEERE niet offeren; dat zult gij in uw land niet doen.
25. Gij zult ook uit de hand des vreemden Hebreeuws, *zoon des vreemden, of uitlanders*. Hiermede wordt door God bevolen dat de offeranden, die door de vreemden zouden geofferd worden zie Ezra 6:8,9,10 zonder gebrek moesten zijn, zowel als de offeranden van de kinderen van Israël. van al deze dingen uw God geen spijs offeren; want hun verdorvenheid is in hen, in dezelve is gebrek, zij zouden niet aangenaam zijn voor u.

26. Wijders sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
27. Wanneer een os, of lam, of geit zal geboren zijn, zo zal die zeven dagen onder zijn moeder zijn; daarna, van den achtsten dag en daarover, zal hij aangenaam zijn tot offerande des vuuroffers den HEERE.
28. Gij zult ook een os, of klein vee, hem en zijn jong, op een dag niet slachten.
29. En als gij een loffer den HEERE zult slachten, naar uw wil zult gij het slachten.
30. Het zal op denzelfden dag gegeten worden; gij zult daarvan niet overlaten tot op den morgen; Ik ben de HEERE!
31. Daarom zult gij Mijn geboden houden, en dezelve doen; Ik ben de HEERE!
32. En gij zult Mijn heiligen Naam niet ontheiligen, Dat is, niet maken gelasterd te worden, mits iets te doen tegen mijne geboden. opdat Ik in het midden der kinderen Israels geheiligd worde; Dat is, gehouden en verklaard worde voor dien God, die de overtreders straft en de vromen beloont. Zie boven Lev. 10:3. Ik ben de HEERE, Die u heilige!
33. Die u uit Egypteland uitgevoerd heb, opdat Ik u tot een God zij; Zie Gen. 17:7. Ik ben de HEERE!

Leviticus 23

1. Daarna sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2. Spreek tot de kinderen Israels, en zeg tot hen: De gezette hoogtijden des HEEREN, welke gijlieden uitroepen zult, Namelijk, door de priesters. Zie Num. 10:8,9, enz. zullen heilige samenroepingen zijn; Hebreeuws, *samenroepingen der heiligheid*. Alzo worden de kerkelijke bijeenkomsten genoemd, omdat zij door enig middel van

stem of ander geluid tot de plaats der verzameling bijeengeroepen waren om den heiligen godsdienst te plegen. Alzo in het volgende. deze zijn Mijn gezette hoogtijden.

3. Zes dagen zal men het werk doen, Versta, het dagelijkse en dienstelijke werk, dienende tot verzorging van het tijdelijke leven. maar op den zevenden dag is de sabbat der rust, een heilige samenroeping; geen werk zult gij doen; het is des HEEREN sabbat, in al uw woningen.
4. Deze zijn de gezette hoogtijden des HEEREN, de heilige samenroepingen, welke gij uitroepen zult op hun gezetten tijd.
5. In de eerste maand, op den veertienden der maand, Genaamd *Nisan* en *Abib*, beginnende met de gelijkheid der dagen en der nachten in de lente, en meest overeenkomende met onzen Maart. Zie Exod. 13:4, en Num. 9:1. tussen twee avonden Zie van deze manier van spreken Exod. 12:6. is des HEEREN pascha. Hebreeuws, *Pesach*; dat is, *overschrid* of *voorbijgang*. Alzo wordt het feest genoemd door een sacramentele manier van spreken, daar het slechts een gedenkteken van den voorbijgang des engels was. Vergelijk hiermede Exod. 12:11, en Gen. 17:10, met de aantekeningen daarop.
6. En op den vijftienden dag der derzelve maand is het feest van de ongezuurde *broden* des HEEREN; zeven dagen zult gij ongezuurde *broden* eten.
7. Op den eersten dag Dat is, op dezen dag en op den zevenden, gelijk volgt Lev. 23:8, zal men zich in godsdienstige werken oefenen, en zich onthouden van den dagelijkschen arbeid. zult gij een heilige samenroeping hebben; geen dienstwerk Wat u van den godsdienst, dien gij schuldig zijt te plegen, zou mogen aftrekken en vermoeien. zult gij doen.

8. Maar gij zult zeven dagen vuuroffer den HEERE offeren; Zie boven, Lev. 1:9. en op den zevenden dag zal een heilige samenroeping wezen; geen dienstwerk zult gij doen.
9. En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
10. Spreek tot de kinderen Israels, en zeg tot hen: Als gij in het land zult gekomen zijn, hetwelk Ik u geven zal, en gij zijn oogst zult inoogsten, dan zult gij een garf der eerstelingen Het Hebreeuwse woord betekent het *tiende deel van een efa*; Exod. 16:36. Hierom schijnt een schoof ook zo genoemd te zijn, omdat men een tiende deel van een efa uit een schoof kon dorsen. van uw oogst tot den priester brengen.
11. En hij zal die garf voor het aangezicht des HEEREN bewegen, opdat het voor u aangenaam zij; Hebreeuws, *tot uwe aangenaamheid of welgevalligheid*. des anderen daags na den sabbat Dat is, op den zestienden dag der maand, den tweeden na den paasdag en den tweeden der ongezuurde broden. zal de priester die bewegen.
12. Gij zult ook op den dag, als gij die garf bewegen zult, bereiden een volkomen lam, dat eenjarig is, Hebreeuws, *een zoon zijns jaars*; dat is, dat een jaar oud is. Alzo Num. 7:17,21,33, enz. ten brandoffer den HEERE;
13. En zijn spijsoffer twee tienden meelbloem, met olie gemengd, ten vuuroffer, den HEERE tot een liefelijken reuk; Zie Gen. 8:21. en zijn drankoffer van wijn, Versta de offeranden, in welke vochtige dingen, als *wijn* en *olie*, geofferd werden. Alzo onder, Lev. 23:18,37. Zie Gen. 35:14, en vergelijk Exod. 29:40. het vierde deel van een hin. Zie van deze maat boven, Lev. 19:36.
14. En gij zult geen brood, De zin is dat zij gans niet van de nieuwe vruchten smaken noch nuttigen mochten, dan wanneer zij de eerstelingen daarvan Gode zouden geofferd hebben, hetwelk geschieden moest op den dag tevoren gemeld, Lev. 23:11. noch geroost koren, noch groen aren eten, tot op dienzelfden dag, dat gij de offerande uws Gods zult gebracht hebben; het is een eeuwige inzetting voor uw geslachten, in al uw woningen.
15. Daarna zult gij u tellen van den anderen dag na den sabbat, van den dag, dat gij de garf des beweegoffers zult gebracht hebben; Zie van het beweegoffer boven, Lev. 7:30. het zullen zeven volkomen sabbatten zijn; *Of, weken.*
16. Tot den anderen dag, na den zevenden sabbat, zult gij vijftig dagen tellen, dan zult gij een nieuw spijsoffer den HEERE offeren. Vergelijk Num. 28:26, en versta dit van het offer, dat van nieuw koren of vruchten moest komen, en te onderscheiden is van de vrijwillige spijsoffers, van welke te zien is boven, Lev. 2:12.
17. Gijlieden zult uit uw woningen twee beweegbroden brengen, zij zullen van twee tienden meelbloem zijn, Te weten, van een efa, en zie van deze maat breder Exod. 16:36, en boven, Lev. 5:11. gedesemd zullen zij gebakken worden; Dit was geoorloofd in deze offeranden der eerste vruchten, maar niet in de vrijwillige spijsoffers, boven, Lev. 2:11. het zijn de eerstelingen den HEERE. Vergelijk boven, Lev. 2:12.
18. Gij zult ook met het brood zeven volkomen eenjarige lammeren, Hebreeuws, *zonen van een jaar*. Alzo in Lev. 23:19. en een var, het jong van een rund, Hebreeuws, *de zoon van een rund*; dat is, een jong rund. en twee rammen offeren; zij zullen den HEERE een brandoffer zijn, met hun spijsoffer en hun drankoffer, een vuuroffer, tot een liefelijken reuk den HEERE.

19. Ook zult gij een geitenbok ten zondoffer, en twee eenjarige lammeren ten dankoffer bereiden.

20. Dan zal de priester dezelve met het brood der eerstelingen *Of, na het brood der eerstelingen, na hetwelk hij beide de lammeren bewegen zal. ten beweegoffer*, voor het aangezicht des HEEREN, met de twee lammeren bewegen; zij zullen den HEERE een heilig ding zijn, voor den priester.

21. En gij zult op dienzelfden dag *Te weten, gij priesters. uitroepen, dat gij een heilige samenroeping zult hebben; geen dienstwerk zult gij doen; het is een eeuwige inzetting in al uw woningen voor uw geslachten.*

22. Als gij nu den oogst uws lands zult inoogsten, gij zult, in uw inoogsten, den hoek des velds *Dat is, de aren, die aan de hoeken des lands, of de kanten des akkers wat bezijden afstaan, en in het afsnijden plachten vergeten of nagelaten te worden. niet ganselijk afmaaien, Hebreeuws, voleinden; dat is, niet gans afsnijden en opzamelen. en de opzameling van uw oogst Dat is, wat overblijft, om daarna opgezameld te worden. niet opzamelen; voor den arme en voor den vreemdeling zult gij ze laten; Ik ben de HEERE, uw God!*

23. En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:

24. Spreek tot de kinderen Israels, zeggende: In de zevende maand, Genaamd *Ethanim*, 1 Kon. 8:2, beginnende in onzen September, wanneer de zon in het teken van de Weegschaal gaat, en dag en nacht gelijk maakt. op den eersten der maand, zult gij een rust hebben, een gedachtenis des geklanks, *Of, een gedenkfeest des geklanks, of gelijk enigen, een geklank ter gedachtenis*, hetwelk geschiedde door de priesters met het blazen van een trompet: I. Om het volk te waarschuwen dat nu het politieke jaar inging, naar hetwelk men alle burgerlijke contracten

en handelingen moest bereiden en rekenen; II. Om het volk te vermanen dat zij God zouden danken voor de weldaden, die zij het gehele jaar genoten hadden; III. Dat zij met erkentenis en leedwezen over hunne zonden zich zouden bereiden tegen den dag der verzoening, welke was de tiende dag van dezelfde maand. Zie onder, Lev. 23:27. een heilige samenroeping.

25. Geen dienstwerk zult gij doen; maar gij zult den HEERE vuuroffer offeren.

26. Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:

27. Doch op den tienden dezer zevende maand *Of, immers. zal de verzoendag zijn, Versta, een feest bij de Israëlieten, waarin zij zich verzoenden met den Heere over hunne zonden, zich vernederende door vasten en bidden. een heilige samenroeping zult gij hebben; dan zult gij uw zielen verootmoedigen, Zie boven, Lev. 16:29. en zult den HEERE een vuuroffer offeren.*

28. En op dienzelven dag zult gij geen werk doen; want het is de verzoendag, om over u verzoening te doen voor het aangezicht des HEEREN uws Gods.

29. Want alle ziel, *Dat is, ieder mens. Versta, niet alleen de Israëlieten maar ook de Israëlgenoten, die zich uit andere natiën tot de Israëlietische gemeente zouden begeven hebben. Alzo in Lev. 23:30. welken op dienzelven dag niet zal verootmoedigd zijn geweest, die zal uitgeroeid worden uit haar volken. Zie Gen. 17:14.*

30. Ook alle ziel, die enig werk op dienzelven dag gedaan zal hebben, die ziel zal Ik uit het midden haars volks verderven.

31. Gij zult geen werk doen; het is een eeuwige inzetting voor uw geslachten, in al uw woningen.

32. Het zal u een sabbat der rust zijn; dan zult gij uw zielen verootmoedigen; op den negenden der maand in den avond, Namelijk, wanneer de negende dag was voorbijgegaan en de avond gekomen, welke het begin van den tienden dag was, gelijk in de schepping de avond vóór den morgen ging. Deze manier van den dag te rekenen hebben de Joden gevolgd. Vergelijk Gen. 1:5. van den avond tot den avond, Dat is, van den ondergang der zon tot den volgende ondergang der zon. zult gij uw sabbat rusten.

33. En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:

34. Spreek tot de kinderen Israels, zeggende: Op den vijftienden dag van deze zevende maand zal het feest der loofhutten Welke gemaakt waren niet van borden, vellen, wol of linnentuig, maar van takken van groene bomen, gelijk hierna, Lev. 23:40, verklaard wordt. Hiervan is te zien een exempel Neh. 8:16. zeven dagen den HEERE zijn.

35. Op den eersten dag zal een heilige samenroeping zijn; geen dienstwerk zult gij doen.

36. Zeven dagen zult gij den HEERE vuurofferen offeren; op den achtsten dag zult gij een heilige samenroeping hebben, en zult den HEERE vuuroffer offeren; het is een verbodsdag; Hebreeuws, *verbod*, of *ophouding*. Omdat op dien dag verboden was enig dienstwerk te doen, en de gemeente opgehouden werd om bijeen te blijven tot verrichting van den publieken godsdienst. Zie ook Num. 29:35; Deut. 16:8; 2 Kon. 10:20; Neh. 8:18; Joël. 1:14; Amos 5:21. Anders, *solemnele vergadering*, *vierdag*, of *bijeenkomst*. Anders, *sluitdag*. Dat is, de laatste en voornaamste dag, waarmede het feest besloten werd. Zie Deut. 16:8; Joh. 7:37. # Joh 7.37 gij zult geen dienstwerk doen.

37. Dit zijn de gezette hoogtijden des HEEREN, welke gij zult uitroepen tot

heilige samenroepingen, om den HEERE vuuroffer, brandoffer en spijsoffer, slachtoffer en drankofferen, elk dagelijks op zijn dag, te offeren;

38. Behalve de sabbatten des HEEREN, en behalve uw gaven, en behalve al uw geloften, en behalve al uw vrijwillige offeren, welke gij den HEERE geven zult.

39. Doch op den vijftienden dag der zevenden maand, als gij het inkomen des lands zult ingegaderd hebben, zult gij des HEEREN feest zeven dagen vieren; op den eersten dag zal er rust zijn, en op den achtsten dag zal er rust zijn.

40. En op den eersten dag zult gij u nemen takken Hoewel het Hebreeuwse woord gemeenlijk *vruchten* betekent, zo wordt het evenwel ook 2 Kon. 19:30 genomen voor al hetgeen, dat uit den wortel of stammen schiet en wast. En dat hier de takken verstaan worden, is genoeg af te nemen uit hetgeen hierop volgt, en uit Neh. 8:16, waar nog meer soorten van takken genoemd worden. En uit deze maakten zij hunne loofhutten. van schoon geboomte, ALs, olijfbomen, mirtebomen, palmbomen. Zie Neh. 8:16. palmtakken Hoewel het Hebreeuwse woord gemeenlijk *vruchten* betekent, zo wordt het evenwel ook 2 Kon. 19:30 genomen voor al hetgeen, dat uit den wortel of stammen schiet en wast. En dat hier de takken verstaan worden, is genoeg af te nemen uit hetgeen hierop volgt, en uit Neh. 8:16, waar nog meer soorten van takken genoemd worden. En uit deze maakten zij hunne loofhutten., en meien van dichte bomen, met beekwilgen; Met welke men die voorgemelde takken aan elkander bond, zoals sommigen menen. en gij zult voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods, zeven dagen vrolijk zijn.

41. En gij zult dat feest den HEERE zeven dagen in het jaar vieren; het is een eeuwige inzetting voor uw

geslachten; in de zevende maand zult gij het vieren.

42. Zeven dagen zult gij in de loofhutten wonen; alle inboorlingen in Israel zullen in loofhutten wonen;
43. Opdat uw geslachten weten, dat Ik de kinderen Israels in loofhutten heb doen wonen, Te weten, de veertig jaren, die zij in de woestijn wandelden. Dat is, Ik heb u wonderbaarlijk onderhouden, zonder huizen te hebben ter woning en zonder vruchten der aarde ter voeding. als Ik hen uit Egypteland uitgevoerd heb; Ik ben de HEERE, uw God!
44. Alzo heeft Mozes de gezette hoogtijden des HEEREN tot de kinderen Israels uitgesproken.

Leviticus 24

1. En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
2. Gebied den kinderen Israels, dat zij tot u brengen *Hebreeuws, nemen; dat is, nemen en brengen. Zie Gen. 12:15.* zuivere gestoten olijfolie, *Zie hiervan ook het gebod Exod. 27:20.* voor den luchter, om de lampen *Welke waren in getal zegen; Exod. 25:37.* gedurig aan te steken. Te weten, in elken avondstond.
3. Aaron zal die voor het aangezicht des HEEREN gedurig toerichten, van den avond tot den morgen, buiten den voorhang van de getuigenis, *Die het heilige van het heilige der heiligen afscheidt. Zie boven, Lev. 4:6.* Deze luchter nu of kandelaar stond in het heilige aan de zuidzijde, gelijk de gouden tafel aan de noordzijde; *Exod. 26:35.* in de tent der samenkomst; het is een eeuwige inzetting voor uw geslachten.
4. Hij zal op den louteren kandelaar *Dat is, die van louter en fijn goud gemaakt was, Exod. 25:31, gelijk hij ook hierna Lev. 24:6 de reine tafel noemt, waar de toonbroden op gelegd worden, omdat die met zuiver, fijn en gelouterd goud overtrokken was; van welke men ook lezen kan Exod. 25:24.* die lampen voor het aangezicht des HEEREN gedurig toerichten.
5. Gij zult ook meelbloem nemen, en twaalf koeken daarvan bakken; van twee tienden *Dat is, van twee gomer, welke was het tiende deel van een efa. Zie Exod. 16:36.* zal een koek zijn.
6. En gij zult ze in twee rijen leggen, zes in een rij, op de reine tafel, voor het aangezicht des HEEREN.
7. En op elke rij zult gij zuiveren wierook leggen, welke het brood ten gedenkoffer zal zijn; *Zie boven, Lev. 2:2.* het is een vuuroffer den HEERE.
8. Op elken sabbatdag *Hebreeuws, in den dag des sabbats, in den dag des sabbats. Zie van deze manier van spreken Gen. 7:2.* gedurig zal men dat voor het aangezicht des HEEREN toerichten, *Hetwelk de priesters alleen doen moesten. vanwege de kinderen Israels, tot een eeuwig verbond.*
9. En het zal voor Aaron en zijn zonen zijn, die dat in de heilige plaats zullen eten; want het is voor hem een heiligheid der heiligheden uit de vuurofferen *Dit wordt onder de vuurofferanden ook geteld, omdat de wierook, die er op lag, dan aangestoken en den Heere verbrand werd.* des HEEREN, een eeuwige inzetting.
10. En er ging de zoon ener Israelietische vrouw uit, die, in het midden der kinderen Israels, de zoon van een Egyptische man was; *Het is waarschijnlijk dat deze Egyptenaar het Israëlietisch geloof aangenomen had, gelijk velen menen, of anders moest hij, als een vreemdeling, onder de Israëlieten gewoond hebben.* en de zoon van deze Israelietische en een Israelietisch man twistten in het leger.
11. Toen lasterde de zoon der Israelietische vrouw uitdrukkelijk den NAAM, *Versta, den naam des Heeren, of, JEHOVAH, gelijk zulks verklaard wordt Lev. 24:16, en Deut. 28:58.* Zie van dezen naam

- Gen. 2:4. en vloekte; daarom brachten zij hem tot Mozes; Versta, dat de rechters hem tot Mozes gebracht hebben, om hem raad te vragen hoe zij dezen gruwelijken lasteraar straffen zouden. de naam nu zijner moeder was Selomith, de dochter van Dibri, van den stam Dan.
12. En zij leidden hem in de gevangenis, opdat hem, naar den mond des HEEREN, Dat is, het bevel des Heeren. Zie Gen. 41:40, en Exod. 17:1. verklaring geschieden zou.
13. En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
14. Breng den vloeker uit tot buiten het leger, en allen, die het gehoord hebben, Namelijk, hoe hij gevloekt en den naam van God gelasterd heeft. En dezen, als getuigen, moesten hunne hand op zijn hoofd leggen, om daarmede te getuigen dat zij hem met waarheid van deze zonde der godslastering beschuldigden, en dat hij alzo er aan schuldig zijnde, deze straf verdiend had. zullen hun handen op zijn hoofd leggen; daarna zal hem de gehele vergadering stenigen.
15. En tot de kinderen Israels zult gij spreken, zeggende: Een ieder, als hij zijn God gevloekt zal hebben, zo zal hij zijn zonde dragen. Dat is, de straf zijner zonde, gelijk hij dat verklaart in Lev. 24:16. Zie boven, Lev. 5:1.
16. En wie den Naam des HEEREN gelasterd zal hebben, Hebreeuws, *doorstoken hebben*; gelijk boven, Lev. 24:11. Zie aldaar. zal zekerlijk gedood worden; Hebreeuws, *stervende gedood worden*; dat is, men zal niet nalaten hem te doden zonder enige verschoning te gebruiken. Alzo in het volgende. de ganse vergadering zal hem zekerlijk stenigen; Hebreeuws, *stenigende stenigen*. alzo zal de vreemdeling zijn, gelijk de inboorling, als hij den NAAM zal gelasterd hebben, hij zal gedood worden.
17. En als iemand enige ziel des mensen Dat is, een mens. Zie Gen. 12:5, en Exod. 21:12. zal verslagen hebben, Dat is, wie een mens met wonden en slaan het leven beneemt. Vergelijk Gen. 37:21. hij zal zekerlijk gedood worden.
18. Maar wie de ziel van enig vee zal verslagen hebben, hij zal het wedergeven, ziel voor ziel. Te weten, een levend stuk vee, voor hetgeen hij doodgeslagen zal hebben.
19. Als ook iemand aan zijn naaste een gebrek zal aangebracht hebben; gelijk als hij gedaan heeft, zo zal ook aan hem gedaan worden: Te weten, naar wettelijke orde, verklaard in de volgende aantekening.
20. Breuk voor breuk, Dit was de wet der vergelding, welke niet door particuliere personen, maar door de overheid met kennis van zaken moest uitgevoerd worden. De Farizeën hebben haar misduid en kwalijk uitgelegd, waarover zij van onzen Zaligmaker, Matth. 5:38,39, bestraft worden. oog voor oog, tand voor tand; gelijk als hij een gebrek een mens zal aangebracht hebben, Hebreeuws, *gegeven*. zo zal ook hem aangebracht worden.
21. Wie dan enig vee verslaat, die zal het wedergeven; maar wie een mens verslaat, die zal gedood worden.
22. Enerlei recht zult gij hebben; zo zal de vreemdeling zijn, als de inboorling; want Ik ben de HEERE, uw God!
23. En Mozes zeide tot de kinderen Israels, dat zij den vloeker tot buiten het leger uitbrengen, en hem met stenen stenigen zouden. En de kinderen Israels deden, gelijk als de HEERE Mozes geboden had.

Leviticus 25

1. Verder sprak de HEERE tot Mozes, aan den berg Sinai, Te weten, uit de tent

der samenkomst, die nu aan den berg opgericht was, Exod. 40, en uit welke God aan Mozes deze wetten heeft gegeven, Lev. 1:1, toen zij opgericht was bij den berg Sinaï. Vergelijk onder, Lev. 26:46, en Lev. 27:34. zeggende:

2. Spreek tot de kinderen Israels, en zeg tot hen: Wanneer gij zult gekomen zijn in dat land, dat Ik u geve, dan zal dat land *Anders, het land zal rusten, Te weten, van bebouwd te worden. het zal een sabbat* Het woord *sabbat* betekent *rust en ophouding van enige werken. De uitwendige sabbat is in het Oude Testament geweest: I. van dagen, als van den zevenden dag en de vierdagen, Exod. 20:8, boven, Lev. 23:39, enz.; II. van maanden, als van de nieuwe maanden, boven, Lev. 23:24; Num. 28:11; III. van jaren, als hier en onder, Lev. 26:35, enz. den HEERE zijn. rusten, Te weten, van bebouwd te worden. een sabbat* Het woord *sabbat* betekent *rust en ophouding van enige werken. De uitwendige sabbat is in het Oude Testament geweest: I. van dagen, als van den zevenden dag en de vierdagen, Exod. 20:8, boven, Lev. 23:39, enz.; II. van maanden, als van de nieuwe maanden, boven, Lev. 23:24; Num. 28:11; III. van jaren, als hier en onder, Lev. 26:35, enz. den HEERE.* Dat is, naar zijn bevel en Hem ter ere.
3. Zes jaren zult gij uw akker bezaaien, en zes jaren uw wijngaard besnijden, en de inkomst daarvan inzamelen.
4. Doch in het zevende jaar zal voor het land een sabbat der rust zijn, een sabbat den HEERE; uw akker zult gij niet bezaaien en uw wijngaard niet besnijden.
5. Wat van zelf van uw oogst zal gewassen zijn, zult gij niet inoogsten, en de druiven uwer afzondering *Anders, wat gij niet besneden hebt, of, waarvan gij u onthouden hebt.* Versta, den wijngaard van iederen Israëliet, waarvan hij zich naar deze wet afzondere, om het bebouwen, het snoeien daarvan en het aflezen zijner druiven na te laten. Zo wordt hij ook genoemd onder, Lev. 25:11. **zult gij**

niet afsnijden; het zal een jaar der ruste voor het land zijn.

6. En de *inkomst van den sabbat des lands* zal voor u tot spijs zijn, voor u, en voor uw knecht, en voor uw dienstmaagd, en voor uw dagloner, en voor uw bijwoner, die bij u als vreemdelingen verkeren;
7. Mitsgaders voor het vee, en voor het gedierte, dat in uw land is, zal al de inkomst daarvan tot spijs zijn.
8. Gij zult u ook tellen zeven jaarweken, zevenmaal zeven jaren; Hebreeuws, *sabbatjaren*. Het woord *sabbat* betekent hier een week, gelijk boven, Lev. 23:15; gelijk nu een week der dagen zeven dagen had, alzo had een week der jaren zeven jaren. zodat de dagen der zeven jaarweken u negen en veertig jaren zullen zijn.
9. Daarna zult gij in de zevende maand, Zie van deze maand boven, Lev. 23:24. op den tienden der maand, de bazuin des geklanks doen doorgaan; Dat is, doen omdragen door het gehele land, om overal geblazen te worden tot verkondiging van het jubeljaar. op den verzoendag Zie boven, Lev. 23:27. zult gij de bazuin doen doorgaan in uw ganse land.
10. En gij zult dat vijftigste jaar Hebreeuws, *het jaar van vijftig jaar. heiligen*, Dat is, verkondigen dat het den Heere tot een bijzonder en heilig gebruik toegeëigend en afgezonderd is. Zie van het woord *heiligen*, in dezen zin genomen, boven, Lev. 8:10. en vrijheid uitroepen in het land, voor al zijn inwoners; het zal u een jubeljaar zijn; Het Hebreeuwse woord *Jobel* betekent vooreerst een *weer of ram*, daarna een ramshoorn, en eindelijk het vijftigste jaar, hetwelk met een ramshoorn verkondigd werd, gelijk hier. In dit jaar werd de vrijheid voor de Israëlietische knechten en dienstmaagden uitgeroepen, en die hun erfgoederen door armoede verkocht hadden, kwamen weder in derzelve bezit. Het woord *jaar* wordt hier en in het volgende bijgevoegd

uit Lev. 25:13. en gij zult wederkeren een ieder tot zijn bezittingen, en zult wederkeren een ieder tot zijn geslacht. Dat is, tot zijne maagschap en vrienden, van wie hij zich afgezonderd had door zich aan vreemden te verkopen. Zie onder, Lev. 25:41. Lev. 25:11.

11. Dit jubeljaar zal u het vijftigste jaar zijn; gij zult niet zaaien, noch inoogsten wat van zelf daarin zal gewassen zijn, noch ook *de druiven* der afzonderingen in hetzelfde afsnijden.

12. Want dat is het jubeljaar; het zal u heilig zijn; Hebreeuws, *heiligheid*. gij zult uit het veld de inkomst daarvan eten. Te weten, die vanzelf, zonder uw arbeid, zal gewassen zijn.

13. Op dat jubeljaar zult gij ieder wederkeren tot zijn bezitting.

14. Daarom, wanneer gij aan uw naaste wat veilbaars verkopen, of uit de hand uws naasten kopen zult, dat niemand de een den ander Hebreeuws, *een man zijnen broeder*. verdrukke. Of, *verkorte*. Zie boven, Lev. 19:33.

15. Naar het getal der jaren, van het jubeljaar af, zult gij van uw naaste kopen, en naar het getal van de jaren der inkomsten Dat is, waarin het veld of de akkers hunne inkomst voortbrengen. Want het land werd niet verkocht, maar alleen zijn inkomen voor zekere jaren, gelijk blijkt uit het volgende. zal hij het aan u verkopen.

16. Naar de veelheid der jaren zult gij zijn koop vermeederen, Versta, van het goed, dat te verkopen is, prijs of waarde. en naar de weinigheid der jaren zult gij zijn koop verminderen; want hij verkoopt aan u het getal der inkomsten. Dat is, niet het eigendom des lands, maar het gebruik en de inkomsten daarvan, en dat voor een getal van jaren, dat met het jubeljaar moet eindigen. Want alsdan

mocht de verkoper of eigenaar weder in zijn goed komen, en de koper er uit scheiden.

17. Dat dan niemand zijn naaste verdrukke; maar vreest voor uw God; want Ik ben de HEERE, uw God!

18. En doet Mijn inzettingen, en houdt Mijn rechten, en doet dezelve; zo zult gij zeker wonen in het land.

19. En het land zal zijn vrucht geven, en gij zult eten tot verzadiging toe; en gij zult zeker daarin wonen.

20. En als gij zoudt zeggen: Wat zullen wij eten in het zevende jaar? Ziet, wij zullen niet zaaien, en onze inkomst niet inzamelen;

21. Zo zal Ik Mijn zegen gebieden Dat is, Ik zal mijn zegen geven en toezenden. Gods *gebieden* betekent zijn doen, volbrengen en uitvoeren, òf met dadelijke zegening, gelijk hier en Deut. 28:8, en Ps. 111:9, en Ps. 133:3; òf met dadelijke straf, gelijk Jes. 5:6; Amos 9:4; Nah. 1:14. Vergelijk Gen. 1:3. over u in het zesde jaar, dat het de inkomst voor drie jaren zal voortbrengen.

22. Het achtste jaar nu zult gij zaaien, en zult van de oude inkomst eten, tot het negende jaar toe; totdat zijn inkomst ingekomen is, Te weten, van het achtste jaar. zult gij het oude eten.

23. Het land ook zal niet voor altoos verkocht worden; Hebreeuws, *tot afsnijding*; te weten, van het recht der lossing; zodat den verkoper ten enenmale zou afgesneden en ontnomen zijn het recht van zijn verkocht erf te mogen lossen, of in het jubeljaar wederom tot zijne bezitting te keren. Zie dezelfde manier van spreken onder, Lev. 25:30. want het land is het Mijne, dewijl gij vreemdelingen en bijwoners bij Mij zijt.

24. Daarom zult gij, Dat is, gij zult het met deze conditie verkopen, dat het zal mogen gelost worden. in het ganse land uwer bezitting, lossing voor het land toelaten.

25. Wanneer uw broeder zal verarmd zijn, en iets van zijn bezitting verkocht zal hebben, zo zal zijn lossen, die hem nabestaande is, komen, en zal het verkochte zijns broeders lossen.

26. En wanneer iemand geen lossen zal hebben, maar zijn hand bekomen Zie dergelijke manier van spreken, boven, Lev. 5:7. en hij gevonden zal hebben, zoveel genoeg is Hebreeuws, *naar de genoegzaamheid zijner lossing.* tot zijn lossing;

27. Dan zal hij de jaren zijner verkoping rekenen, Te weten, van toen de verkoping was geschied tot het jubeljaar daaraan volgende, rekenende de inkomst van zoveel jaren als er nog overig waren, en die betalende naar de waarde, gelijk de koop geschied was. Zie boven, Lev. 25:16. en het overschot zal hij den man, wien hij het verkocht had, weder uitkeren; en hij zal weder tot zijn bezitting komen.

28. Maar indien zijn hand niet gevonden heeft, Vergelijk dit met de aantekeningen op Lev. 25:30, en Richt. 9:33. wat genoeg is, om aan hem weder uit te keren, zo zal zijn verkochte goed zijn in de hand van deszelfs koper tot het jubeljaar toe; maar in het jubeljaar zal het uitgaan, Dat is, het verkochte goed zal niet meer in de macht desgenen zijn, die dat gekocht had. Anders, *hij*, te weten, de koper zal *uitgaan*. Vergelijk onder, Lev. 25:30,31, in het volgende, *hij*, te weten, de verkoper. en hij zal tot zijn bezitting wederkeren.

29. Insgelijks, wanneer iemand een woonhuis *in* een bemuurde stad zal verkocht hebben, Hebreeuws, *een stad des muurs.* zo zal zijn lossing zijn, totdat het jaar zijner verkoping volkomen zal zijn; in een vol jaar zal zijn lossing wezen. Hebreeuws, *dagen*. Alzo wordt dit woordje voor een volkomen jaar genomen, Exod. 13:10; 1 Sam. 1:3, en 1

Sam. 27:7. De zin is, dat het recht dezer lossing duurde een geheel en volkomen jaar nadat de verkoping geschied was.

30. Maar is het, dat het niet gelost wordt, tegen dat hem het gehele jaar zal vervuld zijn, zo zal dat huis, hetwelk in die stad is, die een muur heeft, voor altoos blijven aan hem, Hebreeuws, *tot afsnijding*; gelijk boven, Lev. 25:23. De zin is, dat het huis den koper alzo toebehoren en eigen worden moest, dat den verkoper alle recht van dat te mogen lossen afgesneden werd. die dat gekocht heeft, onder zijn geslachten; het zal in het jubeljaar Versta dit van het verkochte huis, hetwelk ook uit het vermogen des kopers in het jubeljaar niet mocht uitgaan, maar hem moest eigen blijven. niet uitgaan.

31. Doch de huizen der dorpen, die rondom geen muur hebben, zullen als het veld des lands gerekend worden; daarvoor zal lossing zijn, Te weten, voor de huizen der dorpen, gelijk van het veld verordineerd wordt, boven, Lev. 25:25,26. In het Hebreeuws staat dit in het getal van enen, ziende op elk dorpshuis. Anders, *voor hem den verkoper zal lossing zijn en de koper zal er uitgaan in het jubeljaar.* en zij zullen in het jubeljaar uitgaan.

32. Aangaande de steden der Levieten, *en* de huizen der steden hunner bezitting; de Levieten zullen een eeuwige lossing hebben. Versta dit van den tijd der wet en der Joodse politie in het land Kanaän; alzo onder, Lev. 25:34. Zie Gen. 13:15.

33. En als men onder de Levieten Anders, *als men van de Levieten enig huis zal gekocht hebben, enz. Of, maar die lost, hetzij van de Levieten, of, de koper zal van het verkochte huis, enz.* lossing zal gedaan hebben, zo zal de koop van het huis Namelijk, dat van den verkoper zal gelost worden. en van de stad zijner bezitting Versta, tot welke het huis behoorde of waaronder het sorteerde. in het jubeljaar uitgaan; want de

- huizen van de steden der Levieten zijn hun bezitting in het midden van de kinderen Israels.
34. Doch het veld van de voorstad hunner steden *Dat is, dat onder de stad gelegen is.* zal niet verkocht worden; want het is een eeuwige bezitting voor hen. *Als boven, Lev. 25:32.*
35. En als uw broeder zal verarmd zijn, en zijn hand bij u wankelen zal, *Dat is, zijn vermogen en middelen zullen afgaande zijn. Anders, zijn bevende hand tot u uitstrekken zal,* om hulp in zijne armoede en ellende bij u te verkrijgen. **zo zult gij hem vasthouden,** *Het Hebreeuwse woord betekent eigenlijk aangrijpen en vatten om vast te houden.* Versta hierdoor allerlei onderstand en weldadigheid, waardoor men den armen tehulp komt. Vergelijk Ezech. 16:49. *zelfs een vreemdeling en bijwoner,* Men kan hier verstaan dezulken, die Jodengenoten geworden waren en de Israëlietische religie aangenomen hadden. Want aan andere vreemdelingen mochten zij op woeker lenen, Deut. 23:20, hetwelk God verboden had te doen aan den gelovigen vreemdeling; Exod. 22:25; Deut. 23:19. **opdat hij bij u leve.**
36. Gij zult geen woeker *Het Hebreeuwse woord betekent een bijting of doorknaging;* omdat door den woeker de middelen der mensen verslonden worden. **noch overwinst van hem nemen;** *Het Hebreeuwse woord is zoveel als vermenigvuldiging of overmatige vergroting, gelijk is woeker van woeker, gewin van gewin, en overschatting buiten reden en maat nemen. Sommigen nemen het eerste woord voor den woeker, die met geld geschiedt, het andere voor het overgewin, dat verkregen wordt met waar, spijs, kleding, enz. maar gij zult vrezen voor uw God, opdat uw broeder bij u leve.*
37. Uw geld zult gij hem niet op woeker geven, en gij zult uw spijs niet op overwinst geven.
38. Ik ben de HEERE, uw God, Die u uit Egypteland gevoerd heb, om u het land Kanaan te geven, opdat Ik u tot een God zij. *Zie Gen. 17:7.*
39. Desgelijks, wanneer uw broeder bij u zal verarmd zijn, en zich aan u verkocht zal hebben, *Of, aan u verkocht zal worden.* gij zult hem niet doen dienen *Of, gij zult hem geen dienst afeisen, naar slaafse dienstbaarheid, of, gij zult u door hem niet laten dienen, of door hem niet gediend zijn met den dienst van een slaaf of lijfeigene;* dat is, gij zult zijn dienst niet gebruiken met zulke hardheid, die men de slaven placht op te leggen. *Hebreeuws, gij zult niet dienen in hem den dienst eens knechts.* *Zie dezelfde manier van spreken onder, Lev. 25:46; Exod. 1:14; Jer. 25:14, en Jer. 30:8, en Jer. 34:9,10.* **den dienst van een slaaf;**
40. Als een dagloner, als een bijwoner zal hij bij u zijn; tot het jubeljaar zal hij bij u dienen.
41. Dan zal hij van u uitgaan, hij en zijn kinderen met hem, en hij zal tot zijn geslacht wederkeren, *Zie boven, Lev. 25:10.* en tot de bezitting zijner vadersen wederkeren.
42. Want zij zijn Mijn dienstknechten, *Die Ik uit alle volken verkoren heb tot mijn eigendom, om Mij alhier te dienen, en hierna eeuwiglijk met Mij te leven. Alzo onder, Lev. 25:55.* die Ik uit Egypteland uitgevoerd heb; zij zullen niet verkocht worden, gelijk men een slaaf verkoopt. *Hebreeuws, door, of naar de verkoping van een slaaf;* dat is, om als slaven behandeld te worden, en eeuwiglijk te dienen.
43. Gij zult geen heerschappij over hem hebben met wreedheid; maar gij zult vrezen voor uw God.
44. Aangaande uw slaaf of uw slavin, die gij zult hebben, die zullen van de volken zijn, die rondom u zijn; van die zult gij een slaaf of een slavin kopen.
45. Gij zult ze ook kopen van de kinderen der bijwoners, die bij u als

vreemdelingen verkeren, uit hen en uit hun geslachten, die bij u zullen zijn, die zij in uw land zullen gewonnen hebben; en zij zullen u tot een bezitting zijn. Te weten, om die als slaven, die in het jubeljaar niet konden gelost worden, altijd te gebruiken.

46. En gij zult u tot bezitters over hen stellen voor uw kinderen na u, opdat zij de bezitting erven; gij zult hen in eeuwigheid doen dienen; Te weten, als slaven en lijfeigenen, gelijk boven, Lev. 25:39. maar over uw broeders, de kinderen Israels, een iegelijk over zijn broeder, gij zult over hem geen heerschappij hebben met wreedheid.

47. En wanneer de hand eens vreemdelings en bijwoners, die bij u is, *wat* bekomen zal hebben, Dat is, enige middelen of rijkdom verkregen zal hebben; also onder, Lev. 25:49. en uw broeder, die bij hem is, verarmd zal zijn, dat hij zich aan den vreemdeling, den bijwoner, die bij u is, of aan den stam Dat is, aan den ingeborene en ingezetene, welke, ofschoon hij van uitlandse ouders afkomstig is, nochtans in uw land geboren en daarin door langdurige inwoning ingeworteld is. van het geslacht des vreemdelings zal verkocht hebben;

48. Nadat hij zich zal verkocht hebben, zal er lossing voor hem zijn; een van zijn broeders zal hem lossen;

49. Of zijn oom, of de zoon zijns ooms, zal hem lossen, of die uit de naasten zijns vleses van zijn geslacht is, zal hem lossen; of heeft zijn hand wat bekomen, dat hij zichzelf losse.

50. En hij zal met zijn koper rekenen van dat jaar af, dat hij zich aan hem verkocht heeft tot het jubeljaar toe; also dat het geld zijner verkoping zal

zijn naar het getal van de jaren, Te weten, dat hij zijn heer gediend zal hebben, om zoveel van het geld der lossing af te trekken als zijn heer in dien tijd een dagloner had moeten geven. naar de dagen eens dagloners zal het met hem zijn. Dat is, zal men met hem handelen.

51. Indien nog vele van die jaren zijn, Te weten, die het jubeljaar voorafgaan, in hetwelk de knechten moesten losgelaten worden. Vergelijk Lev. 25:52. naar die Dat is, naar dat er nog vele jaren overig zijn voor het jubeljaar, dat hij zijnen heer van het geld, Hebreeuws, *het geld zijner koping*. waarvoor hij verkocht was, wedergeve. zal hij tot zijn lossing van het geld, Hebreeuws, *het geld zijner koping*. waarover hij gekocht is, wedergeven.

52. En indien er nog weinige van die jaren overgebleven zijn, tot aan het jubeljaar, zo zal hij met hem rekenen; naar zijn jaren zal hij zijn lossing wedergeven.

53. Als een dagloner zal hij van jaar tot jaar bij hem zijn; Dat is, die niet nu en dan eens, maar een vol jaar of meer voor loon gearbeid heeft. men zal over hem geen heerschappij hebben met wreedheid voor uw ogen. Dat is, waarop gij het aanschouwt en door de vingers ziet.

54. En is het, dat hij hierdoor niet gelost wordt, Dat is door de voorverhaalde personen of middelen. Anders, *in deze*, te weten, *jaren*. zo zal hij in het jubeljaar uitgaan, hij en zijn kinderen met hem.

55. Want de kinderen Israels zijn Mij tot dienstknechten; Mijn dienstknechten zijn zij, die Ik uit Egypteland uitgevoerd heb; Ik ben de HEERE, uw God!

Leviticus 26

1. Gij zult ulieden geen afgoden maken; Zie boven, Lev. 19:4. noch gesneden beeld, noch opgericht

- beeld** Het Hebreeuwse woord betekent al wat op de wijze van een pilaar opgericht of op een pilaar gesteld werd, ter ere van de afgoden; Exod. 23:24; Deut. 16:22. **zult gij u stellen, noch gebeelden steen** Hebreeuws, *steen van het beeld, of der afbeelding.* in uw land zetten, om u daarvoor te buigen; want Ik ben de HEERE, uw God!
2. Mijn sabbatten zult gij houden, en Mijn heiligdommen zult gij vrezen; Zie boven, Lev. 19:30. Ik ben de HEERE!
  3. Indien gij in Mijn inzettingen wandelen, en Mijn geboden houden, en die doen zult;
  4. Zo zal Ik uw regens geven op hun tijd; Die gij nodig hebt, te weten den vroegen en den spaden regen. en het land zal zijn inkomst geven, en het geboomte des velds zal zijn vrucht geven;
  5. En de dorstijd zal u reiken De zin is, dat de oogst zo overvloedig zou zijn, dat zij al het graan niet zouden kunnen dorsen vóór den wijnoogst, en dat de wijnoogst ook zo overvloedig zou zijn, dat zij den wijn niet zouden kunnen kelderen vóór den zaaitijd; zodat zij van het werk zouden overvallen worden. tot den wijnoogst, en de wijnoogst zal reiken tot den zaaitijd; en gij zult uw brood eten tot verzadiging toe, Alzo boven, Lev. 25:19. en gij zult zeker in uw land wonen.
  6. Ook zal Ik vrede geven in het land, dat gij zult te slapen liggen, *Of, slapen, of nederliggen.* Alzo Gen. 19:4. en niemand zij, die verschrikke; en Ik zal het boos gedierte uit het land doen ophouden, en het zwaard zal door uw land niet doorgaan. Dat is, zal met geen oorlog gekweld worden. Alzo is het woord *zwaard* voor oorlog genomen; Num. 14:3; 2 Sam. 12:10; Jes. 1:20; Ezech. 30:4. Vergelijk de aantekeningen op Gen. 27:40.
  7. En gij zult uw vijanden vervolgen; en zij zullen voor uw aangezicht door het zwaard vallen. Dat is, door den oorlog vergaan. Alzo in Lev. 26:8, en Num. 14:3; 2 Sam. 3:29; Ps. 78:64; Jer. 20:4.
  8. **Vijf uit u** Een zeker getal wordt hier gesteld voor een onzeker, gelijk onder, Lev. 26:18,26; Gen. 4:15,24, enz.; Num. 14:22; 1 Sam. 18:7; Job 5:19. De zin is hier, dat weinige Israëlieten velen hunner vijanden verslaan zouden. **zullen honderd vervolgen, en honderd uit u zullen tien duizend vervolgen; en uw vijanden zullen voor uw aangezicht door het zwaard vallen.**
  9. En Ik zal Mij tot u wenden, *Of, op u het gezicht hebben;* te weten, om u goed te doen. en zal u vruchtbaar maken, en u vermenigvuldigen; en Mijn verbond zal Ik met u bevestigen.
  10. En gij zult het oude, dat verouderd is, Versta dit van de vruchten, die men lang bewaren kan, blijvende smakelijk en bekwaam tot voeding. **eten; en het oude** Dat is, zulken overvloed zal Ik geven dat de oude vruchten uit de schuren nog niet zullen opgeruimd, noch verteerd zijn, als de nieuwe er in zullen moeten gebracht of verzameld worden. **zult gij vanwege het nieuwe uitbrengen.** Hebreeuws, *van het aangezicht des,* enz.
  11. En Ik zal Mijn tabernakel Dat is, Ik wil maken dat mijn genade en woord en godsdienst u steeds bijblijven zullen, opdat ik uw God blijve en gij mijn volk. Vergelijk Lev. 26:12. in het midden van u zetten; en Mijn ziel zal van u niet walgen. Het Hebreeuwse woord betekent iets met grote verfoeiing verwerpen en een afkeer daarvan hebben. Alzo onder, Lev. 26:15,30,43,44.
  12. En Ik zal in het midden van u wandelen, Te weten, om u in het geestelijke te onderwijzen, te heiligen en te geleiden ter eeuwige zaligheid, en in het lichamelijke met overvloed van gezondheid, vruchtbaarheid, rijkdom en vrede te zegenen. en zal u tot een God zijn, Zie Gen. 17:7; Ezech. 11:20. en gij zult Mij tot een volk zijn. Dat is, dat Ik uit genade door den beloofden *Messias* verlichten, rechtvaardigen

en heiligen zal ter eeuwige zaligheid; 1 Cor. 1:30.

13. Ik ben de HEERE, uw God, Die u uit het land der Egyptenaren uitgevoerd heb, opdat gij hun slaven niet zoudt zijn; en Ik heb de disselbomen van uw juk De disselboom aan een wagen is het middenhout, waaraan de paarden samen vastgemaakt zijn; of versta, de banden en zelen, waarmede zij aan den disselboom vastgemaakt en gebonden worden. Hierbij wordt vergeleken de dienstbaarheid, die de Israëlieten als een juk in Egypte moesten dragen. Zie deze en gelijke manier van spreken, Jer. 27:2,8, en Jer. 28:2,13,14; idem Nah. 1:13. **verbroken, en heb u doen rechtop staan.** Hebreeuws, *met oprichting*; dat is, met opgerichten halze, komende uit een gerust, welverzekerd en mannelijk gemoed.
14. Maar indien gij Mij niet zult horen, en al deze geboden niet zult doen;
15. En zo gij Mijn inzettingen zult smadelijk verwerpen, en zo uw ziel van Mijn rechten zal walgen, dat gij niet doet al Mijn geboden, om Mijn verbond te vernietigen;
16. Dit zal Ik u ook doen, dat Ik over u stellen zal Te weten, als oversten, die, over u als strenge rechters heersende, u straffen en plagen zullen, om mijn rechtvaardige oordelen tegen u uit te voeren. Vergelijk deze manier van spreken met een gelijke 2 Kon. 8:1, en zie aldaar de aantekeningen. **verschrikking, tering en koorts, die de ogen verteren** Zie 1 Sam. 2:33. en de **ziel pijnigen**; gij zult ook uw zaad te vergeefs zaaien, en uw vijanden zullen dat opeten.
17. Daartoe zal Ik Mijn aangezicht tegen ulieden zetten, Zie boven, Lev. 17:10. dat gij geslagen zult worden voor het aangezicht uwer vijanden; en uw haters zullen over u heerschappij hebben, en gij zult vlieden, als u iemand vervolgt.

18. En zo gij Mij Dat is, wanneer Ik zover met mijne straffen zal voortgegaan zijn, en gij door dezelve nog tot mijne gehoorzaamheid niet zult bewogen worden. **tot deze dingen toe nog niet horen zult, Ik zal nog daar toe doen, om u zeventvoudig** Zie boven, Lev. 26:8. **over uw zonden te tuchtigen.**
19. Want Ik zal de hovaardigheid Dat is, de sterke, waarover gij hovaardig zijt. **uwer kracht verbreken, en zal uw hemel als ijzer maken, Dat is, droog, zonder regen te geven. en uw aarde als koper.** Dat is, hard en onvruchtbaar.
20. En uw macht Dat is, gij zult arbeiden met lichaam, met ziel en met al uwe middelen, om u te helpen; maar het zal ijdele en vergeefse arbeid zijn. **zal ijdelijk verdaan worden; en uw land zal zijn inkomsten niet geven, en het geboomte des lands zal zijn vrucht niet geven.**
21. En zo gij met Mij *in* tegenheid wandelen zult, Dat is, met opzet en moedwil u tegen Mij stellen, of Mij als tegenpartijders bejegenen; recht *zoals men zegt* tegen Mij wilt aangaan; verachtende mijne geboden, omdat gij tegen dezelve doorgaans moedwilliglijk zult zondigen. Anders, *lichtvaardiglijk, roekelooslijk, zonder zorg, of, achterdenken*, omdat zij zichzelf zullen wijsmaken dat hun wel- of kwalijkvaren niet van Mij komt, maar bij geval, en daarom Mij den behoorlijken eerbied en gehoorzaamheid zullen weigeren. Het woordje *in* wordt Lev. 26:21 en Lev. 26:23 ingevoegd uit Lev. 26:24,40,41. en Mij niet zult willen horen, zo zal Ik over u, naar uw zonden, zeventvoudig slagen toedoen.
22. Want Ik zal onder u zenden het gedierte des velds, hetwelk u beroven, Te weten, van uwe kinderen. Zie Ezech. 5:17. en uw vee uitroeien, en u verminderen zal; en uw wegen zullen woest worden. Te weten, die in uwe landen zijn, die niemand zal durven

gebruiken, uit vrees van het wild, verslindend gedierte.

23. Indien gij nog door deze dingen Mij niet getuchtigd zult zijn, maar met Mij *in* tegenheid wandelen; Zie boven, Lev. 26:21.
24. Zo zal Ik ook met u in tegenheid wandelen, Dat is, u met mijn rechtvaardige straffen en oordelen tegenkomen. Anders, *in of, bij geval*; te weten, als die geen zorg meer voor u zal dragen, om u wel te doen. Maar zo zal Ik met u handelen, dat alle plagen u als bij ongeluk zullen schijnen te overvallen. Vergelijk Ps. 18:27. **en Ik zal u ook zeventvoudig over uw zonden slaan.**
25. Want Ik zal een zwaard over u brengen, dat de wraak des verbonds Dat is, de straf, die gij verdiend zult hebben, omdat gij door uw afval en ongehoorzaamheid mijn verbond zult krachteloos gemaakt hebben. Zie boven, Lev. 26:15. **wreken zal, zodat gij in uw steden vergaderd zult worden; dan zal Ik de pest in het midden van u zenden, en gij zult in de hand des vijands overgegeven worden.**
26. Als Ik u den staf des broods Dat is, de kracht van allerlei spijs om te voeden, en voornamelijk des broods, waarop het leven des mensen door den zegen des Heeren steunt gelijk een zwak lichaam op een staf is steunende. Zie deze manier van spreken, ook Ezech. 4:16. **zal gebroken hebben, dan zullen tien vrouwen uw brood in een oven bakken,** De zin is, dat er zulk een schaarsheid van brood zal wezen, dat één over voor vele vrouwen genoeg zal zijn, om voor vele huisgezinnen te bakken, waar anders één huisgezin, naar zijn grootte, dikwijls wel één oven alleen behoeven zou. **en zullen uw brood bij het gewicht wedergeven;** Dat is, het brood zal zijn gewicht hebben, maar niet zijn kracht naar het gewicht. **en gij zult eten, maar niet verzadigd worden.**
27. Als gij ook hierom Mij niet horen zult, maar met Mij wandelen zult in tegenheid;

28. Zo zal Ik ook met u in heetgrimmige tegenheid *Hebreeuws, in hittige gramschap der tegenheid, of, ontmoeting.* wandelen, en Ik zal u ook zeventvoudig over uw zonden tuchtigen.
29. Want gij zult het vlees uwer zonen eten, en het vlees uwer dochteren zult gij eten.
30. En Ik zal uw hoogten verderven, Versta, hoge plaatsen, als bergen en heuvelen, op welke men de afgoden offeranden deed; of de hoge timmeringen der altaren. Zie van deze ook Num. 33:52; Ezech. 6:3. **en uw zonnebeelden uitroeien,** Het Hebreeuwse woord betekent beelden, die hun naam hadden van hittigheid en warmte, of *zoals men meent* omdat zij in de zon tentoon stonden. Anderen verstaan de huizen en altaren, die ter ere van de zon opgericht waren. Of op welke het vuur als een God werd geëerd. Zie van deze beelden ook 2 Kron. 14:5, en Ezech. 6:4, enz. **en zal uw dode lichamen op de dode lichamen uwer** Alzo noemt hij de afgebroken stukken der afgoden en de rompen derzelve, zoals die verachtelijk daarheen zouden geworpen worden, alzo zouden ook de lichamen der afgodendienaars veracht en de begrafenis niet waardig gehouden worden. **drekgoden werpen;** Hebreeuws, *drekken*; dat is, welke door God niet anders dan als mensendrek geacht worden en die ieder daarom billijk als stinkende drek behoorde te verfoeien. De beelden der afgoden worden dikwijls aldus genoemd, om ons van afgoderij als van een afschuwelijke vuiligheid een walging te maken. Zie Deut. 29:17; 1 Kon. 15:12; 2 Kon. 17:12, en 2 Kon. 21:11; Jer. 50:2; Ezech. 6:6, en Ezech. 14:3, en Ezech. 20:7, enz. **en Mijn ziel zal aan u walgen.**
31. En Ik zal uw steden een woestijn maken, en uw heiligdommen verwoesten; Versta, den tempel, die ook alzo in het getal van velen genoemd wordt Ezech. 21:2. De reden is, omdat deze vele delen had, te weten, het allerheiligste, het heilige en de voorhoven. **en Ik zal uw**

- liefelijken reuk Te weten, die van uwe offerande komt; dat is, uwe offers zullen Mij niet aangenaam zijn. Vergelijk Gen. 8:21; Jes. 1:11,12,13, enz. niet rieken.
32. Ja, Ik zal dat land verwoesten; dat uw vijanden, die daarin zullen wonen, Te weten, wanneer gij daaruit verdreven zult zijn. Zie Lev. 26:33. zich daarover ontzetten zullen.
33. Daartoe zal Ik u onder de heidenen verstrooien; en een zwaard achter u uittrekken; en uw land zal woest, en uw steden zullen een woestijn zijn.
34. Dan zal het land aan zijn sabbatten een welgevallen hebben, Dat is, het land zal zijn rust hebben, welke gij hetzelfde zult geweigerd hebben tegen mijne wet; Lev. 25:4. Zie Lev. 26:35. al de dagen der verwoesting, en gij zult in het land uwer vijanden zijn; dan zal het land rusten, en aan zijn sabbatten een welgevallen hebben.
35. Al de dagen der verwoesting zal het rusten, overmits het niet rustte in uw sabbatten, als gij daarin woondet.
36. En aangaande de overgeblevenen onder u, Ik zal in hun hart Dat is, Ik zal hun allen moed en kracht benemen en een vrees aanjagen, dat zij zonder nood zullen verschrikt worden. een wekigheid in de landen hunner vijanden laten komen; zodat het geruis van een gedreven blad hen jagen zal, en zij zullen vlieden, gelijk men vliedt *Hebreeuws, de vlucht eens zwaards.* voor een zwaard, en zullen vallen, waar niemand is, die jaagt.
37. En zij zullen de een op den ander *Hebreeuws, de man op zijn broeder.* als voor het zwaard vallen, waar niemand is, die jaagt; en gij zult voor het aangezicht uwer vijanden niet kunnen bestaan. *Hebreeuws, u zal niet*
- zijn, of, gij zult niet hebben de bestendigheid, of opstanding, of kracht om u op te richten.*
38. Maar gij zult omkomen onder de heidenen, en het land uwer vijanden zal u verteren.
39. En de overgeblevenen onder u zullen om hun ongerechtigheid in de landen uwer vijanden uitteren; ja, ook om de ongerechtigheden Te weten, die zij zullen nagevolgd hebben. Zie Gods dreigement Exod. 20:5. hunner vadersen zullen zij met hen uitteren.
40. Dan zullen zij hun ongerechtigheid belijden, en de ongerechtigheid hunner vadersen met hun overtredingen, waarmede zij tegen Mij overtreden hebben, en ook dat zij met Mij in tegenheid gewandeld hebben.
41. Dat Ik ook met hen *Anders, ja Ik zal met hen in tegenheid wandelen en hen in het land hunner vijanden brengen. Immers, dan zal hun onbesneden hart, enz. En Ik zal, enz.* in tegenheid gewandeld, en hen in het land hunner vijanden gebracht zal hebben. Zo dan hun onbesneden hart gebogen wordt, Dat is, onboetvaardig, moedwillig, en de zonde van zich niet wegwerpende, maar die bij zich behoudende en voedende. Alzo Jer. 9:26; Ezech. 44:7; Hand. 7:51. en zij dan aan de straf hunner ongerechtigheid *Hebreeuws, ongerechtigheid.* Zie boven, Lev. 5:1. een welgevallen hebben; Dat is, zo zij recht bekennen de straf vanwege hun zonden verdiend te hebben, en dienvolgens zich van harte bekeren.
42. Dan zal Ik gedenken aan Mijn verbond *met* Jakob, en ook aan Mijn verbond *met* Izak, en ook aan Mijn verbond *met* Abraham zal Ik gedenken, en aan het land zal Ik gedenken;
43. Als het land om hunnentwil *Of, van hen.* zal verlaten zijn geweest, en aan zijn sabbatten een welgevallen gehad hebben, wanneer het om

hunnentwil Of, *van hen*. verwoest was, en zij aan de straf hunner ongerechtigheid Hebreeuws, *ongerechtigheid*; als boven, Lev. 26:41. een welgevallen zullen gehad hebben; daarom, en omdat zij Mijn rechten hadden verworpen, en hun ziel van Mijn inzettingen gewalgd had.

44. En hierenboven is dit ook; Dat is, boven dat Ik hunner gedachtig zal zijn, wanneer zij zich tot Mij bekeren zullen; zo is het, dat Ik ook gedenken zal wanneer zij onder hun vijanden gevankelijk zullen zijn, en nog in onboetvaardigheid steken zullen. als zij in het land hunner vijanden zullen zijn, zal Ik hen niet verwerpen, noch van hen walgen, om een einde van hen te maken, vernietigende Mijn verbond met hen; want Ik ben de HEERE, hun God!

45. Maar Ik zal hun *ten beste* gedenken aan het verbond der voorouderen, Of, *der vorigen*; dat is, wat Ik met de ouden, te weten, hunne voorvaders, die Ik uit Egypteland leidde, gemaakt heb. die Ik uit Egypteland voor de ogen der heidenen uitgevoerd heb, opdat Ik hun tot een God ware; Ik ben de HEERE!

46. Dit zijn die inzettingen, en die rechten, en die wetten, welke de HEERE gegeven heeft, tussen Zich en tussen de kinderen Israels, op den berg Sinai, door de hand van Mozes.

Leviticus 27

1. Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2. Spreek tot de kinderen Israels, en zeg tot hen: Wanneer iemand een gelofte zal afgezonderd hebben, Te weten, uit de dingen of personen, die hem toebehoren, of in zijn vermogen zijn, begerende die den HEERE toe te eigenen tot een heilig gebruik, hetwelk onder Lev. 27:14, enz. *heiligen* wordt genoemd. naar uw

schatting De HEERE spreekt den priester toe, gelijk blijkt uit Lev. 27:12, die deze schatting doen moest; versta bij deze de som geld, naar welke het geheiligde gewaardeerd en gelost werd. zullen de zielen Dat is, de personen of mensen. Zie Gen. 12:5. des HEEREN zijn. En vervolgens des priesters, die den dienst des HEEREN en wat er toe behoorde waarnemen moest. Hebreeuws, *den HEERE*.

3. Als uw schatting eens mans zal zijn van twintig jaren oud, Hebreeuws, *van een zoon van twintig jaren tot een zoon van zestig jaren*; en zo in het volgende. tot een, die zestig jaren oud is; dan zal uw schatting zijn van vijftig sikkelen zilvers, Zie van deze munt Gen. 20:16, en Gen. 23:15. naar den sikkkel des heiligdoms.
4. Maar is het een vrouw, dan zal uw schatting zijn dertig sikkelen.
5. En is het van een, die vijf jaren oud is, tot een, die twintig jaren oud is, zo zal uw schatting van een man twintig sikkelen zijn, en voor een vrouw tien sikkelen.
6. Maar is het van een, die een maand oud is, tot een, die vijf jaren oud is, zo zal uw schatting van een man zijn vijf sikkelen zilvers, en uw schatting over een vrouw zal zijn drie sikkelen zilvers.
7. En is het van een, die zestig jaren oud is en daarboven, is het een man, zo zal uw schatting zijn vijftien sikkelen, en voor een vrouw tien sikkelen.
8. Maar zo hij armer is, dan uw schatting, Of, dan gij hem geschat hebt; dat is, zo hij te arm is om uw schatting te betalen. zo zal hij zich voor het aangezicht des priesters zetten, opdat de priester hem schatte; naar dat de hand desgenen, Zie van deze manier van spreken boven, Lev. 5:7. die de gelofte

- gedaan heeft, zal kunnen bekomen, zal de priester hem schatten.
9. En indien het een beest is, waarvan men den HEERE offerande offert; al wat hij Te weten, hij, die de belofte gedaan heeft. daarvan den HEERE Dat is, van wat men in de wet placht te offeren. zal gegeven hebben, zal heilig zijn. Hebreeuws, *heiligheid*; alzo in Lev. 27:10,14, enz. Dat is, aan God toegeëigend en geheiligd.
10. Hij zal niet vermangelen, noch hetzelfde verwisselen, een goed voor een kwaad, of een kwaad voor een goed; indien hij nochtans een beest voor een beest enigzins verwisselt, zo zal dit, Te weten, dat verwisseld was. en wat daarvoor verwisseld is, Hebreeuws, *zijn verwisselingen*, of *zijn verwisseling*; dat is, wat in de plaats is van het verwisselde. Alzo onder, Lev. 27:33. heilig zijn.
11. En indien het enig onrein beest is, van hetwelk men den HEERE geen offerande offert, zo zal hij dat beest voor het aangezicht des priesters zetten.
12. En de priester zal dat schatten, naar dat het goed of kwaad is; Te weten, om te onderscheiden hetwelk goed, hetwelk kwaad zou zijn, en daarnaar zijn schatting te richten. Hebreeuws, *tussen goed en tussen kwaad*. Alzo onder, Lev. 27:14. naar uw schatting, priester! zo zal het zijn.
13. Maar indien hij het immers lossen zal, Hebreeuws, *lossende lossen*. zo zal hij deszelfs vijfde deel boven uw schatting toedoen.
14. En wanneer iemand zijn huis zal geheiligd hebben, Dat is, door gelofte aan God vrijwilliglijk opgedragen en toegeëigend zal hebben, waardoor het den priester toebehoorde, in welk geval, wanneer men het lossen wilde, de schatting der waarde naar des priesters uitspraak geschieden moest, en dan nog het vijfde deel er bij komen. dat het den HEERE heilig zij, zo zal de priester dat schatten, naar dat het goed of kwaad is; gelijk als de priester dat geschat zal hebben, zo zal het stand hebben.
15. En indien hij, die het geheiligd heeft, zijn huis zal lossen, zo zal hij een vijfde deel des gelds uwer schatting daarboven toedoen, zo zal het zijne zijn.
16. Indien ook iemand van den akker zijner bezitting den HEERE wat geheiligd zal hebben, zo zal uw schatting zijn naar zijn zaad; Dat is, naar de veelheid van het zaad, waarmede dat land bezaaid moet worden, zult gij het geld waarden, wat voor de lossing van hetzelfde betaald moest worden. een homer gerstezaad Zie van deze maat 1 Kon. 4:22; Jes. 5:10; Ezech. 45:11; Hos. 3:2. zal zijn op vijftig sikkelen silvers.
17. Indien hij zijn akker van het jubeljaar af geheiligd zal hebben, Zie boven, Lev. 25:10. zo zal het naar uw schatting Dat is, naar den prijs, dien gij stelt, zal dat land wederkeren tot hem, die het den Heere geheiligd had, mits betalende den voorgesproken prijs. stand hebben.
18. Maar zo hij zijn akker na het jubeljaar geheiligd zal hebben, dan zal hem de priester het geld rekenen, naar de jaren, Dat is, naardat vele of weinige jaren tot het jubeljaar overblijven. die nog overig zijn tot het jubeljaar; en het zal van uw schatting afgetrokken worden. Zie van dit aftrekken naar het getal der jaren van het jubeljaar af, boven, Lev. 25:15,16,17.
19. En indien hij, die den akker geheiligd heeft, denzelfden ganselijk lossen zal, Hebreeuws, *lossende lossen*. zo zal hij een vijfde deel des gelds uwer schatting daarboven toedoen, en dezelve zal hem gevestigd zijn.
20. En indien hij dien akker niet zal lossen, of indien hij dien akker aan

- een anderen man verkocht heeft, zo zal hij niet meer gelost worden.
21. Maar die akker, nadat hij in het jubeljaar zal uitgegaan zijn, Te weten, uit de macht en de bezitting desgenen, die hem gekocht had. Zie boven, Lev. 25:28. zal den HEERE heilig zijn, als een verbannen akker; Het Hebreeuwse woord betekent wel ene uitroeiing ten verderving, waarvan niet moest overgelaten worden, Deut. 2:34, en Deut. 7:26, maar ook een toeheiliging van hetgeen God alleen toebehoren moest, en dienvolgens den priester eigen werd, gelijk hier en onder, Lev. 27:28; Num. 18:14. de bezitting daarvan zal des priesters zijn.
22. En indien hij den HEERE een akker heeft geheiligd, dien hij gekocht heeft, Hebreeuws, *zijner koping*, of *verovering*. en niet is van den akker zijner bezitting; Dat is, dien hij als erfgoed bezit.
23. Zo zal de priester hem rekenen de som uwer schatting Dat is, der schatting, die gij, Mozes, door mijn gebod hem voorstelt, welke schatting door den priester moest geschieden, Lev. 27:25; of met deze woorden sprak de HEERE den priester toe, die de schatting doen moest. Zie boven, Lev. 27:12. tot het jubeljaar; en hij zal op denzelfden dag Te weten, hij, die den akker heeft geheiligd. uw schatting geven, een heiligheid den HEERE. Dat is, die den HEERE geheiligd is, of, *den HEERE ter heiligheid*; dat is, opdat zij den HEERE heilig zij.
24. In het jubeljaar zal die akker wederkomen tot dien, van wien hij hem gekocht had, tot hem, wiens de bezitting van dat land was.
25. Al uw schatting Hier spreekt de HEERE wederom den priester aan. nu zal naar den sikkels des heiligdoms geschieden; de sikkels zal zijn van twintig gera. Een *gera* woog zestig gerstekorreltjes of azen, bedragende het twintigste deel van een halven rijksdaalder.

Zie ook van deze munt Exod. 30:13; Num. 3:47, en Num. 18:16.

26. Maar het eerstgeborene, Dat is, dat anders, vanwege het recht der eerstgeboorte, den HEERE toebehoort, en daarom kunt gij daarvan geen belofte doen. Zie Exod. 13:2, en Exod. 22:29, en Exod. 34:19; Num. 3:13, en Num. 8:17. dat den HEERE van een beest eerstgeboren wordt, dat zal niemand heiligen; hetzij een os, of klein vee, het is des HEEREN.
27. Doch is het van een onrein beest, hij zal dat lossen naar uw schatting, en zal zijn vijfde deel daarboven toedoen; en indien het niet gelost wordt, zo zal het verkocht worden, naar uw schatting.
28. Evenwel niets, dat verbannen is, Zie boven, Lev. 27:21. dat iemand den HEERE zal verbannen hebben, van al hetgeen hij heeft, van een mens, of van een beest, of van den akker zijner bezitting, zal verkocht noch gelost worden; al wat verbannen is, Zie boven, Lev. 27:21. zal den HEERE een heiligheid der heiligheden zijn. Zie boven, Lev. 2:3.
29. Al wat verbannen is, dat van de mensen zal verbannen zijn, zal niet gelost worden; het zal zekerlijk Versta dit van mensen, die vijanden Gods en van zijn volk zijn, en welke inzonderheid de Heere geboden heeft te verderven en uit te roeien; dezen mocht men niet lossen, noch laten leven. Zie Num. 21:2,3; Joz. 6:17,18; 1 Sam. 15:3. Men kan dit ook verstaan niet van mensen, maar van beesten, die door de mensen verbannen zouden worden. gedood worden.
30. Ook alle tienden des lands, Er waren vierderlei tienden: I. De ordinaire jaarlijkse tienden der Levieten. Van dezen wordt hier gesproken, idem Num. 18:21, enz.; Deut. 14:22, enz, en Deut. 26:12, enz.; 2 Kron. 31:5; Neh. 10:37; Hebr. 7:8,9; II. De tienden, die de Levieten van deze tienden moesten geven aan den hogepriester, Num. 18:26, enz.

III. De jaarlijkse tienden, waarvan de Israëlieten met hun huisgezinnen en de Levieten moesten vrolijk zijn voor den Heere; Deut. 12:17,18, en Deut. 14:22,23; IV. De driejarige tienden voor de Levieten, armen, weduwen, wezen en vreemdelingen; Deut. 14:28, en Deut. 26:12. **van het zaad des lands, van de vrucht van het geboomte, zijn des HEEREN; zij zijn den HEERE heilig.**

31. Maar zo iemand van zijn tienden immer iets lossen zal, *Hebreeuws, lossende lossen zal.* hij zal zijn vijfde deel daarboven toedoen.

32. Aangaande al de tienden van runderen en klein vee, alles wat onder de roede zal doorgaan, *Dit ziet op de manier van de tienden uit te lezen onder het vee, toen ten tijde gebruikelijk; de beesten gingen uit den stal, het ene voor, het andere na; de vertiender roerde het tiende beest aan in het tellen, met zijn staf of roede, en dit nam hij tot zich om den HEERE toe te heiligen. Zie ook Jer. 33:13.* **het tiende zal den HEERE heilig zijn.**

33. Hij zal tussen het goede en het **kwade** *Als tussen het vette en tussen het magere; er mocht geen keuze wezen. Wanneer iemand zijn tienden betaalde, zo gaf hij niet wat hij wilde, maar wat in de telling van het vee voorviel, en telkens het tiende in getal was, gelijk recht tevoren gezegd is.* **niet onderzoeken; hij zal het ook niet verwisselen; maar indien hij het immers verwisselen zal, Zie boven, Lev. 27:10.** zo zal dit, en wat daarvoor verwisseld is, heilig zijn; het zal niet gelost worden.

34. Dit zijn de geboden, die de HEERE Mozes geboden heeft, aan de kinderen Israels, op den berg Sinai. Zie hiervan Lev. 25:1, en Lev. 26:46.